

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΑ

15 Ὀκτωβρίου 1908

ΕΤΟΣ Θ' ΤΕΥΧΟΣ 193

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΗ Ἑλληνικαὶ πόλεις, Τήνος.
ΔΗΜ. ΒΟΥΤΥΡΑ Παραρτάμα, δῆγμα.
Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΥ Παλαιὰ Ἀθήναι.
ΑΓΙΔΟΣ ΘΕΡΟΥ Μανιάντικα Μυθολόγια.
ΠΩΛ ΦΟΡ Ballades.
ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ Τὸ Χελιδόνι, συνέχεια.
ΚΑΜΙΑ ΜΠΕΛΛΑΙΓΚ Εἰδώλια μουσικῶν, Γκλόουκ.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι ὑπὸ Π. Νβ.
Τὰ βιβλία ὑπὸ Γρ. Ξενοπούλου.
Θέατρον ὑπὸ Γρ. Ξ.
Μουσικὴ ὑπὸ Θ. Ι. Σακελλαρίδη.
Ἀρχαιολογικά.

Πολιτικὴ Σελίς ὑπὸ Ἀγρίππα.
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ Μία ἐπιστολὴ τοῦ κ. Ἀξιωτίδη. — Αἱ ζωγραφίαι τῶν Παγασῶν. — Κρούμβαχερ καὶ Μυστριώτης. — Διὰ τὴν προτομὴν τοῦ Σολωμοῦ. — Ἑλληνες καὶ Μουσουλμάνοι ἐν Σμύρνῃ. — Ὀλιγόστιχα. — Προτομὴ τοῦ Σολωμοῦ ἐν Ἀθήναις. — Νέαι ἐκδόσεις.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἀπὸ τὰς ζωγραφίας τῶν Παγασῶν, ἐκτὸς τοῦ κειμένου. — 5 σκίτσα τῆς Ἀδὸς Λέας Χατζηϊωάννου. — 2 σπουδαὶ Π. Τσιριγώτη. — Γκλόουκ. — Γελοιογραφία Θ. Ἀννίνου. — Ἡ κυρία Νίκα, Νιτούς.

Ἀθήναι, ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35

Ἐκάστον Τεῦχος Δραχ. 1,20

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ
Αι έγγραφα αρχίζουν κατά μήνα.
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος δρ. 25
δι' έξ μην. > 13
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος φρ. 25
δι' έξ μην. > 13

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΉΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΑΘΗΝΑΙ. 35 Όδός 'Αριστοτέλους.
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ
εκδίδονται την 15 και 30 εκάστου μηνός.
Έκαστον έτος αποτελείται από δύο τόμους από 15 'Οκτωβρίου και από 15 'Απριλίου.
Τα χειρόγραφα δέν επιστρέφονται.
Έν τεύχος αποστέλλεται δωρεάν ως δείγμα.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ.—Φρ. 4 κατά διμηνίαν, προπληρωτέαι. Η 1η δόσις Δρ.—Φρ. 5.
ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΜΗΝΙΑΙΟΙ (διά την Ελλάδα μόνον) Δρ. 2 κατά μήνα, προπληρωτέαι. Η 1η δόσις Δρ. 3.
— Πάσα αιτήσις πρὸς έγγραφην συνοδεύεται απαραίτητως υπό του αντίτιμου εις τραπεζ. ή ταχ. έπιταγήν.
Πρὸς τὸν κ. ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ
Διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» ΑΘΗΝΑΣ

Όλα τὰ τεύχη τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ὑπερτιμημένα.
ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ τῶν «Παναθηναίων» εἰς ὅλην τὴν Ρωσσίαν ὁ κ. 'Αναστάσιος Μάλτος.
Όδησός rue Rouschkin No 66.

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100,000!
ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ **ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΚΛΗΡΩΣΕΙΣ 26 'Οκτωβρίου καὶ 31 Δεκεμβρίου 1908.

1 ΔΡΑΧΜΗ ΕΚΑΣΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΙΣΧΥΟΝ ΔΙΑ ΜΙΑΝ ΚΛΗΡΩΣΙΝ

ΚΕΡΔΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ

1	Μέγα κέρδος	ἐκ	Δραχ. 100,000
1	Κέρδος	ἐκ	» 25,000
1	Κέρδος	ἐκ	» 10,000
3	Κέρδη	ἐκ	» 5,000
5	Κέρδη	ἐκ	» 1,000
411	Κέρδη	ἐκ	» 100
578	Κέρδη	ἐκ	» 50
10,000	ἐν ὅλῳ Κέρδη ἀξίας	Δραχ.	225,000

Γραμμάτια πωλοῦνται: Εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα καὶ λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπεζάς, εἰς τοὺς σταθμάρχας καὶ στασιάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστὰς τῶν μονοπωλίων καὶ τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων πρὸς **ΔΡΑΧΜΗΝ ΜΙΑΝ** ἑκαστον γραμματίον, ἰσχύον διὰ μίαν ἐκ τῶν δύο τελευταίων κληρώσεων.
Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ **Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων, Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, Ἀθήνας.**
Ο Διευθύνων Τμηματάρχης Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ
Ἀθήναι. — Όδός Ἑρμοῦ
Πλούτος γραφικῆς ὕλης.—Έντυπα καὶ ἐπισκεπτήρια καλλιτεχνικά.—Έργοστάσιον φακέλων τέλειον.—Χάρτης τυπογραφικὸς λευκὸς καὶ ἑξαφύλλων παντὸς εἴδους καὶ ποιότητος.
Εὐθηνία, ταχύτης, ἀκρίβεια.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΥΠΟΚΑΜΙΣΩΝ
ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΚΥΡΙΩΝ
ΙΔΡΥΘΗ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑ ΣΙΔΗΡΩΤΗΡΙΟΥ ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ
ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ
33 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 33

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ
ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ
ΜΕΓΕΘΥΝΣΕΙΣ
ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 10. Παρά τῇ πλατείᾳ Συντάγματος

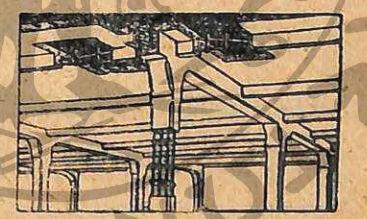
ΤΑ ΜΕΤΑΞΩΤΑ
ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΡΑΣΤΑΜΑΤΗ
ΗΞΙΩΘΗΣΑΝ 10 ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ ΤΙΤΛΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΤΙΜΗΘΗΣΑΝ ΔΙΑ ΧΡΥΣΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΙΤΛΩΝ ΤΙΜΗΣ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΑΜΕΡΙΚΗΣ
Τὰ περίφημα ταῦτα μεταξωτὰ τῆς κ. **Σπάρτης Καρασταμάτη**, τὰ ὑμνηθέντα εἰς ὅλας τὰς γλώσσας καὶ διαδοθέντα εἰς ὅλον τὸν κόσμον κατέστησαν περιώνυμα διὰ τὴν ἀπαράμιλλον στερεότητά των καὶ τὴν ἐκ καθαρᾶς καὶ φυσικῆς μετᾶξης λεπτεπίλεπτον τέχνην των.
11 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 11

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ, ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ & ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΡ. ΛΑΪΟΥ
Αριστούχου τοῦ Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν
Ἀριστούχου τῆς Ἀκαδημίας Μονάχου.
ΑΘΗΝΑΙ. — ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ 1.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΗΛΙΑ Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΓΕΦΥΡΟΠΟΙΩΝ
5 — ΟΔΟΣ ΖΩΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ — 5

Μελέται καὶ ἐκτελέσεις μηχανικῶν καὶ οἰκοδομικῶν ἔργων.—Έφαρμογή συστήματος **Hennebique**.
Κατασκευὴ γεφυρῶν, ἀφλέκτων οἰκιῶν, δαπέδων, στηλῶν κ.τ.λ. διὰ σκυροκονιάματος σιδηροπαγοῦς (**béton armé**) συστήματος **Hennebique**.
ΜΕΓΑ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΕΝ Τῇ ΠΑΓΚΟΣΜΙῳ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ 1900
— Ἀντιπροσωπεῖα ἐν Ἑλλάδι τοῦ ἐν Παρίσι οἴκου **Hennebique**. —

RICHARD JOHNSON CLAPHAM & MORRIS L^D

24-26 LEVER STREET

MANCHESTER

Ἐμποροὶ καὶ Προμηθευταὶ εἰς τὰ ἑξῆς εἶδη:

Γαλβανισμένοι λαμαρῖναι ἴσαι καὶ αὐλακωταί.
Λαμαρῖναι μαῦραι.
Τενεκέδες διάφοροι.
« γαλλικοί.
Μόλυβδος εἰς φύλλα καὶ χελώνας.
Κασσίτερος.
Χαλκὸς εἰς φύλλα καὶ κύκλους.
Σωλῆνες διὰ κλίνας.
Σιδηροσωλῆνες διὰ φωταέριον καὶ ὕδωρ.
Σωλῆνες ἐκχαλκοῦ, ὀρειχάλκου καὶ μολύβδου.

Σύρματα σιδηρᾶ, γαλβανισμένα καὶ μὴ.
» χάλκινα, ὀρειχάλ. καὶ κασσιτερωμένα.
Συρματοφράκται γαλβανισμένοι.
Σουηδικὸς Σίδηρος.
Ἄγκυραι καὶ Ἄλυστοι.
Κλῖναι διάφοροι.
Χημικὰ προϊόντα.
Χρώματα διάφορα.
Ἐλαία
»
Γλυκερίνη.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

HOBBS, MART & C^O L^D

ΜΟΝΟΚΟΜΜΑΤΑ

ΧΑΛΥΒΔΙΝΑ

ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ
ΤΗΣ ΠΤΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΕΠΤΩΝ

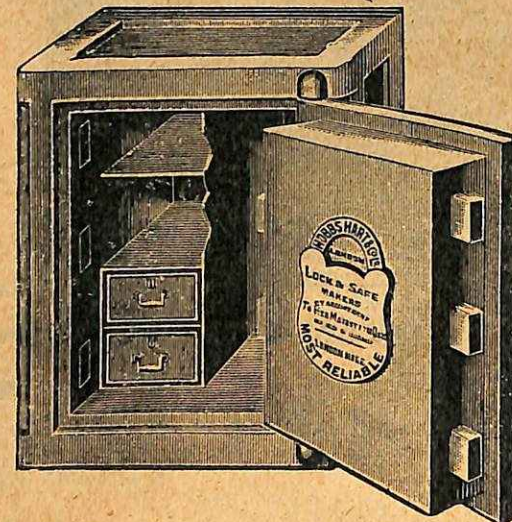
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΑΙ

ΤΩΝ ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ: 76, Cheapside, London E. C.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ: Arlington Street, Islington, N.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΞΥΛΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΚΑΙ

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΕΛ. ΚΑΖΑΝΗ

ΜΕΓΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ, ΧΗΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ

Α. ΦΩΚΑ

Φαρμακοποιὸς Α᾽ τῆς τάξεως τῆς ἀνωτάτης Φαρμακευτικῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων.

Ἀκριβεστάτη ἐκτέλεσις ὅλων τῶν συνταγῶν ὑπὸ προσωπικοῦ ἀπαρτιζομένου ὑπὸ ἐπιστημόνων φαρμακοποιῶν. — Γαλλικαὶ καὶ Ἀγγλικαὶ εἰδικότητες (Spécialités). — Πρόσφατα μεταλλικὰ ὕδατα. — Ἀπολυμάνσεις καὶ ἀποστειρώσεις διὰ τελειοτάτων συσκευῶν καὶ κλιβάνων. — Τεχνητὸς ὀρρός.

Ὅλα τὰ εἶδη τῶν χημικῶν ἀναλύσεων. — Ἀναλύσεις ὑδάτων μετὰ μικροβιολογικῆς ἐρεῦνης. — Μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον τέλειον.

ΤΜΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

Ὅλα τὰ φαρμακευτικὰ εἶδη εἰς τιμὰς ἀκαταγώνιστους.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΦΩΤΙΣΜΟΣ

ΘΕΡΜΑΝΣΙΣ

ΚΙΝΗΤΗΡΙΟΣ ΔΥΝΑΜΙΣ

διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος

Ὁ Φωτισμὸς διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος στοιχίζει τέσσαρας φορές εὐθηνότερα ἀπὸ τὸν φωτισμὸν διὰ τοῦ πετρελαίου, δὲν ἀλλοιώνει τὸν ἀέρα, οὔτε παράγει καπνὸν ἢ ὁσμὴν. — Κίνδυνος κανεῖς. — Καθαριότης τελεία.

Μηχανήματα μαγειρείου Rechauds καὶ λουτροῦν. — Σίδερα διὰ σιδέρωμα.

Θερμαστραὶ διὰ δωμάτια παντὸς μεγέθους.

Κινητῆρες δυνάμεις 1/2 ἕως 30 ἵππων, τῶν καλυτέρων μηχανουργείων τοῦ ἐξωτερικοῦ Otto Deutz, Christoph etc.

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΑΠΟΛΛΩΝ,"

ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ

ΑΘΗΝΑΙ. Ὁδὸς Φειδίου 3. — ΑΘΗΝΑΙ

Ἐν τῷ Ὁδεῖῳ τούτῳ διδάσκουσιν οἱ ἑξῆς δεδοκιμασμένοι καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι:

Ἡ Κ^α Δίνα φὸν Λόττνερ, Διευθύντρια, κλειδοκύμβαλον.

Ὁ Κ^{ος} Κάρολος Μπέμμερ, Βιολοντσέλον, χορροδία καὶ musique d'ensemble.

Ὁ Κ^{ος} Τὼνν Σούλτσε, Βιολόν.

Ἡ Κ^α Νίνα Φωκά, Μονοδία.

Ἡ Δ^ε Σ. φὸν Χαίρσελμαν, Κλειδοκύμβαλον.

Ὁ Κ^{ος} Νικ. Δέλλιος, Θεωρία τῆς Μουσικῆς.

Ἡ Κ^α Ε. Κισσίσογλου, Κλειδοκύμβαλον.

Ἐκτενέστεραι πληροφoρίαι, ὁ κανονισμὸς τοῦ Ὁδεῖου ὡς καὶ τὸ καταστατικὸν τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου «Ἀπόλλων» στέλλονται ταχυδρομικῶς τῷ αἰτοῦντι.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣΗΣ ΤΩ 1886

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΑΧ. 5.000.000

Τμήμα Τραπεζικόν. — Συνάλλαγμα. — Έκδοσις έπιταγών (chèque). — Πιστωτικά έπιστολαί. — Εισπραξεις. — Δάνεια επί ένεχύρω Χρεωγράφων. — Προεξοφλήσεις. — Καταθέσεις. — Φύλαξις τίτλων και τιμαλφών.

Τμήμα Ταμιευτηρίον. — Ταμιευτήριον 4 % — Μηνιαία καταθέσεις ανατοκιστικά.

Τμήμα Χρηματιστηρίον. — Αγοραπωλησίαι χρεωγράφων. — Χρηματιστικά έντολαί.

Τμήμα Έμπορίον. Προμήθειαι έμπορευμάτων. — Αντιπροσωπεΐαι οίκων. — Πληροφορίαί έμπορικαί. — Δέματα κατειργασμένα βυρσοδεψείου Μοσχάτου.

Γενικόν Πρακτορείον έν Ελλάδι του Γαλλικού «Rhenix» ασφαλείας κατά του πυρός και της ζωής.

ΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

3 1/2 %	απόδοσις εις πρώτην ζήτησιν.	4 1/2 %	απόδοσις μετά έν έτος.
4 0/0	» μετά τρεις μήνας.	5 0/0	» μετά δύο έτη.
4 1/4 %	» μετά έξι μήνας.	5 1/2 %	» μετά τρία έτη και πλέον.

Διά καταθέσεις εις χρυσόν κατά 1/2 % δλιγώτερον.

Τα κομψότερα **Σακάνια** από τα έκλεκτότερα Άγγλικά και Γαλλικά υφάσματα εις το μέγα έμποροοραπτικόν κατάστημα:

ΣΩΚΡ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Όδός Σταδίου 12. (Έναντι Βουλής).

ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΟΣ ΑΛΗΘΕΙΑ

έκφεύγουσα μετά θάνασμοϋ
έν του στόματος ολοκλήρου της μεγίστης πελατείας
του Υποδηματοποιείου

Ζ. ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΡΟΑΣΤΕΙΟΥ ΑΡ. 10

Ότι οϋδέποτε άπενεμήθη δικαιότερον βραβείον από το **Χρυσούν Βραβείον** της τελευταίας Διεθνούς Έκθέσεως, δοθέν εις το Κατάστημα **ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ**.

ΔΙΟΤΙ

τά υποδήματά του, γόβες, σκαρπίνια, μπότες
και ή έν γένει εργασία του φέρει

Σφραγιδα της Τελειότητος

υπό έποψιν κομψότητος και στερεότητος.

ΛΑΡΥΓΓΟ-ΩΤΟΛΟΓΟΣ

ΙΑΤΡΟΣ

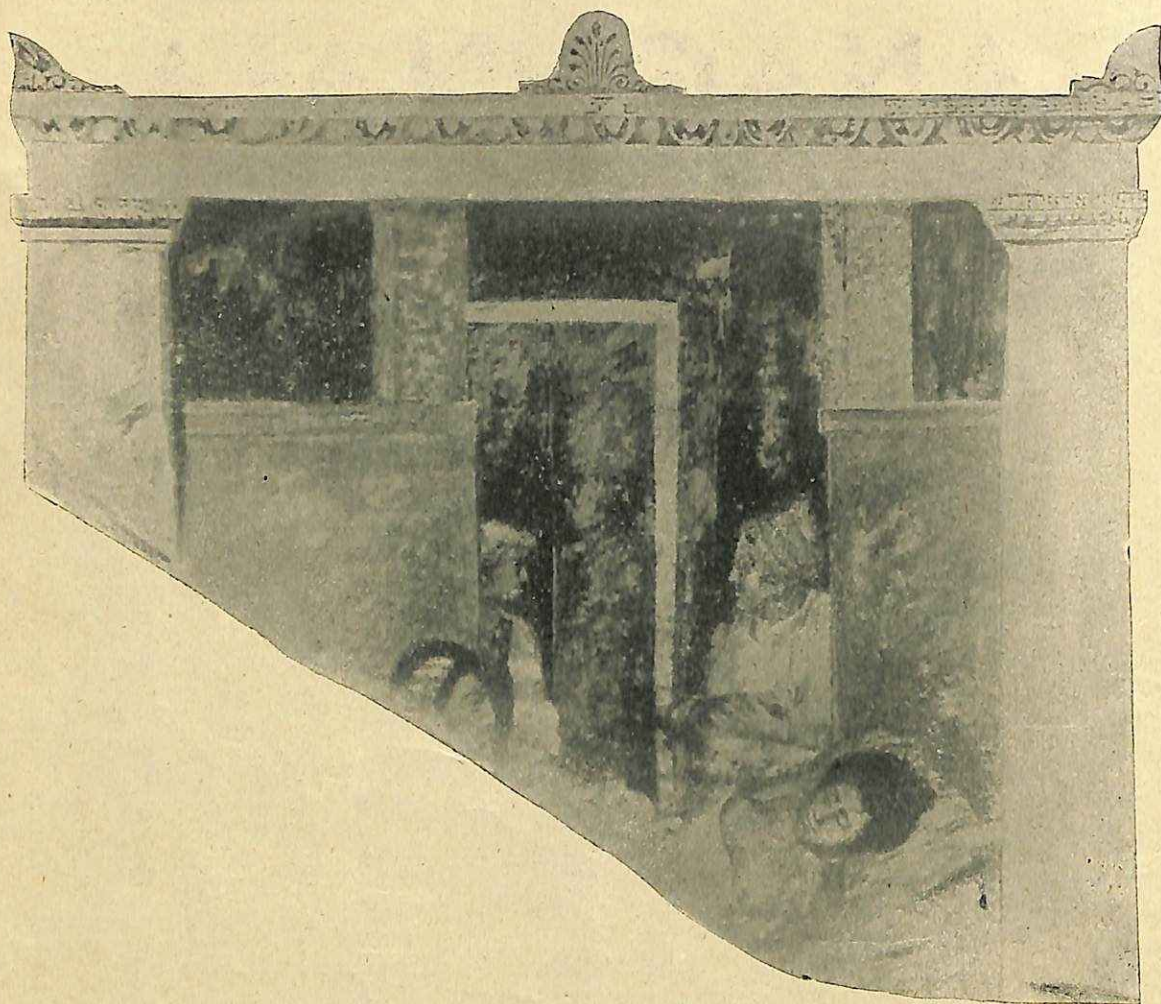
ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πλατεία Αγίου Γεωργίου 4.

Άκριβώς έμπροσθεν του Συλλόγου Παργασσοϋ
και της εκκλησίας άγ. Γεωργίου (Καρύτση)

Ώραι επισκέψεως 10—12 π. μ. 3—5 μ. μ.

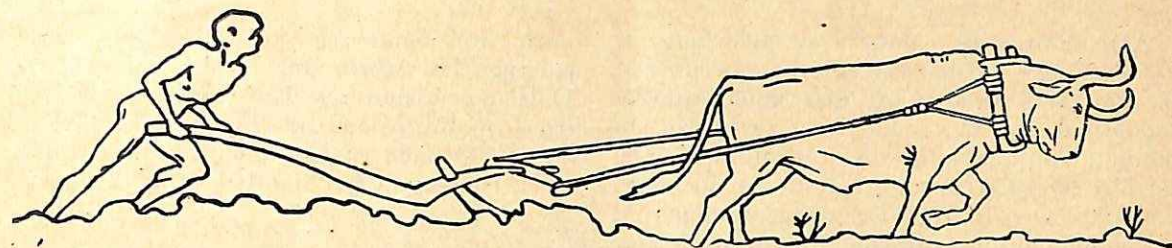
ΑΠΟ ΤΑΣ ΖΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΓΑΣΩΝ ΑΝΑΚΑΛΥ-
ΦΘΕΙΣΑΣ ΠΕΡΥΣΙ ΥΠΟ Α. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1908-
ΜΑΡΤΙΟΣ 1909 * ΤΟΜΟΣ ΙΖ'.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Θ' 15 Ο-
ΚΤΩΒΡΙΟΥ 1908

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ — ΤΗΝΟΣ

Τ' ὄνειρο τελειώνει, σβύνει κ' ἡ μαγεία,
Ὅπως κάθε Ὀρᾶτο στήν πικρή μας γῆ·
Φεύγω μὲ λαχτάρα καὶ σάφινω ὕγεια,
Μαγικὸ νησάκι, μ' ἄπειρη στοργή.
Φεύγω γιατρεμένος· ἔγινε τὸ θάμα,
Καὶ στήν Παναγιά μας ἔταξα τὸ τάμα!...

Δὲν θὰ ξεχάσω ποτὲ σ' ὅλη τῇ ζωῇ μου τὸ
παραμῦθι, πὺν ἐδιάβασα στὰ μικρά μου, πολὺ
μικρά μου χρόνια γιὰ τὸ νησάκι τὸ μαγεμένο,
τὸ νησάκι πὺν ἐμαγνήτιζε τὰ καρᾶβια καὶ τοὺς
καυμένους τοὺς ναύτες τους καὶ ἀπὸ πολλὰ
μίλια μακρὰ τοὺς τραβοῦσε μὲ μίαν ἀκατανί-
κτη δύναμι στ' ἀφάνταστα περιγιάλια του, καὶ
τοὺς κρατοῦσεν ἐκεῖ καρφωμένους αἰώνια ἡ Πεν-
τάμορφη Βασίλισσά του, μακρὰ ἀπὸ τὶς μανοῦ-
λες τους καὶ τὶς ἀρραβωνιαστικές τους, τὸ νησί
πὺν τὸ λέγανε τὸ «Νησί τῶν Μακάρων».

Καὶ μεγάλος τώρα, στὸ φθινόπωρο τῆς ζωῆς
μου, στήν ἡλικία τῶν μαδημένων ὀνείρων, τὸ
παραμῦθι ἐν τούτοις ἐκεῖνο ἔγινε ἀληθινὸ
καὶ εἶδα, μὲ τὰ μάτια μου τὸ εἶδα, τὸ νησάκι
ἐκεῖνο τὸ μαγεμένο, τὸ νησάκι τῆς Ἀγάπης καὶ
τῆς Ἑλπίδος, τὸ νησάκι πὺν μαγνητίζει ὅλο
τὸν κόσμον, Ἀνάτολῃ καὶ Δύσει, ὅχι ὅμως μὲ τὰ
μαγικά φίλτρα καμιάς Κίρκης ἢ καμιάς Κα-
λυψῶς· ὅχι μὲ τὰ βότανα τῆς Λησμονιάς ἢ
τοῦ Πόθου, ἀλλὰ μὲ τὸ υπερκόσμιο καὶ ὑπερ-
τέλειο βάλαμο τῆς Πίστεως, μὲ τὸ παρήγορο
καὶ ὑπεράυλο χαμόγελο τῆς μεγαλόχαρης Κυ-
ρᾶς του!

Θέλω νὰ πῶ τὴν Τῆνο μου, τὴ μητέρα τό-
σων δοξασμένων καλλιτεχνῶν, πὺν θάναφέρω
μόνο τὸν μεγάλο Γκύζη καὶ τὸν ἐλληνικώτατον
Λύτρα, τὴν νέαν αὐτὴ θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ

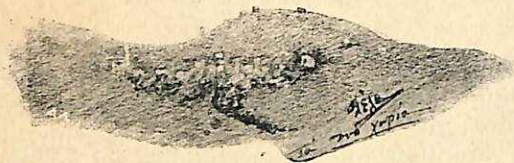
Ἱερουσαλήμ, τὸ μεγαλείτερον καὶ τιμιώτερον αὐτὸ
διαμάντι τῶν Κυκλάδων, πὺν δυνὸ φορὲς κάθε
χρόνο γίνεται προσκύνημα πανελλήνιον, τὴν
25 Μαρτίου, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, καὶ τὸ Δεκα-
πενταύγουστο, στήν Κοίμησί της, πὺν ἔρχον-
ται γεμάτα τὰ βαπόρια ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη καὶ
τὴν σκλάβα Πατρίδα, νὰ γονατίσουν, νὰ προσ-
ευχηθοῦν, νὰ φιλήσουν τᾶγια χώματά της καὶ
τὴ σημαία τῶν θωρηκτῶν μας καὶ νὰ κολλή-
σουν μ' εὐλάβεια τὰ ταξίματά τους στήν θαυμα-
τουργή Της εἰκόνα.

Πὺν κάθε ἐλληνικὴ ψυχὴ
Κ' ἐλεύθερη καὶ σκλαβωμένη
Στρέφει δ' αὐτὴ τὴν προσευχὴν
Καὶ τὴ βοήθεια της προσμένει,
Σκλάβα κ' ἐλεύθερη ψυχὴ.

Μὰ Ἐκεῖνη, πὺν χαμογελᾷ γλυκὰ στὴ μάννα
πὺν φέρνει στὸ εἰκόνισμά Της ὁλόχρυσο τὸ παιδί
της καὶ τὴν εὐλογεῖ γονατιστὴ καὶ λουσμένη στὰ
δάκρυά Της· Ἐκεῖνη, πὺν συμπονεῖ τὴν ἀρρα-
βωνιαστικὴν πὺν κολλάει στὰ χέρια Της τὸ δια-
μαντένιο δαχτυλίδι της καὶ τὴν ἀδελφοῦλα πὺν
φέρνει τὸ μόνο της στολίδι γιὰ τὸν ξενιτεμένο
τὸν ἀδελφὸ της· Ἐκεῖνη, πὺν δέχεται μὲ ἀγάπη
τὸ θεώρατο κεῖ πὺν ἀνύβει ὁ φτωχὸς ψαράς
γιὰ τὴ βαρκούλα του καὶ τὸ ἀσημένιο τὸ καρᾶβι
τοῦ πλούσιου καρᾶβόκυρη· Ἐκεῖνη, πὺν σκύβει
πονετικὰ ἀπὸ τὸ θρόνο Της τὸν ἐπουράνιο σὺλα
τὰ ταξίματά, τὰ πολύτιμα καὶ τὰ φτωχὰ, τὰ περή-
φανα καὶ τὰ ταπεινά, τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρά.
Ἐκεῖνη, πὺν ἔχουσε βάλαμο στὸν πολύχρονο καὶ
μυστικὸ μου πόνο· Ἐκεῖνη, πὺν μὲ τὴν εἰκόνα
Της ἀγιάζει τὶς βαρκούλες καὶ τὰ βαπόρια:

Ἀπ' ὅλα πειδὸ πολλὰ στὴ γῆ
Τὴν συνταράζει ἀπ' ἀκρὴ σᾶκρη,
Καὶ δείχνει πειδὸ πολλὰ στοργή
Στῶν σκλάβων ἀδελφῶν τὸ δάκρυ!

Ἄλλ' ὅπως κάθε ὥραϊο στήν πικρή μας γῆ
τελειώνει σάν ὄνειρο καί σβύνει σάν μαγεία,
ἀποχαίρετ' ἡμεῖς ὅστερ' ἀπὸ τριῶν μηνῶν
παραδείσια ζωὴ τὸ νησάκι μὲ τὰ κατάλευκα καί
καθάρια ἐρημοκλήσια του τ' ἀναρίθμητα, πὺν
ἀπ' ὅλα ξεχωρίζει τὸ ποιητικὸ καί θαυματουργὸ
ὁ «Ἅγιος Φωκᾶς», μὲ τοὺς τόσους χαλασμένους
καί ὀρθοὺς μύλους του, πὺν στεφανώνουν σάν
πυργίσκοι τὰ παλάτια καί ζωγραφιστὰ βουναλάκια
του, ἄλλοι σκασμένοι, ἄλλοι χωρὶς σκεπὴ καί
χωρὶς φτερά, ἄλλοι φωλιῆς γιὰ νυχτοπούλια, μὲ
τοὺς ἀπειρους περιστεριῶνες του πὺν μακρόθεν
φαίνονται σάν ἐξοχικὰ παλατάκια, καί πὺν τοῦ
δίνουν, θαρρεῖς, ἁποῖαν ἱερότητα σφραγίδα καί
γαλήνης.

Τὰ Ἀνὰ Χωριά — Σκίτσο Λέλας Χατζηγιάννου

Κ' ἔφυγα μὲ λαχτάρα μακρυνά του, γιατί δὲν
θὰ ξεχάσω σὺν τῇ ζωῇ μου τὰ μυρωμένα μελ-
τέμια του, τὶς ἐγκάρδιες ἐκείνες ἐσπερίδες, φιλο-
λογικὲς καί μουσικὲς, σὺν πειδὶ φιλόξενο Σπίτι
του, τῆς ἀλησμόνητης ἐκδρομῆς μας σὺν θαν-
μάσια χωριονάκια του, τὰ Ἀνὰ Χωριά πὺν
μοιάζουν σάν ἀητοφωλιά καί σάν στέμμα τῆς
Χώρας, τὸ Φαλατάδο, τὸ καλλίτερο κεφαλοχώρι
του, μὲ τὴν μεγάλη καί μαρμαρένια ἐκκλησιά
του, τὴν Καρὺν μὲ τὸ παλάτι καί τὴν ἐκκλησιά
τοῦ ἀλησμόνητου ἐκείνου Κιγκιννάτου, τοῦ ἀεί-
μνηστου Σιώτου, τὸν Τζάδο μὲ τὴν κρυσταλλένια
βρύση του καί τὸ γάργαρο νερὸ του, τὰ Λουτρά,
πὺν θαρρεῖς πὺν εἶνε μὲ ἑλβετικὴ γωνία, μὲ τὸ
ἔξοχο μοναστήρι τῶν Οὐρσουλινῶν καί μὲ τοὺς
σοφοὺς καί φιλόξενους πατέρες του Ἰησουῖτες
καί τόσα ἄλλα, πὺν ἄλλοτε θὰ τὰ περιγράψω μὲ
ὅλη τὴν ἀγάπη πὺν κρύβω γιὰ τὰ μέσα σὺν
στοργικῇ ψυχῇ μου.

Ἐπειτα πὺν ξεχάσω τὸν καθημερινὸ μου
περίπατο σὺν περίφημο Μῶλο του πὺν ἀπλώνε-
ται τριγύρω του ὡς φιλόστοργη καί φιλόξενη
ἀγκάλη, μὲ τὸ λιμανάκι του τὸ πεταλωτό, μὲ τὰ
καϊκάκια καί τὶς ψαροπούλες του τὶς ἀτρόμητες
σὺν νοτιὰ καί σὺν βορρᾷ;

Γιατὶ κάθε πόλις τῆς Ἑλλάδος, ὅπως κάθε
πόλις τοῦ κόσμου, ἔχει ἓνα ἰδιαίτερο μέρος, πλα-
τεῖα, ἢ δρόμον, ἓνα ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ
σημεῖο ἢ τοπίο, πὺν τὴν ξεχωρίζει ἀπὸ τὶς
ἄλλες, ὅπως κάθε ὥραϊα γυναικὴ ἔχει ἑκά-
στην ἑξῆς.

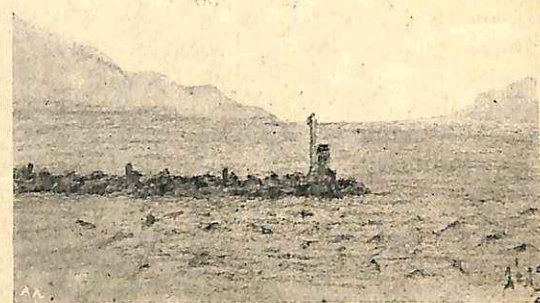
ριστὸ σὺν σῶμα της, πὺν κάνει τὴν ὁμορ-
φία της. Ἡ Ἀθήνα μας ἔχει τὸ Ζάππειό της.
Ὁ Πειραιεύς μου τὴν Φρεαττίδα του. Ἡ Κέρ-
κυρα τὴ Σπιανάδα της. Ἡ Πάτρα τ' Ἀλώνια
της. Ἡ Χαλκίδα τὴ Γέφυρά της.

Ἡ Τήνος μου ἔχει τὸ Μῶλο της!

Ἄ! τὰ βουνὰ τῆς Τήνου καί ὅλης τῆς ὁραίας
Πατρίδος μας τῆς Ἑλλάδος, μὲ τὶς ἀπαλές, τὶς
ἡρεμὲς καί φανταστικὲς γραμμὲς των, ἄλλα ὡς
αἰθέριοι κρεμαστοὶ κῆποι, ἄλλα ὡς βελουδέ-
νια κρόσια, ἄλλα ὡς νεραϊδόπλεκτες νταντέλες,
μερικὰ ὡς τὸν νεύτο μαστοὶ κοιμισμένης παρ-
θένας, ἄλλα ὡς αὐστηρὰ καί ἀπερίττα δωρι-
κοῦ ρυθμοῦ κιονόκρανα, ἄλλα ὡς γεμάτα ἀπὸ
μυστήριου Σφίγγες, ὀβελίσκοι ἢ πυραμίδες, ἢ
ὡς ἱππόγριφοι, ἄλλα ὅμοια μὲ λύρες καί αἰο-
λικὲς ἄρπες, ἄλλα ὡς κολοσσιαῖες πυξίδες γεμά-
τες ἀπὸ χρώματα ῥόδινα, ζαφειρένια, σμα-
ράγδινα, μενεξεδένια, ὅλα γεμάτα λαγκαδιὰς πὺν
μοιάζουν σάν κρησφύγετα καί ἄδυτα σὺν νύμ-
φες, σὺν φαύνους, σὺν μούσες καί σὺν δρυά-
δες, ὅλα, ὅλα ἁρμονικὰ καί ἀπαλόγραμμα ὡς
στροφὲς ἁποῖου μαρμαρωμένου ὕμνου σὺν
ξανθομάλλη διφρηλάτην Ὑπερίωνα!

Πὺν νὰ λησμονήσω τὸ ψηλότερο βουνὸ τοῦ
μαγικοῦ νησιοῦ, τὸν Ἐξώπυργο, πὺν τόσο μοιά-
ζει τοῦ Λυκαβητοῦ, πὺν μὴ μῆρα, ἀπὸ τὴν
κορυφή του, ἐνῶ φουσοῦσε φρενιασμένο μελ-
τέμι, σιννοδευμένος ἀπὸ τὴν πειδὶ χαριτωμένη
καί πειδὶ ἐράσμια κόρη του, τὴν λεπτότερη καί
καλλιτεχνικώτερη ψυχὴ πὺν ἐγνώρισα σὺν ζωῇ
μου, εἶδα:

Μέσ ἀπὸ τὴ θολὴ τὴν ἀτμοσφαῖρα,
Σάν μᾶσημένα γάζα σκεπαστά,
Τὰ χωριονάκια λάμπουν πέρα-πέρα
Σάν πρόβατα λευκά, κοπαδιαστά,
Καί σκύβουν σάν βουβὰ καί κοιμισμένα
Ἀπ' τὴ βορρᾷ τοῦ ἀνέμου φοβισμένα.

Ὁ Κυματοθραύστης — Σκίτσο Λέλας Χατζηγιάννου

Πέρα, μακρυνά, ἀπ' τοῦ πέλαγου τὴν ἄχνη
Σάν νᾶχουν στήσει ἀνάλαφο χορὸ,
Γύρω, καί σάν πασπαλιστὰ μὲ πάχνη,
Τᾶλλα νησάκια ὀπάλλιν' ἄνω,
Ἐδῶ πρὸς τὴν Κυρὰ τους νὰ κυττάζουν,
Καί τῶμορφο ἀδελφάκι νὰ θαναμάζουν...

Πὺν νὰ λησμονήσω τὰ δροσόπνοα καί μυ-
ροβόλα μελτέμια του, πὺν μοῦφεναν ἐπάνω
στὰν ἀλάφρα φτερά τους μαζί μὲ τοῦ κύματος
τὴν ἄλμη καί τοῦ θυμαριοῦ τὸ ζωογόνον ἄρωμα
τὰ μελτέμια πὺν μὲνανούριζαν στοργικὰ σάν
μητρικὴ ἀγκάλη, πὺν μεχάιδευαν ἀπαλὰ καί
γλυκὰ καί πουπουλένια, ὡς τὰ ὄνειρα τῆς
παιδικῆς μας ἡλικίας: τὰ μελτέμια, τὰ βλογημένα
παιδάκια τοῦ Βορηᾶ, πὺν θαρρεῖς, ὑφαίνον
γύρω σὺν μολυβένια κορμιά μας ἁποῖες ἁόρα-
τες καί ἄυλες φτεροῦγες καί μᾶς δροσιζοῦν, καί
μᾶς μυροῦν, καί μᾶς βαλσαμώνουν τὴν πικρὴ
ζωή μας: τὰ μελτέμια, πὺν ἀνακουφίζουν τὰ
στήθη μας μέσα σὺν ἀποπνικτικῷ τοῦ καλοκαι-
ριοῦ ἡλιοπύρι καί ἀρωματίζουν τὴν κουρασμένη
ψυχὴ μας μὲ τὸ ἀθάνατο νερὸ τῆς λήθης, πὺν
νὰ τὰ λησμονήσω, πὺν τόσο τᾶγαπῶ, τόσο τὰ
λαχταρῶ, τόσο τὰ λατρεύω;

Ὡς θεῖα καί μυρωμένα μελτέμια μου,

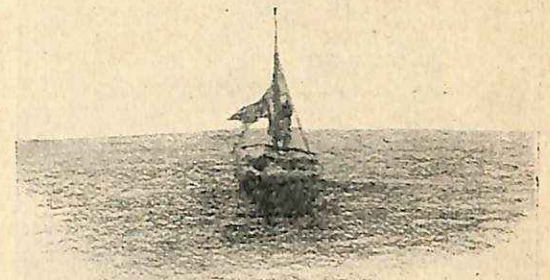
Ἀπ' τὰ νέφη τὰ παλάτια,
—Τὰ καράβια σας τὰ αἰθέρια—
Ἀρμενίστε χαμηλά,
Γιὰ νὰ παίξετε τρελλὰ
Σάν μυριάδες περιστέρια,
Ἀπ' τὰ νέφη τὰ παλάτια.

Τοῦ πέλαγου τὰ παιδιὰ,
Τὰ ἐλαφρὰ τὰ κύματα
Κάθε ἀγγὴ, κάθε βραδυνά,
Σᾶς ζητοῦν σὺν ἀμμουδιά
Μὲ γοργὰ πηδήματα,
Τοῦ πέλαγου τὰ παιδιὰ.

Ἀπὸ ποῖας Ἐδὲμ γωνιά,
Ἡ ποῖα σφαῖραν ἐλλογία
Ἐρχεστε κάθε χρονιά
Μὲ τὰ αἰθέρια σας πανιά
Σὺν νησὶ τῆς Παραγίας,
Ἀπὸ ποῖας Ἐδὲμ γωνιά;

Τοῦ Βορηᾶ τρελλὰ παιδιὰ,
Μελτέμια μυρωμένα
Μὲ δροσιὰ καί μεθωδιά,
Ράγετε μου τὴν καρδιά,
Μελτέμια εὐλογημένα
Τοῦ Βορηᾶ τρελλὰ παιδιὰ!

Πὺν νὰ μὴν ἔχω παντοτεινὴ τὴν ἐντύπωσι
τὴ βαθεῖα πὺν μῆκανε τὸ Βιοτεχνικὸ Σχολεῖο,
πὺν διατηροῦν τὴν πειδὶ φιλόφρονες καί τιμημέ-
νες κυρίες τῆς Τήνου μὲ ἄσβεστη στοργὴ σάν

Σκίτσο Λέλας Χατζηγιάννου

Ἐστιᾶδες καί μὲ μητρικὸ πόνο γιὰ τὶς φτωχοῦλες
τοῦ νησιοῦ κόρες: τὸ Βιοτεχνικὸ Σχολεῖο, τὸν
ναὸν αὐτὸν τῆς τιμῆς καί τῆς ἐργασίας, τὸ δεύ-
τερο αὐτὸ ἱδρυμα πὺν θαυμάζει ὁ προσκυνητὴς
ὅστερ' ἀπὸ τὸν ναὸ τῆς Μεγαλόχαρης Κυρᾶς
του, καί ὅπου:

Γιὰ σύμβολό του τὸ Σχολεῖο
Σταυρὸ του κεικονίσματα του
Ἐχει τὸ μάγον ἐργαλεῖο,
Πὺν ὑφαίνει τὰ μεταξωτά του.

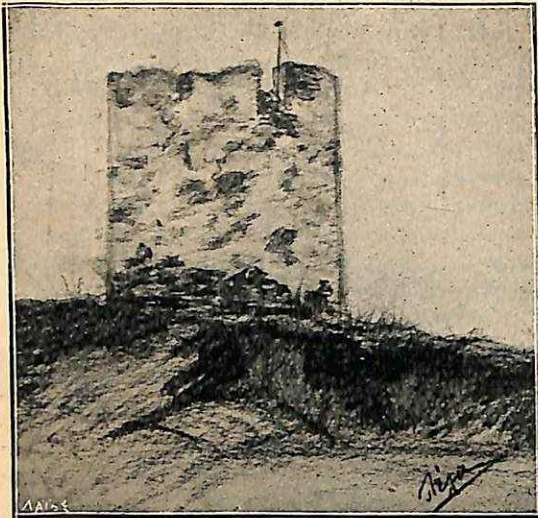
Ἀὖ βροῖσκουν μόνον τὸ ψωμὶ
Ἐκεῖ ἡ φτωχοῦλες ἡ παρθένας
Παίρνουν προικὶ τῶν τῆν Τιμῆ
Νὰ γείνουν μάννες ζηλεμένες.

Καί τώρα, ἀφοῦ ἄρχισα μὲνα παραμῦθι ἀφή-
σετέ με νὰ τελειώσω μὲνα ἄλλο παραμῦθι πειδὶ
ἀληθινὸ ἀπὸ τὸ πρῶτο.

Μιὰ φορὰ κῆναν καιρὸ σῆνα μικρὸ, πολὺ
μικρὸ νησάκι, ἦταν πολλοὶ μύλοι, ἀνεμόμυλοι,
νὰ ποῦμε καλλίτερα.

Μ' ἀπ' ὅλους τοὺς μύλους τοῦ νησιοῦ, ὁ πειδὶ
ζωηρός, ὁ πειδὶ φλογερός, μὰ καί ὁ πειδὶ ἀνεμο-
δαρμένος ἦταν ἓνας μύλος πὺν σὲ κάθε καιρὸ,
σὲ κάθε ἀνεμο, νοτιὰ, ἢ βορρᾷ, ἐννοοῦσε νᾶλεση
τὸ σιτάρι του. Καί θὰ μᾶρωτῆσετε γιατί; Γιατὶ
ὁ μύλος αὐτὸς εἶχε φλογερὴ ψυχὴ καί ἀγαποῦσε
τὸ νησάκι τόσο πολὺ, πὺν ὅταν ἐγύριζε, ἐγύριζε,
μὲ τὰ κατάλευκα σάν κύκνου φτερά του, ἐνό-
μιζε πὺν ἀπὸ μέσ' ἀπὸ τὰ σπλάγνα του μαζί
μὲ τ' ἀλεύρι, πετοῦσε καί ἁποῖο τραγοῦδι γιὰ
τὸ νησάκι του, ἓνα μυστικὸ ὕμνο λατρείας καί
ἀγάτης γιὰ τοὺς ἀνθρώπους.

Ὅπως σᾶς εἶπα ὅμως σὺν ἀρχὴ τοῦ παρα-
μυθιοῦ ὁ καλὸς ὁ μύλος μας, ὁ ἀνεμόμυλος, νὰ

Ο μύλος — Σκίτσο Λέας Χατζηγιάννου

πούμε καλλίτερα, είχε την άτυχία να τον χτυπάνε όλα τα στοιχεία του κόσμου. Μά εκείνος, θαρ-

ρείς πώς τον έμελε διόλου; "Όλο έστριφογύριζε και όλο τραγουδούσε τὸ αἰώνιο τραγούδι τῆς Ἀγάπης γιὰ τὸ νησάκι του, λὲς κῆτανε μαγεμένος καὶ τρελλὸς ἀπὸ χαρὰ ποῦδινε σ' ἐκεῖνο τροφή κι' ἄς μὴν ἐτρέφετο ὁ φτωχὸς ἐκεῖνος παρ' ἀπὸ ἀγέρα κι' ἀπὸ τραγοῦδι:

Μὰ στρέψε-στρέψε στὸν ἀγέρα
Καὶ ψάλε-ψάλε μοναχά,
Σωριάζεται ἄνυχος μιὰ μέρα
Μὲ τὰ φτερά του τὰ φτωχά,
Στρέψε καὶ ψάλε νύχτα μέρα.

Αὐτὸ εἶναι τὸ παραμῦθι τοῦ μύλου, τοῦ ἀνεμόμυλου, νὰ πούμε καλλίτερα.

— Τί κρῖμα ποὺ τελείωσε τὸ παραμῦθι τοῦ μύλου μὲ τὰ σπασμένα φτερά!

— "Όχι, δὲν τελείωσε ἀκόμη. Μιὰ φορὰ ἐπέρασ' ἕνας ποιητὴς ἀπὸ 'κεῖ πέρα καὶ τὸν ἐπόνεσε τόσο πολὺ ποὺ τὸν πῆρε γιὰ νὰ τὸν κἀνῃ σπιτάκι του καὶ τάφο του...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ

ΠΑΡΑΡΑΜΑ

Κάποτε τοῦ Φάρμα τοῦ ἐρχόνταν καὶ ἀναμνήσεις. Καὶ θυμώταν ὅτι εἶχε πατέρα, ποὺ φοροῦσε φέσι καὶ κόκκινο ζωνάρι, καὶ μάννα τῆς ὁποίας εἶχε ξεχάσῃ καὶ αὐτῆς τὴ μορφή, ποὺ φοροῦσε τσεμπέρι. "Άλλο τίποτε! "Όλα τὰ ἄλλα τὰ εἶχε φάῃ τὸ γούρισμα τῆς ῥόδας, καὶ ἔπειτα τὸ κρασί, ποὺ ἔπινε γιὰ ξεκούρασμα. "Άλλά, τί ἤθελε νὰ θυμᾶται;

Τὴν γυναῖκα τὴν εἶχε λησμονήσῃ καὶ κανεὶς Δαίμονας δὲν καταδεχόταν νὰ τοῦ τὴν φέρῃ στὸ νοῦ γιὰ νὰ τὸν πειράξῃ. "Όταν κάποτε ἔβλεπε καμιά νὰ ἔρχεται μέσα στὸ κατάστημα, τὴν κύτταζε χάσκοντας σὰν παράξενο πρᾶγμα, ποὺ πρώτη φορὰ τὸ ἔβλεπε.

Οἱ τεχνίτες τὸν περιπαίζαν. Αὐτὸς δὲν ἀπαντοῦσε ποτέ. Σχεδὸν εἶχε χάσῃ τὴ λαλιά του. Μόνο αἰσθανόταν μῖσος, τὸ μόνο ἀνθρώπινο ποὺ τοῦ ἔμεινε. Δὲν γελοῦσε ποτέ, εἶχε ἀπομάθῃ νὰ γελᾷ καὶ κανεὶς ποτέ δὲν τὸν εἶδε ἔστω καὶ χαμογελῶντα.

Τὸ μόνο, μέσα στὸ σβυσμένο καὶ ἔρημο ἀπὸ ἄλλα αἰσθήματα σῶμα του, ποὺ ἔμενε, ἦταν τὸ μῖσος, ὅπως μένει σὲ ξερειπωμένο σπῖτι ἢ πύργο, φεῖδι.

"Όταν ἐσχόλαζε, ἔπινε ὅσο ποὺ μεθοῦσε, καὶ ἔτσι παραμιλῶντας χωρὶς νὰ ἐννοῇ κανεὶς τί ἔλεγε σὰ νὰ μιλοῦσε τὴ γλῶσσα τῆς ῥόδας, ἐπῆγαινε νὰ κοιμηθῇ.

Εἶχε καὶ παρέα στὸ κρασοπουλεῖο ποὺ πῆγαινε' ἀλλ' ἦταν σαυτὴ σὰ βουβὸ τῆς πρόσωπο. Φαινόταν μόνον νὰ προσέχῃ σὲ ὅ,τι ἔλεγαν. Δύσκολα ὅμως νὰ τοῦ μείνῃ τίποτε στὸ νοῦ ἀπ' ὅτι ἀκουγε, ὅλα περνοῦσαν δίχως νὰ ἀφήσουν ἔχνος. Μιὰ βραδεῖα ἀκουσε κάποιον πολὺ ἔξω τῆς παρέας, νὰ διηγῆται κάτι τῆς Γραφῆς. "Έλεγε γιὰ τὸ χέρι ἐκεῖνο, ποὺ εἶχε γράψῃ στὸ συμπόσιο τοῦ Βαλτάσαρ τίς λέξεις. Μενέ, Μενέ θεκέλ, οὐ φαρσίν! Καὶ ὅτι αὐτὲς οἱ λέξεις εἶχαν φέρῃ τὸν τρόπο στὸν Βασιλέα καὶ σὲ ὅλους τοὺς ἄλλους τοῦ συμποσίου καὶ κανεὶς δὲν βρισκόταν νὰ τίς ἐξηγήσῃ τί ἐννοοῦσαν.

Αὐτὰ τὰ ἀκουσε μὲ προσοχὴ μεγάλη ἀνοίγοντας καὶ τὰ μάτια του τρομαχτικά. Ἦταν τὸ μόνο, ποὺ μπόρεσε νὰ χαραχθῇ στὸ νοῦ του μαζὶ μὲ τοὺς κρότους τῆς ῥόδας.

Τὴν ἄλλῃ βραδεῖα ἅμα ἐσχόλασε, ἀντὶ νὰ πάῃ στὸ κρασοπουλεῖο, διευθύνθηκε στὸ δωμάτιό του. Εἶχε συγκαίτοιχο ἕναν πατριώτη του, ὁ ὁποῖος πῆγαινε πολὺ ἔνωρὶς καὶ κοιμώταν. Τὴν πόρτα ποτέ δὲν τὴν ἐκλείναν καὶ μπῆκε ὁ Φάρμας μέσα χωρὶς νὰ μεταχειρισθῇ κλειδί ἢ νὰ χτυπήσῃ. "Ο συγκαίτοικός του ἦταν ἐκεῖ καὶ κοιμώταν.

"Ένα λυχναράκι ἔκαιε πάνω στὸ τραπέζι καὶ φώτιζε ἕνα ξερὸ κοιμάτι ψωμὶ καὶ τρεῖς ἑλῆες

σάπιες βαλμένες ἀντὶ σὲ πιάτο, σὲνα χαρτὶ κίτρινο. Μιὰ μυῖγα, ἄγνωστο γιὰτί ξενυχτοῦσε, καθόταν πάνω στὸ ξεροκόμματο τοῦ ψωμιοῦ, συλλογισμένη.

"Ο Φάρμας ἔμεινε ἀρκετὴ ὥρα συλλογισμένος καὶ αὐτὸς, ἔπειτα ἔφυγε γρήγορα καὶ πῆρε τὸν δρόμο τοῦ καταστήματος ποὺ δούλευε, κυττάζοντας κάποτε καθὼς πῆγαινε, τὴν ἡμισέληνο, ποὺ τοῦ φαινόταν σὰ χρυσὸ λαμπερὸ ψάρι φτερωτό.

Τὸ κατάστημα εἶχε καὶ αὐλὴ πίσω καὶ ἀπ' ἐκεῖ πῆγε. Ἀνέβηκε σὲ μιὰ ἐληά, ποὺ ἦταν ἀπ' ἔξω, μιὰ ψωριασμένη ἐληά, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος τῆς ῥόδας καὶ τοῦ κρασιοῦ, ἐλαφρὸς πῆδησε στὴν αὐλή. Φύλακας δὲν ἔμενε στὸ κατάστημα ἄλλος ἀπὸ ἕνα σκυλί, ἀλλ' αὐτὸ πῆγε κοντὰ του, μετὰ ἕνα μικρὸ γαύγισμα, καὶ τοῦ ἔγλειψε τὰ χέρια.

Μπῆκε μέσα ἀπὸ ἕνα φεγγίτη πόρτας, ὅπου στήριξε μιὰ μισοσπασμένη σκάλα.

Στάθηκε στὴν κίττω αἰθουσα ὅπου ἦταν μεγάλη ἐργαλεῖα καὶ τὸ γραφεῖο τοῦ καταστηματοῦ. Ἐκεῖ ἀναψε ἕνα σπῖρτο καὶ ἀφοῦ κύτταξε σὰ νὰ ζητοῦσε κάτι στὸν τοῖχο, ἀνέβηκε σὲνα ἐργαλεῖο καὶ ἄρχισε νὰ γράφῃ ψηλὰ στὸν τοῖχο μὲ κάρβουνο μιὰ λέξι — Παραράμα!

"Ήταν φανταστικὴ ἡ λέξις τοῦ τὴν εἶχε βγάλει τὸ κρανίό του, ἀλλὰ τοῦ φαινόταν νὰ λέγῃ κάτι κακὸ!

"Έφυγε ὅπως εἶχε πάῃ.

Τὸ πρωτὶ, ὅταν πῆγε στὴν ἐργασία, ἐπρόσεχε νὰ δῇ τί θὰ γείνῃ γιὰ τὴ λέξι. Καὶ δὲν πέρασε πολὺ καὶ ἀκουσε τὴ φωνὴ τοῦ καταστηματοῦ νὰ φωνάζῃ.

— Τί εἶνε αὐτὸ ἐκεῖ! Ποιὸς τῷγραψε αὐτό;

"Η φωνὴ τοῦ καταστηματοῦ ἦταν σὰ φοβισμένη.

"Όλοι ἄφισαν τὲς δουλιές των καὶ ἔτρεξαν νὰ δοῦν.

— Παραράμα!

"Η λέξι, ποὺ ἔβγαλε τὸ κρανίό του, βρισκόταν στὰ χεῖλια ὅλων.

Μὰ ποιὸς τὴν ἔγραψε;

"Επρόβαλε καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπό του ἀπὸ πάνω ἀπ' τὴ σκάλα καὶ κύτταξε.

"Όλοι ἦσαν μαζεμένοι κυττάζοντας τὴ λέξι ἐκεῖνη!...

Κανεὶς δὲν ἤμποροῦσε νὰ ὑποπτευθῇ αὐτόν,

καὶ οὔτε ἀκόμα παρατήρησαν ὅτι δὲν ἔτρεξε καὶ αὐτὸς νὰ δῇ.

"Ο ἀρχιτεχνίτης αὐτὸν ἔβαλε νὰ τὴν σβήσῃ. Καὶ τὴν ἔσβησε λέγοντας σιγά, σιγά τὴ λέξι.

Τὴν νύχτα ἔκανε πάλι τὸ ἴδιο. Ἀλλὰ τὴ λέξι δὲν τὴν ἔγραψε τώρα μὲ κάρβουνο ἀλλὰ μὲ χρῶμα κόκκινο.

Παραράμα!

Τὸ πρωτὶ ἄλλος θόρυβος. "Ο καταστηματοῦ χις κυτρίνησε πολὺ. Ζητοῦσε τὸν ἄνθρωπο, ἀλλ' ἔξαφνα φοβήθηκε μὴ δὲν ἦταν ἄνθρωπος. Καὶ ὅμως εἶπε δυνατά.

— Πρέπει νὰ βρεθῇ!

"Η ἰδέα πάλι μὴ κάποιος ἤθελε νὰ παίξῃ, νὰ τὸν γελοιοποιήσῃ, τὸν ἔκαναν ἔξω φρενῶν καὶ φώναζε ὅτι θὰ τοὺς διώξῃ ὅλους!

"Ο Φάρμας ἀκουσε τοὺς τεχνίτες νὰ λένε μεταξύ τους, μὴ φροντίζοντας γι' αὐτὸν ὅπως καὶ γιὰ τὸν σκύλο τὸν φύλακα, ὅτι φάντασμα θὰ βγαίνει στὸ κατάστημα καὶ αὐτὸ θὰ τὸ ἔγραφε! Καὶ οἱ τεχνίτες ἔμειναν πεισμένοι, ὅτι φάντασμα, δίχως ἄλλο, βγαίνει τὴ νύχτα καὶ γράφει αὐτὴ τὴν παράξενη λέξι, ποὺ κάτι θὰ σήμαινε στὴ δική του γλῶσσα!

Τὴ νύχτα ὁ κύριος τοῦ καταστήματος ἔβαλε φύλακας. Τὸ πρωτὶ δὲν ὑπῆρχε ἡ λέξι! Ἀλλὰ σὲ λίγο, καθὼς ὁ καταστηματοῦ ἔμπαινε, ἡ λέξι ἦταν πάλι στὸν τοῖχο γραμμένη μὲ τὰ κόκκινα γράμματα τῆς!

"Ο Φάρμας εἶχε βρῇ εὐκαιρία καὶ τὴν εἶχε γράψῃ.

"Όλοι στὸ πόδι. "Ο καταστηματοῦ τα-ραγμένος, κίτρινος, ὁ ἀρχιτεχνίτης, οἱ τεχνίτες, ὅλοι στεκόνταν μαρμαρωμένοι ἔμπρὸς στὰ κόκκινα γράμματα, ποὺ κάτι θὰ σήμαιναν κακὸ μεγάλο.

Παραράμα!

Οἱ τεχνίτες ἄρχισαν νὰ δοκίμουν τοὺς μεγαλύτερους ὅρκους, πολλοὶ ἔκλαιαν, ὅτι δὲν γνωρίζουν τίποτε, δὲν ξέρουν ποιὸς τὰ γράφει, ἀλλὰ κάποιος, κάποιο...

"Ηθελαν νὰ ποῦνε φάντασμα, ἀλλὰ δὲν τολμοῦσαν...

"Ο Φάρμας φάνηκε ἀπὸ ψηλὰ νὰ κυττάζῃ, ἔπειτα τραβήχθηκε γρήγορα καὶ πῆγε κοντὰ στὴ ῥόδα, καὶ ἐκεῖ κρατῶντας τὸ χερούλι τῆς γέλασε, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια, ἕνα σιωπηλὸ γέλιο!...

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΠΑΛΑΙΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΡΟΛΙΝΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1816

Ενα βράδυ — πρὸ ἐτῶν πολλῶν — ἐγυρίζαμεν ἀπὸ σύντομον περίπατον μετὸν ἀλησμόνητον καὶ χωριτωμένον ἐκείνον ὁμιλητὴν, τὸν Εἰρηναῖον Ἀσώπιον, καὶ ἀργὰ ἀργὰ ἀπὸ τὴν λεωφόρον τῆς Ἀκροπόλεως ἐπήραμεν τὴν ὁδὸν Βύρωνος καὶ ἔπειτα τὴν ὁδὸν Ἀδριανοῦ. Ὅσοι δὲν ἔκαμαν ἓνα περίπατον ἢ δὲν ἐπέρασαν ἓνα χειμωνιάτικον ἀπόγευμα μετὸν γλυκύτατον ἐκείνον ἄνθρωπον τοῦ ὁποῖου τὸ ἄσπρον κεφάλι ἦτο γεμάτο ἀπὸ ἀνέκδοτα χαριτωμένα, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μαντεύσουν τὸ θέλητρον τῆς ὁμιλίας του, τὴν χάριν τῆς διηγήσεώς του καὶ νὰ αἰσθανθοῦν τὴν λύπην τῶν ὀλίγων νέων τότε φίλων του ὅταν τὸν ἔχασαμεν.

Εἷς ἓνα σημεῖον τῆς ὁδοῦ Ἀδριανοῦ ὁ Ἀσώπιος ἐστάθη, καὶ σκυφτὸς ὅπως ἐπῆγαινε, ὕψωσε τὸ χλωμὸν ἀριστοκρατικὸν πρόσωπον μετὰ ἀσημένια μαλλιά καὶ τὶς ἀσημένιες φαβορίτες, καὶ μοῦ ἔδειξε ἓνα σπῖτι.

— Εἷς αὐτὸ τὸ σπῖτι, μοῦ εἶπε, ἔμεινε πέντε ἢ ἕξ ἡμέρες μία βασίλισσα.

— Μία βασίλισσα;

— Ναί, ἡ Καρολίνα τῆς Ἀγγλίας, ἡ σύζυγος τοῦ Γεωργίου Γ', τὴν ὁποίαν ὁ ἄνδρας της ἐχώρισε ἔνεκα συζυγικῆς ἀπιστίας.

Ἐμελετοῦσα τότε τὰς παλαιὰς Ἀθήνας καὶ ἔγραφα τὸ πρῶτον μέρος τῆς «Βασιλείας Ἀμαλίας» τὴν ὁποίαν ἐξέδωκα ἀργότερα. Δεύτερον μέρος τῆς μελέτης ἐκείνης, ἡ ὁποία, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἶχε τόσον ἄφθονον κοινωνικὸν καὶ ἔθνικὸν ἀκόμη ἐνδιαφέρον, δὲν ἐξέδωκα, διότι... τὸ Ἑλληνικὸν κοινὸν διαβάσει μόνον ἀναγνώσματα «πλήρη ἀφθάρτου γοητείας καὶ μετὰ συναρπαζούσας σελίδας».

Ἀνετινάχθην λοιπὸν ὅταν ἤκουσα ὅτι μία ἐπισκέπτρια τόσον ἐπίσημος ἦλθε καὶ ἐκάθησε εἰς τὰς παλαιὰς μου Ἀθήνας τῆς ὁποίας ἀγαποῦσα πλέον τόσον, ὥς νὰ εἶχα ζήση εἰς αὐτάς. Κ' ἐξήτησα περισσοτέρας πληροφορίας ἀπὸ τὸν Εἰρηναῖον Ἀσώπιον. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος δὲν ἤξευρε πολλὰ πράγματα. Μόλις ἦτο βέβαιος ὅτι ἡ Καρολίνα τῆς Ἀγγλίας εἶχεν ἔλθῃ κατὰ τὸ ἔτος 1815 ἢ 1816 καὶ ὅτι ἔμεινε εἰς τὸ σπῖτι ἐκεῖνο τέσσαρας ἢ πέντε ἡμέρας. Μία ἐγγονὴ τοῦ τότε ἰδιοκτῆτου, γραῖα πλέον καὶ χήρα κάποιου συνταξιούχου ἀξιωματικοῦ, θὰ ἤμποροῦσε νὰ δώσῃ πληροφορίας περισσοτέρας.

Ἐπῆγα τὸν Ἀσώπιον εἰς τὸ μικρὸν σπιτάκι του τῆς ὁδοῦ Ἀγιοσιλάου, καὶ ἐπέστρεψα διὰ ν' ἀρχίσω τὰς ἐρεῖνάς μου. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐσκαρφάλωνα εἰς τὸ παλαιότερον τμήμα τῆς

παλαιᾶς Πλάκας καὶ ἔφθανα εἰς ἓνα σπιτάκι εἰς τὸ ὁποῖον εἶχα πληροφορηθῇ ὅτι ἐξοῦσε ἡ πολυτιμος γραῖα.

— Τώρα ἔρχεσθε; μοῦ εἶπε μία πρόθυμος γυναικοῦλα καθισμένη εἰς τὴν θύραν. Ἡ κυρὰ Ἀρτεμισία πέθανε τὴν περασμένη βδομάδα, τῆς Ἀναλήψεως.

Ἀνέκρινα τὴν πρόθυμον ἐκείνην γυναῖκα. Τὸ μόνον ποῦ ἤξευρεν ἦτο ὅτι ὁ πάππος τῆς κυρὰ Ἀρτεμισίας ἦτο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν κάποιας ξένης βασιλείας, καὶ ὅτι τοῦ πάππου της αὐτοῦ τὸ σπῖτι ἦτο ἐκεῖ ποῦ εἶναι τώρα τὸ φαρμακεῖον ἢ «Ἐλάφος». Αὐτὸ ἀκριβῶς ἦτο ποῦ μοῦ εἶχε δείξει ὁ Ἀσώπιος. Ὡστε ἡ πληροφορία ἦτο ἀκριβής. Πῶς νὰ ἐξακριβωθῶν ὁμῶς τὰ ἐπιλοιπα; Καὶ ἔπειτα ἀπὸ μερικὰς ἀκόμη ἀναζητήσεις αἱ ὁποῖαι δὲν ἔφεραν κανὲν ἀποτέλεσμα, ἄφησα εἰς τὴν τύχην τὴν φροντίδα νὰ μετὰ πληροφορήσῃ, ἐὰν τῆς ἤρχετο ὄρεξις.

Πρὸ ὀλίγων ἀκόμη μηνῶν εὐρέθην πάλιν εἰς τὸ ἱστορικὸν σπῖτι τῆς ὁδοῦ Ἀδριανοῦ. Οἱ σημερινοὶ ἰδιοκτῆται, ὁ κ. Βουσάκης καὶ ὁ κ. Ζαλακώστας, δὲν ἤξευραν νὰ μοῦ εἴπουν τίποτε. Μόλις εἶχαν ἀκούσῃ ἀμυδρῶς ὅτι ὀλίγον παρακάτω ἦτο κάποιον τουρκικὸν νεκροταφεῖον καὶ ὅτι εἰς τὰ ὑπόγεια τῶν σημερινῶν τῶν ἀποθηκῶν εὐρέθηναν πιθάρια περιέχοντα χρυσὰ νομίσματα. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι αὐτὰ αἱ πληροφορίες δὲν μοῦ ἔχρησίμευαν εἰς τίποτε, καὶ αὐτὰς ὁμῶς δὲν τὰς ἐβεβαίωσαν οἱ σημερινοὶ ἰδιοκτῆται ἀφοῦ ἐπρόκειτο περὶ συμβάντων τὰ ὁποῖα ἔγιναν πολὺ πρὶν νὰ γίνουν αὐτοὶ κύριοι τοῦ ἱστορικοῦ σπιτιοῦ.

Ἐπανέπεσα λοιπὸν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελπισίαν ὅταν καλὸς μου φίλος γνωρίζων τὸ ἐνδιαφέρον μου πρὸς κάθε παλαιὸν κίτρινισμένον χαρτί, μοῦ ἔδειξεν ὁμόλογον τοῦ 1834 διὰ τοῦ ὁποῖου κάποιος Ἀρτέμιος Τρίμης ἐδανείζετο ἐξακοσίους φοίνικας ἀπὸ τὴν χήραν Παναγιούλαν Ντόκα, διὰ νὰ ἐπισκευάσῃ τὴν οἰκίαν του. Ἡ τοποθεσία καὶ ἡ περιγραφή τῆς οἰκίας συνεφώνουν ἀκριβέστατα μετὰ τὸ σπῖτι τῆς ὁδοῦ Ἀδριανοῦ.

Καὶ ἐνῶ καὶ αὕτη ἡ πληροφορία ἦτο ἀπλῶς τοιαύτη ὥστε μόνον ν' ἀνάγῃ τοὺς μὴ σβεσθέντας πόθους, ἔξαφνα εἰς ἓνα γαλλικὸν κατάλογον παλαιῶν βιβλίων τὸν ὁποῖον ἐξεφύλλιζα τυχαίως, ἀνακάλυπτον τὸ ἐξῆς εὔρημα.

«Ταξείδια τῆς Α. Μ. τῆς βασιλείας τῆς Ἀγγλίας καὶ τοῦ βαρόνου Περγκάμι, κλειδοῦχου της, εἰς Γερμανίαν, Ἰταλίαν, Ἑλλάδα, Τύνιδα, Ἱερουσαλὴμ κ.τ.λ. κατὰ ἔτη 1814 — 1820, μετὰ

διάφορα ἀνέκδοτα περίεργα καὶ ἐνδιαφέροντα, ὑπὸ Tarmini Almerté, Ἑλληνοσ προσκεκολλημένου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της. Παρίσι 1821».

Αὐτὸ ἦτο. Ἡ τύχη μοῦ ἔστειλε τώρα ἡ ἰδία τὸ μέσον νὰ μάθω ἐπὶ τέλους ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐζητοῦσα δέκα ἔτη. Καὶ τὸ περίεργον βιβλίον παρηγγέλθη τηλεγραφικῶς καὶ ἦλθε ταχύτατα. Καὶ αἱ πληροφορίες του εἶναι πραγματικῶς ἱκανοποιητικώταται.

Εἰς τὸ περίεργον βιβλίον τοῦ ὁ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ταρμινί Ἀλμερτέ, Ἑλληνοσ συγγραφεὺς — θὰ ἴδωμεν παρακάτω τὸ ἀληθινὸν ὄνομά του, — διηγεῖται ὁλόκληρον τὴν ἐξαετὴ περιπλάνησιν τῆς ἡγεμονίδος εἰς τὰς τρεῖς ἡπείρους.

Ἡ Καρολίνα τοῦ Μπροῦνσβικ, σύζυγος τοῦ πρίγκηπος τῆς Οὐαλλίας Γεωργίου, δὲν ἔζησε πολὺ μετὰ τὸν ἄνδρα της. Μόλις ἀπέκτησαν ἓν τέκνον, οἱ δύο σύζυγοι ἐχωρίσθησαν, ὁ χωρισμὸς δὲ ἀπεδόθη εἰς τελείαν ἀσυμφωνίαν χαρακτῆρος. Ἡ μικρὰ κόρη, ἡ πριγκίπισσα Σαρλόττα, ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὴν μητέρα της καὶ ἐκείνη ἀπηλπισμένη ἐρρίφθη εἰς τὰ ταξείδια διὰ νὰ περάσῃ τὴν λύπην της. Ὁ Ταρμινί βεβαιώνει ὅτι ὁ βασιλεὺς Γεωργίος δ' Γ', ἡγάπα καὶ ἐξετίμα τὴν νύμφην του. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς δὲν ἔζησε πολὺ. Ἡ κατάσταση μάλιστα τῆς υγείας του τοῦ ἐπέβαλε ν' ἀποσυρθῇ ἀπὸ τὸν θρόνον καὶ ἡ ἀντιβασιλεία ἀνετέθη εἰς τὸν Γεωργίον Δ', τοῦ ὁποῖου πρῶτον ἔργον ἦμαρ τῇ ἀναλήψει τῆς ἀρχῆς, ἦτο νὰ προβῇ εἰς ἀμείλικτον καταδίωξιν τῆς γυναικὸς του.

Οἱ σύμβουλοι τοῦ ἀντιβασιλέως ὑπέδειξαν εἰς τὴν πριγκίπισσαν Καρολίαν ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐπιχειρήσῃ ταξείδιον εἰς τὰς αὐλὰς τῆς Εὐρώπης διότι ἡ διαρκὴς παρουσία της εἰς τὸ Λονδίον ἠδύνατο νὰ ἐπιδράσῃ ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τῆς ἀνατροφῆς τῆς μικρᾶς πριγκίπισσας Σαρλόττας, ἔνεκα τῆς ἀπείρου τρυφερότητος τῆς ὁποίας ἠσθάνετο δι' αὐτήν. Ἡ δυστυχὴς Καρολίνα ἤξευρεν ὅτι δὲν ἦτο αὐτὸς ὁ ἀληθινὸς λόγος τῆς ἀπομακρύνσεως καὶ τῆς ἐξορίας. Ἀλλ' εἶτε διότι εἶδε ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἄλλως, εἶτε διότι ἤρεσε καὶ εἰς αὐτὴν αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ἐλευθέρως περιπλάνησεως, ἐδέχθη τὴν ἐξορίαν καὶ μάλιστα τὴν παρέτεινε ὅσον ἠδύνατο. Ἐπὶ ἕξ ἔτη ὅχι μόνον τὰς Εὐρωπαϊκὰς αὐλὰς, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν μικρὰν τότε καὶ λησμονημένην Ἑλλάδα ἐπεσκέφθη, ἐπὶ ἕξ δὲ ἔτη τὴν παρηκολούθει παντοῦ ἡ κατασκοπεία τοῦ συζύγου της, ἀλλὰ καὶ τὸ σκάνδαλον τῶν ἐρώτων της μετὰ τὸν κλειδοῦχον της Περγκάμι.

Μετὰ δύο ἐτῶν ἀναβολὰς καὶ δισταγμοὺς ἡ πριγκίπισσα Καρολίνα ἀνεχώρησε τὸν Μάϊον τοῦ 1814 ἀπὸ τὸ Λονδίον διὰ τὸ Ἀννόβερον. Ἀπὸ τὸ Μπροῦνσβικ ἐπέρασεν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἐκεῖ, εἰς τὸ Μιλᾶνον, ἔκαμε τὴν γνωριμίαν τοῦ Περγκάμι, γνωριμίαν ἡ ὁποία ἔγενεν αἰτία νὰ γίνῃ ἡ μοναδικὴ εἰς τὸν κόσμον δίκη βασι-

λίσης ἐπὶ συζυγικῇ ἀπιστίᾳ, δίκη ἡ ὁποία ἐκράτησεν ἐπὶ ἓν ἔτος ἀνάστατον τὸν κόσμον τότε.

Ὁ Περγκάμι αὐτὸς κατήγετο ἀπὸ τὸ Τουρίνον ἀπὸ γονεῖς εὐγενεῖς καὶ πλουσίους, ἐσπούδαζε δὲ εἰς τὸ κολλέγιον τῆς Μάντουας, ὅταν εἰσῆλθον οἱ Γάλλοι εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ὁ Περγκάμι ἐγκατέλειπε τὸν κλῆρον διὰ τὸν ὁποῖον προωρῶντο καὶ ἔλαβε τὰ ὄπλα ὑπὲρ τῆς πατρίδος του.

Ἐνθουσιώδης εἶναι ἡ περιγραφή τὴν ὁποίαν κάμει ὁ Ταρμινί διὰ τὸν Περγκάμι «Θαυμασία κεφαλή, ἐπὶ σώματος ἡρακλείου, λέγει. Γλυκὺς, περιποιητικὸς, εὐαίσθητος, διαφέρει πολὺ τῶν συμπατριωτῶν του κατὰ τὸν χαρακτῆρα, διότι ποτὲ ἡ ἐκδίκησις δὲν εἰσῆλθεν εἰς τὴν ψυχὴν του. Προσθέσατε εἰς αὐτὰ τὴν ἀντίθεσιν ἀνδρείας, ἡ ὁποία φθάνει τὴν παραφροσύνην, καὶ μετριοφροσύνης ἴσης πρὸς τὴν ἀνδρείαν. Ἐκτὸς τούτων ὁ Περγκάμι ἔχει καὶ ἄλλας χάριτας, γνωρίζει μουσικὴν καὶ ζωγραφικὴν, ὁμιλεῖ τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Ἀγγλικὴν, καὶ εἶναι πολὺ δυνατὸς εἰς τὰ μαθηματικά».

Αὐτὸς ἦτο ὁ Περγκάμι, ὁ ὁποῖος εἶχε προορισθῇ νὰ ἀμυνώσῃ τὴν τιμὴν τοῦ ἀγγλικοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Μία μάγισσα τοῦ εἶχε προειπῇ ὅτι θὰ γίνῃ διάσημος ἄνθρωπος. Καὶ πραγματικῶς ἤρχισε πολὺ γρήγορα ν' ἀνεβαίνει. Γενόμενος ἀξιωματικὸς τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ παρητήθη διότι ἐφόνευσε ἓνα συνάδελφόν του. Νυμφευθεὶς κάποιαν καλὴν κόρην τὴν ἐγκατέλειπεν ἔπειτα καὶ ἐπὶ τέλους εὐρέθῃ χωρὶς καμίαν ἐργασίαν ὅταν ἡ Μοῖρα ὠδήγει εἰς τὸ Μιλᾶνον τὴν πριγκίπισσαν διάδοχον τῆς Ἀγγλίας. Ἐνας ταχυδρομὸς της εἶχεν ἀπολυθῇ τότε. Ὁ Περγκάμι συνιστώμενος ἀπὸ τὸν Ἀγγλον Καίσαρ Κρῶβεν εἰς τὸν μέγαν κλειδοῦχον τῆς πριγκίπισσας μαρκήσιον δ' Ἀργκλιέ, προσελήφθη εἰς τὴν πριγκίπην ὑπηρεσίαν ὡς ταχυδρομὸς. Ὁ τολμηρὸς τυχοδιώκτης ἤρχιζε πλέον τὸ στάδιόν του. Ὀρμητικὸς, γενναῖος καὶ προικισμένος ἀπὸ φυσικὰς ἀρετὰς ὅπως ἦτο, ἐννοήσας δὲ ὅλας τὰς ἀδυναμίας τῆς ἐγκαταλειμμένης ἡγεμονίδος, ἐπῆρε κατ' εὐθείαν τὸν δρόμον τῆς καρδίας της.

Μίαν ἡμέραν μετὰ τὴν πρόσληψίν του διατάχθη νὰ ἀναχωρήσῃ ὑπὸ τὴν ἰδιότητά του, προηγούμενος τῆς πριγκίπισσας συνοδείας. Μετὰ μίαν ὥραν ἀναχωρήσας ἡ πριγκίπισσα τὸν εὗρεν ἀκόμη ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν ἐν μέσῳ πλήθους τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ φύγῃ. Ἡ πριγκίπισσα ἀποροῦσα ἔστειλεν ἓνα ἄνθρωπόν της νὰ μάθῃ τί ἔκαμε τὸν ταχυδρομὸν της νὰ παραλείψῃ τὰ καθήκοντά του. Καὶ ὁ ἀπεσταλμένος ἐπιστρέψας ἀνεκοίνωσεν ὅτι δύο παιδάκια εἶχον πέσῃ εἰς τὸν ποταμὸν καὶ παρεσύραγον ἀπὸ τὸ ρεύμα, θὰ ἐπνίγοντο δὲ ἀσφαλῶς ὅτε ὁ Περγκάμι διεσχόμενος ἀντελήφθη τὸν κίνδυνον, ὥρμησεν καὶ

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΡΟΛΙΝΑ

έσωσε και τα δύο. Ο λαός όστις είχε συγκεντρωθή, δέν ήθελε ν' αφήση τόν Περγκάμι νά φύγη. Άλλ' εκείνος, ώς είδεν ότι έπλησίαζεν ή κυρία του, εκέντησε τόν ίππον του και έγινε άφαντος.

Δέν έχρειάζετο τίποτε περισσότερο διά νά έλκυσθή ολόκληρος ή προσοχή της Καρολίνας πρός τόν νέον ταχυδρόμον, ό όποιος είχε άλλως τε και την «θαυμασίαν κεφαλήν, επάνω εις τό ηράκλειον σώμα».

Από τό Μιλάνον ή περιπλανώμενη πριγκίπισσα διηυθύνθη εις την Νεάπολιν όπου έβασίλευεν ό Μυράτ. Είς τό μεταξύ ό Περγκάμι είχε κάμει τόσα άλματα εις την εκτίμησιν της κυρίας του, ώστε έγεννήθη τό πρώτον έπείσοδιον. Μία θαλαμηπόλος, ή μίς Μ. μαγευθεΐσα από την καλλονήν του ωραίου ταχυδρόμου, ήρχισε νά τόν προκαλή. Είς ένα χορόν μετημφισμένων δοθέντα πρός τιμήν της ήγεμονίδος εις τό Σάν-Κάρλο, ή θαλαμηπόλος, μεταμφιεσθεΐσα όπως και ή κυρία της, και έπωφεληθεΐσα της ταχείας αποχωρήσεως της πριγκίπισσης, απέσυρεν ιδιαιτέρως τόν Περγκάμι και του ώμίλησε με τοιαύτην ανοικτήν έλευθεροστομίαν, ώστε ό Περγκάμι έμεινέ κατάπληκτος. Τό πράγμα διεδόθη την επομένην ύπ' αΰτης της θαλαμηπόλου, ταυτοχρόνως δέ διαδόσεις άλλαι έβεβαίωσαν ότι ή Καρολίνα είχε εξαφανισθή μετά του βασιλέως Μυράτ, κατά την διάρκειαν του χορού, διά κρυφής τινος θύρας. Καί τα δύο αυτά γεγονότα κατεδόθησαν εις

τούς ακολουθούντας την πριγκιπικήν συνοδείαν κατασκόπους του διαδόχου της Άγγλίας.

Είς την Ρώμην αΐ δυσάρεστοι φήμαι όχι μόνον εξηκολούθησαν αλλά και επετάθησαν. Μία τών κυριών της τιμής, αΐ όποιαι ήκολούθουν την πριγκίπισσαν ή μίς Καρολίνα Λίνδσεΐ, είπε καθαρά εις την ήγεμονίδα ότι έπρεπε νά απολύση από την ύπηρεσίαν της τόν Περγκάμι. Άλλ' ή Καρολίνα δέν ήθέλησε ν' ακούση τίποτε ούτε τότε ούτε όταν ό Περγκάμι κατηγγέλθη ότι εκλεψε μίαν λίραν, ούτε όταν ό ευγενής Άγγλος Γάιφορντ, ό ακολουθών την πριγκίπισσαν, έπροφασίσθη κάποιαν εργασίαν και την εγκατέλειψε.

Άλλη περιπέτεια, τρομερά αΰτή, επερίμενε την πριγκίπισσαν εις την Γένουαν. Τό μέγαρον εις τό όποιον έμενεν έπυρπολήθη υπό ανθρώπων πληρωμένων, οι όποιοι διήρπασαν, ό,τι έσώθη από την πυρκαϊάν. Εϋτυχώς εύρέθη ό Περγκάμι, ό όποιος έρρίφθη με τό ξίφος του κατά τών έμπρηστών, έφόνευσε δύο, και κατόρθωσε νά σώση την πριγκίπισσαν, τά κοσμήματα και τά χρήματά της. Η άμοιβή δέν ήργησε νά έλθη. Η πριγκίπισσα εις συμβούλιον εις τό όποιον έλαβον μέρος όλοι οι ακολουθούντες αΰτην, ώνόμασε τόν Περγκάμι κλειδοϋχον της, διώρισε δέ εις την θέσιν του ταχυδρόμου τόν αδελφόν του. Ο έξυπνος Ιταλός εισήρχετο πλέον οικογενειακώς εις την εύνοιαν της ρομαντικής αΰτης πλάνητος. Ο Ταρμινί λησμονεί νά μάς είπη τί απέγινεν ό τέως κλειδοϋχος μαρκήσιος δ' Αργκιλλιέ. Κατά πᾶσαν πιθανότητα έννόησεν ότι ή εποχή του είχε περάση. Ο πριγκιπικός ήλιος διηυθύνετο πρός άλλο ζώδιον.

Και ό Περγκάμι εξηκολούθησε ν' ανεβαίνει. Είς την Βενετίαν πρδ της ήγεμονικής συνοδείας είχε φθάση ή αδελφή του κόμισσα Όλδα φέρουσα την μικράν του κόρην Βικτωρίνην. Ο Περγκάμι εξήτησεν ύπέρ της αδελφής του και της κόρης του την εύνοιαν της πριγκίπισσης κ' εκείνη άμέσως την μέν αδελφήν προσέλαβε ακόλουθόν της κυρίαν της τιμής, την δέ μικράν Βικτωρίνην ήγάπησε τόσον ώστε την έπαιρνε μαζί και εις τό κρεββάτι της.

Ο πιστός ακόλουθος όμως δέν ήργησε νά πληρώση την κυρίαν του διά την τιμήν αΰτην. Ένϋ διηυθύνοντο από τό Παλέρμον εις την Αϋγούσταν, ή άμαξα της πριγκίπισσης έσύρθη υπό τών ίππων της πρds ένα βάραθρον και θά συνετρίβετο αν δέν έσπευδεν ό Περγκάμι νά κρατήση με κίνδυνον της ζωής του τούς ίππους. Καί μόλις συνήλθεν ή συνοδεία από την περιπέτειαν, συμμορία τρομερών ληστών επέτεσεν από τό δάσος. Ωρμησεν όμως ό Περγκάμι, έσπειρε τόν θάνατον, έφόνευσε τόν αρχηγόν, έδεκάτισε τούς άλλους και έσωσε, ίππότης αληθινός, την πριγκίπισσαν. Η πόλις ολόκληρος εξήλθεν εις προϋπάντησιν του σωτήρος της χώ-

ρας, του απαλλάξαντος αΰτην από τούς ληστές, και ή πριγκίπισσα έπωφεληθεΐσα της εύκαιρίας εξήτησε νά δοθής εις τόν Περγκάμι ό τίτλος του βαρώνου, ό όποιος και του έδόθη, εν έπισήμω έορτή εις την όποιαν έλαβε μέρος ολόκληρος ή πόλις. Νέα εκστρατεία κατά τών ληστών του όρους Άβελίνου, επί κεφαλής της όποιας εΐτάθη ό Περγκάμι, επέφερε την τελείαν εξόντωσιν τών τεράτων αΰτων και προσεκόμισε νέας τιμάς και νέας εύνοίας εις τόν ωραίον αΰτον ακόλουθον ό όποιος φαίνεται ότι ήξευρε τόσον καλά νά μεταχειρίζεται την δύναμιν και τό θάρρος με τό όποιον είχε προικισθή.

Ολόκληρον τό ταξείδι της πλανωμένης ήγεμονίδος είναι γεμάτον από τοιούτου είδους γεγονότα. Παντού όπου έπερνούσεν ή πριγκίπισσα της Ουαλλίας, προεκαλούντο έπείσοδια τά όποια νομίζει κανείς ότι έστελλεν ή τύχη επίτηδες διά νά δώση αφορμήν εις τόν κλειδοϋχον νά μεταχειρισθή τό ξίφος του.

Άλλά και παντού παρηκολούθει την ήγεμονίδα ή κακολογία την όποιαν προεκάλει άφ' ενός ή καλλονή της, άφ' έτέρου ή παράδοξος εύνοια πρds τόν αΰλικόν τόν όποιον έσυρε μαζί της, και τόν όποιον τόσον γρήγορα ανεβίβασεν εις την υπόληψιν της. Μετά τόν βασιλέα Μυράτ τόν όποιον ή κοινή ύποψία έχαρακτήρισεν ως έραστήν της πριγκίπισσης Καρολίνας, ήλθεν ή σειρά του βέη της Τύνιδος. Αΐ εξαιρετικάς περιποιήσεις του πρds την έπίσημον ξένην όταν επέρασεν από τόν τόπον του, εξηγήθησαν ως κεραυνobόλος έρωσ τόν όποιον ένέπνευσεν ή ύπέροχος εκείνη καλλονή, και ή Καρολίνα φεύ-

ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ΠΕΡΓΚΑΜΙ

γούσα από την Τύνιδα έπαιρνε μαζί της διαδόσεις σκανδαλώδεις αΐ όποιαι διηυθύνοντο κατ' εύθειαν εις τό Λονδίνον επιβαρύνουσαι την θέσιν της.

Δέν θά παρακολουθήσωμεν βεβαίως τό περιπετειώδες ταξείδι διά μέσου τών τριών ήπειρων, έως τά Ιεροσόλυμα και έως την Τύνιδα. Είς την Βίλλα δ' Εϋ, ή Καρολίνα έμαθε τόν θάνατον της θυγατρός της Καρολότητας την όποιαν υπερηγάπα. Έπειτα από σύντομον εκδρομήν εις Ινσιπροϋκ και Καρλοϋε ή Καρολίνα επέστρεψε εις την Βίλλα όπου νέα είδησις όδυνηρά την έπερίμενε. Ένα πρωΐ εισήλθεν εις τό δωμάτιόν της ό Περγκάμι και με φωνήν σοβαράν και ταραγμένην της είπε.

— Κυρία, είσθε βασίλισσα!

Ο μόνος προστάτης της, πενθερός της βασιλεϋς Γεώργιος Γ', ό άνθρωπος ό όποιος την ήγάπα και προσεπάθει νά την προστατεύση κατά τών ραδιουργιών, είχεν αποθάνη, και εις τόν θρόνον της Άγγλίας άνεβαίνειν ό σύζυγός της, μαινόμενος εναντίον της, έτοιμος εις πᾶσαν περιφρόνησιν και εις πᾶσαν καταδίωξιν, εξωθήσας τό πρds την σύζυγόν του μίσος μέχρι της γνωστής δίκης επί συζυγική άπιστία μοναδικής εις τά χρονικά τών αΰλων του κόσμου.

Και ήδη εκ της ήγεμονικής περιπλανήσεως ας έλθωμεν εις τό κεφάλαιον τό όποιον μάς ένδιαφέρει ιδιαιτέρως, εις την έπίσκεψιν της Καρολίνας εις την Ελλάδα.

Η Καρολίνα ξεκίνησεν από την Κατάνην διευθυνόμενη εις την Ελλάδα κατά τας άρχάς του 1816. Έπειδή ό Άλμερτέ Ταρμινί ήτο Αθηναΐος και ένγνώριζε τόν τόπον ή πριγκίπισσα τόν διώρισεν έπίσημον οδηγόν της, και τό αξίωμα αΰτό φαίνεται ότι δέν του τό άφήρεσεν έκτοτε.

Μόλις άπεβιβάσθη ή πριγκίπισσα εις τόν Πειραιά, ανήλθεν εις τας Αθήνας και κατέλυσε εις την οικίαν διά την όποιαν ώμίλησα άνωτέρω. Πρώτη της πράξης ήτο νά διανεΐμη βοήθειας εις τούς πτωχούς, εις πλείστας δέ οικογενείας έφάνη τόσον γενναία ώστε εξησφάλισε την ζωήν των δι' έν έτος. Μίαν ήμέραν ή ήγεμονίς εξερχομένη διά νά έπισκεφθής τας άρχαιοτητας, συνήντησεν ένα γέροντα Αθηναΐον ό όποιος την έχαιρέτησεν εύλαβώς και έσύρθη διά νά την ιδή καλλίτερα.

— Ταρμινί, είπεν ή πριγκίπισσα, βοήθησε αΰτόν τόν καλόν γέροντα. Υποστήριξέ τον διά νά σταθής.

Και στραφείσα πρds τόν γέροντα

— Είσαι ευτυχής, γέροντά μου, του είπε.

— Είμαι, απήντησεν ό γέρον, άφου με αξίωσεν ό θεός νά ιδω τη βασιλοπούλα που έκαμε τόσα καλά εις την πατρίδα μου.

Η Καρολίνα ήθελε νά ιδή εις τας Αθήνας

ὅλα τὰ ἀξιολύεατα τῆς ἐνδόξου πόλεως καὶ ἐπειδὴ ἐχρεώετο κάποιος διὰ τὴν ἐξηγήσῃ ὅ,τι ἔβλεπεν, ὁ βαρὺνος Περγκάμι ἐπρότεινε νὰ προσκολληθῇ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ταρμινί ὁ ὁποῖος ἐθεωρεῖτο βαθὺς μελετητὴς τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἀρχαιολογίας τῆς πόλεως. Ἡ πριγκίπισσα μόνις ἀνεπαύθη ὀλίγον εἰς τὸ σπῖτι τοῦ Ταρμινί, ἐχάρισε εἰς τοὺς γονεῖς του μίαν ταμβακοθήκην μὲ τὴν εἰκόνα τῆς καὶ ἤρχισε τὰς ἐπισκέψεις τῆς. Ἐπεσκέφθη τὸν Παρθενῶνα, τὰ Προπύλαια, τὸν Ναὸν τῶν Ἀνέμων, ὅπως ἐλέγετο τότε ὁ ναὸς τοῦ Αἰόλου. Παντοῦ ἐξεδήλωσε τὸν θαυμασμόν τῆς καὶ ἐξήτει καὶ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας τῆς ἱστορίας καὶ τῆς τέχνης. Ἐπειδὴ δὲ φαίνεται ὅτι αἱ γνώσεις τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ταρμινί δὲν ἦσαν ἀρκεταί, ἐκλήθη εἰς ἐπικουρίαν του καὶ ὁ δόκτωρ Σούλφιστ (;) διάσημος ἑλληνιστής, ὁ ὁποῖος μετέφραζε χάριν τῆς πριγκιπίσσης ὅλας τὰς ἑλληνικὰς ἐπιγραφὰς ὅσας εὗρισκεν εἰς τοὺς ἀρχαιολογικοὺς τόπους.

Ἄλλ' ἡ πριγκίπισσα ἐπεδείκνυε ζηλευτὰς ἱστορικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς γνώσεις, καὶ πολλὴν ἐπίδοσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος. Πρὶν ἀκόμη τῆς εἰπὸν τίποτε, ἐδείκνυε ἐκείνη τοὺς ἐπισημοτέρους ἱστορικοὺς τόπους. Αὐτὴ ἐδείξεν εἰς τοὺς περὶ αὐτὴν τὸν λόφον εἰς τὸν ὁποῖον συνεδρίαζεν ὁ Ἄρειος Πάγος, καὶ τὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Σόλων ἔγραψε τοὺς νόμους του. Νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐκτοτε ἐγάθη ὁ τόπος ἐκεῖνος ἢ μᾶλλον πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ θαυμασμὸς τοῦ Ταρμινί πρὸς τὴν κυρίαν του τὸν κάμνει νὰ τῆς ἀποδίδῃ ὑπερβολικὴν σοφίαν; Εἰς τὴν Πνύκα ἡ πριγκίπισσα ἀνεῦρε τὸ βῆμα ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὁ Δημοσθένης ἀπήγγελλε τοὺς θαυμασίους λόγους του καὶ ἐπέδειξε τόσας γνώσεις ὥστε ἐνόμιζε κανεῖς «ὅτι εὗρίσκετο ἐντὸς αἰθούσης τῆς ὁποίας ὅλα τ' ἀντικείμενα τῆς ἦσαν πρὸ πολλοῦ γνωστὰ» λέγει ὁ Ταρμινί.

Ἀλλὰ καὶ ὁ βαρὺνος Περγκάμι δὲν ὑστεροῖεν εἰς τὴν ἐπίτευξιν σοφίας, καὶ πρὸ τῆς ἐκπλήκτου διὰ τὸ νέον αὐτὸ προτέρημα τῆς πριγκιπίσσης ὁ Ἰταλὸς αὐλικὸς ὠμίλησε περὶ τῶν ἀγαλμάτων τὰ ὁποῖα ἔβλεπαν καὶ ἐν γένει περὶ τῶν γλυπτικῶν ἔργων, ἀπεκάλυψε δὲ εἰς τοὺς ἀκροατὰς του ἀριστουργήματα «ἄγνωστα μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης».

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Καρολίνα ἐκράτει σημειώσεις ἐγέμισε δὲ χονδρὸν τετράδιον εἰς τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι πολλὰ μέρη κατεῖχον αἱ ἐξηγήσεις καὶ αἱ θεωρίαι τοῦ βαρὺνου Περγκάμι. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην φαίνεται ὅτι εἰς τὰς Ἀθήνας ἦσαν πολλοὶ ἐπίσημοι ξένοι καὶ Εὐρωπαῖοι σοφοί, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὁ Ταρμινί ἀναφέρει τὸν υἱὸν τοῦ περιφήμου Παρισίου ἐκδότου τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων Διδότου.

Δεκαπέντε ἡμέρας ἔμεινεν ἡ πριγκίπισσα Κα-

ρολίνα εἰς τὰς Ἀθήνας. Αἱ δεκαπέντε αὐταὶ ἡμέραι ἔδωκαν εὐκαιρίαν εἰς τὴν ἀγαθὴν γυναῖκα νὰ κάμῃ πλείστας ἀγαθοεργίας. Οὕτω ἐπλήρωσε καὶ ἡλευθερώθησαν ὅλοι οἱ διὰ χρεὴ κρατούμενοι εἰς φυλακὰς, παρέδωκε δὲ εἰς χεῖρας τοῦ διοικητοῦ 500 χρυσὰ νομίσματα διὰ νὰ διατεθοῦν πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Καμία πληροφορία δὲν ὑπάρχει ἐκτοτε περὶ τῆς διαθέσεως τῶν πεντακοσίων χρυσῶν νομισμάτων τὰ ὁποῖα βεβαίως θὰ ἠδύναντο ἐπὶ πολὺ νὰ ἀνακουφίσωσι πόλιν πέντε ἑξ χιλιάδων κατοίκων ὥς ἦσαν τότε αἱ Ἀθήναι.

Ἄλλη γενναιοδωρία τῆς πριγκιπίσσης ἦτο ἡ δωρεὰ τῆς πρὸς τὴν Φιλαθηναϊκὴν Ἀκαδημίαν. Περὶ τῆς Ἀκαδημίας αὐτῆς γνωρίζομεν ὅτι εἶχε συστηθῇ ἄγνωστον ὑπὸ ποιῶν πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ βοηθήσῃ τὰς ἐν Ἑλλάδι σπουδὰς τῶν ἐρχομένων πρὸς μελέτην τῆς ἀρχαιότητος ξένων, διὰ τῆς παροχῆς βιβλίων κτλ. Ἡ Καρολίνα τὴν ὁποῖαν φυσικῶς ἐβοήθησεν εἰς τὰς μελέτας τῆς τὸ σωματεῖον αὐτό, τοῦ προσέφερε πεντακόσια χρυσὰ νομίσματα, ἔδωκε δὲ ἐντολὴν εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει τραπέζιτην Σκαρამαγκᾶν ν' ἀποστέλλῃ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν διακόσια νομίσματα χρυσὰ κατ' ἔτος. Φαίνεται ἐν τούτοις ὅτι τὸ ἐπίδομα δὲν διετερήθη ἐπὶ πολὺ. Ἡ Φιλαθηναϊκὴ Ἀκαδημία μετὰ ἑξ μηνῶν ζωὴν διελύθη συστηθείσης τότε τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας. Ἀναχωροῦσα ἔξ Ἀθηνῶν ἡ πριγκίπισσα προσέφερε διακόσια χρυσὰ νομίσματα εἰς οἰκογένειαν καθολικῶν τῆς πόλεως ταύτης.

Ὑπάρχει ἡ πληροφορία ὅτι εἰς τὸ πρόχειρον ἀνάκτορον εἰς τὸ ὁποῖον κατέλυσε ἡ Καρολίνα, ἔδωκε καὶ χορευτικὴν ἐορτὴν εἰς τὴν ὁποῖαν φυσικώτατα θὰ ἐκλήθη τότε ἡ καλλιτέρα Ἀθηναϊκὴ κοινωνία καὶ αἱ ἀρχαί. Ἐὰν ἦτο δυνατὴ ἡ ἐξακρίβωσις τῆς πληροφορίας ταύτης, καθέναν φαντάζεται πόσον περιεργὸς καὶ ἐκλυσιγχεθὴς ἦτο ἡ περιγραφή τῆς. Θὰ ἐμάνθαναμεν τοὺς ἀρχοντας καὶ τοὺς ἀριστοκράτας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τοὺς παρεπιδημοῦντας ξένους, τὸν τρόπον τῆς διασκεδάσεώς των, τὰ κοινωνικά των ἥθη, χίλια ἐνδιαφέροντα καὶ γραφικὰ πράγματα. Δυστυχῶς ὁ Ταρμινί τὸν ὁποῖον ἔχω ὑπ' ὄψιν μου εἶναι ξηρότατος καὶ ἀνούσιος ἡμερολογιογράφος τοῦ ἡγεμονικοῦ ταξιδίου, ἀνίκανος νὰ μᾶς δώσῃ μίαν σελίδα ἐνδιαφέροντος καὶ ἀρκούντος εἰς ὕμνους πρὸς τὰς ἀρετὰς τοῦ Περγκάμι καὶ τὴν καλλονὴν τῆς πριγκιπίσσης.

Μία ὥρα αἱ ἐποχὴ τῆς ζωῆς τῶν Ἀθηνῶν μᾶς φεύγει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν εἶχαμεν τὸ δικαίωμα νὰ ἔχωμεν πᾶσαν ἀξίωσιν ἐνδιαφέροντος καὶ περιεργείας. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ ἡγεμόνες δὲν ἐταξίδευαν συχνά, καὶ εἰς καμίαν ἐποχὴν δὲν ἔγεινεν ἡγεμονικὸν ταξίδιον τόσον περιπετειῶδες τόσον παράδοξον, τόσον πλήρες ἀπὸ ἐκπλήξεως. Ἡ πριγκίπισσα Καρολίνα παρουσιάζει μερικὰς

μακρυνὰς ὁμοιότητας πρὸς τὴν αὐτοκράτειραν Ἑλισσάβετ. Ἀλλὰ ἡ Ἑλισσάβετ μᾶς ἔδωκεν ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς ὑπάρξεώς της καὶ γνωρίζομεν καὶ τὴν ἐλαχίστην λεπτομέρειαν τῆς ζωῆς της ἐν Ἑλλάδι. Ἡ πριγκίπισσα Καρολίνα μᾶς διεσώθη διὰ μέσον μιᾶς ξηρᾶς καὶ ἀνουσίου περιγραφῆς. Ἄς μὴν ἀπελιζώμεθα ὁμῶς. Ὅπως

εὗρεθῇ ἀπροσδοκῆτως τὸ παλαιὸν κιτρινισμένον βιβλίον τοῦ Ταρμινί, ἐκδοσὶς τοῦ 1820, ἵσως αὐριον εὗρεθῇ ἄλλο εἰς τὰ βᾶθη λησμονημένης βιβλιοθήκης τὸ ὁποῖον νὰ μᾶς δώσῃ ὅλα τὰ ἐνδιαφέροντα τῆς ἡγεμονικῆς περιπλανήσεως μέχρι τῆς μικρᾶς καὶ ἀθλίας τουρκικῆς κωμοπόλεως ἢ ὁποῖα ἦσαν τότε αἱ Ἀθήναι.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΑΝΙΑΤΙΚΑ ΜΥΡΟΛΟΓΙΑ

Οἱ Μανιάται, λαὸς ἰδιωτῦτάτος, τοῦ ὁποῖου τὰ ἔθιμα καὶ τὰ ἥθη πολὺ ὀλίγον ὁμοιάζουν μὲ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἔχουν ποιήσιν ἀπολύτως ἀτομικὴν, ἰσχυρότατα δὲ ἐπιβάλλουσιν, τὴν ποιήσιν τοῦ μυρολογίου.

Ὅλοι σχεδὸν οἱ Μανιάται κατὰ κανόνα κάμνουν στίχους καὶ μυρολογιοῦνται, κατὰ τὴν ἐπιχώριον ἑκφρασιν. Ἄλλ' εἰς κάθε χωρίον τῆς πετρώδους καὶ ἀγόνου αὐτῆς λωρίδος τοῦ Μωρέως ὑπάρχουν δύο ἢ τρεῖς ἑξακουστοὶ γύρω μυρολογιστὰ καὶ ἄλλαι τόσαι μυρολογίστριαι αὐτοὶ εἶνε, ἃς εἴπωμεν, οἱ λαϊκοὶ ποιηταὶ τοῦ τόπου, οἱ ἑξ ἐπαγγέλματος στιχορροῦντες αὐτοὶ εἶνε οἱ θλιβεροὶ Ὀρφεῖς οἱ τανύοντες τὰς χορδὰς τῆς λύρας τοῦ Πόνου παρὰ τοὺς πόδας τῶν νεκρῶν ἐνώπιον συγγενῶν καὶ φίλων. Εἰς κάθε θανάτῳ, ὅταν οἱ κάτοικοι, σχεδὸν πανοικί, συνάγονται εἰς τὴν νεκρικὴν οἰκίαν, παραστέταται εἰς τῶν συγγενῶν τὴν θλίψιν, αὐτοὶ, ὥσάν ἄλλοι κορυφαῖοι ἀρχαῖς τραγῳδίας εἰς τὸ μέσον αὐτῶν, ἐξυμνοῦν τὸν ἀποθανόντα, ἀποτεῖνουν παρήγορα λόγια εἰς τοὺς οἰκείους, ὁμιλοῦν περὶ τῆς ματαιότητος τοῦ προσκαιριοῦ αὐτοῦ κόσμου.

Συνηθέστατα ὁμῶς καὶ οἱ *λυπημένοι*, δηλαδὴ οἱ συγγενεῖς τοῦ νεκροῦ, ἀπαντοῦν εἰς τοὺς μυρολογιστὰς, παρακολουθοῦντες αὐτοὺς εἰς τῆς φαντασίας των τὴν σφαῖραν, καὶ ψάλλουν μὲ τὴν καταθλιπτικώτατα μονότονον μελωδίαν τοῦ μανιατικοῦ μυρολογίου στίχους αὐτοσχεδίου, τοὺς ὁποῖους ἡ ὑπερτάτη ὀδύνη ἐμπνέει εἰς τὴν ὑπερτάτην στιγμὴν καὶ γίνεται οὕτωπῶς τραγικὴ στιχομυθία μεταξὺ θλιμμένου καὶ παρηγορητοῦ.

Κ' ἐνέχουν ποιήσιν πρωτογενῇ, ἀλλὰ ἐλεγειακὴν ἀληθινὰ τὰ μανιατικὰ μυρολόγια, καὶ ἀδάμαντες λαμποκόποι στολίζουν συχνὰ τοὺς καλοδεμένους στίχους των. Δὲν εἰσεύρω πολλοὺς στίχους, μεγαλοπρεπεστέρους ἀπὸ αὐτοὺς, μὲ τοὺς ὁποῖους ἀρχίζει τὸ μυρολόγι τοῦ Πετρόμπεη:

«Τῆς Μάνης πετρωτὰ βουνά,
κλάμπετε καὶ θρηνεῖτε,
Ὅτι ἐγάθη ὁ Διγενὴς
στοῦ Δράκου τὸ πηγάδι...»,

οὔτε μυχιαίτερα θλιβεροὺς ἀπ' αὐτοὺς, τοὺς ὁποῖους ὁ μυρολογητὴς ψάλλει πρὸ νεκροῦ, ἀφίνοντος πεντάρφανα τάνήλικα τέκνα του, τὰ ὁποῖα κλαίουσιν καὶ μύρονται:

«... Σπῆτ' ἡ ξεσπητισμένα μου,
Κλειδιά παραδομένα μου...»

Οἱ Μανιάται δὲν ἔχουν πανηγύρεις καὶ δημοσίας ἐορτάς, ὅπως οἱ ἄλλοι Μωραῖται: δὲν χαροκοποῦν κάθε τόσον, ὅπως ἐκεῖνοι. Μόνον εἰς εὐτυχὴ οἰκογενειακὰ γεγονότα ἐορτάζουν, ἀλλὰ μὲ μέτρον καὶ τότε διότι τοῦ Μανιάτου τὸ ἦθος, ἐναρμονίως πρὸς τὴν γύρω ξηρὰν καὶ πολὺβραχὸν φύσιν, τὴν ὀλότελα σχεδὸν ἀπορφανισμένην πρασίνοι, εἶνε σοβαρὸν καὶ θλιβερόν. Οἱ νέοι λοιπὸν κ' αἱ κόραι, καὶ ὅσοι δὲν ἐμίσεισαν ποτὲ εἰς ξένα χώματα, ὥς μόνον ἄσματα εἰς στιγμὰς ἀνίας ἢ ψυχικῆς εὐφροσύνης ἢ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀγαλλιάσεως ἀκόμη, ταιριαστὰ πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ τόπου, ἔχουν τὰ μυρολόγια: διερίζει ὁ Μανιάτης; μυρολογεῖ διὰ νὰ συνοδεύῃ τὴν μονοτονίαν τοῦ δρεπανίσματος: εὐθυμεῖ οἰνοποτῶν; τὸ ρίχνει εἰς τὸ μυρολόγι: ράπτει ἡ Μανιάτισσα; συνοδεύει τὴν βελόνην μὲ τὸ μυρολόγι. Ὁ ὁργανισμὸς του καὶ ἡ ἰδιοσυστάσια του ἐπιβάλλουν εἰς τὸν Μανιάτην τὴν ἀνάγκην νὰ μυρολογίσῃ.

Τὴν ἀλλόκοτον καὶ ἀπίστευτον αὐτὴν συνήθειαν τῶν κατοίκων τῆς Μάνης ἀντελήφθη αὐτοαισθητῶς, ὅταν κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1904 περιήλθα μὲ συντροφίαν φίλου, χάριν λαογραφικῶν καὶ βυζαντινολογικῶν ἐρευνῶν τὴν δυτικὴν Μάνην, τὴν Ἀποσκιαδερόν.

Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Κίτταν, ἐν ἀπὸ τὰ μεγαλειότερα χωρία, μᾶς ἐφιλοξένησεν ὁ διδάσκαλος εἰς τὸ σχολεῖον: εἰς μίαν αἴθουσαν μᾶς ἔστρωσαν διὰ ν' ἀναπαυθώμεν κατὰ τὴν μεσημβρίαν. Ἐδοκίμασα νὰ κλείσω τὰ μάτια, ἀλλὰ κάποια βοή ἀλλόκοτη ἐβόιζεν εἰς ταῦτά μου, βοή, τὴν ὁποίαν συνᾶδενε καὶ κάποιος κλαυθμηρισμὸς, ὥσανεῖ παιδίου, τὸ ὁποῖον ἐπέπληξαν καὶ κλαίει μὲ παράπονον ἥσυχον, ἀλλὰ μὲ πείσμα

και με αγαπην προς το παραπονόν του αυτό, όπως συνήθως κάμνουν τα παιδιά. Ήπεριμένα να παύση, αλλά δεν έπαυεν· επί τέλους έσηκώθην κ' έρώτησα τον διδάσκαλον, τί συνέβαινεν αντικρύ, διότι από τάντικρινόν παράθυρον ήρχετο ο βόμβος και το παραπονόν και ο αγαθός διδάσκαλος μειδιών μου εξήγησεν, ότι της αντικρινής γειτόνισσας ή κόρη, δεκαοκτώ χρόνων παρθένος, γυρίζει τον χειρόμυλον, αλέθουσα σιτον, διά να ζυμώση, και συνοδεύει τα στροφουρίσματα της μυλόπετρας με μυρολόγι.

— Και διατί μυρολογά; έρώτησα· της απέθανε κανείς έδικός της;

— Α! όχι, μου απέκριθη ο διδάσκαλος· απλώς διά να τραγουδή, και διά ν' ασκῆται, μη τύχη και χρειασθῇ διά κανέν λείψανον έδικού της... μυρολογεί και κλαίει μάλιστα...

Εμεινα κατάπληκτος από τα λόγια του διδασκάλου, τα όποια έλεγε με αφέλειαν, ή όποια μ' εξώργιζε σχεδόν. Κ' έσπευσα ν' αναβώ εις το παράθυρον του δωματίου, διά να ιδώ και ακούσω καλλίτερα.

Πράγματι νεαρά και τρυφερά κόρη έστρεφε χειρόμυλον εις το παράθυρόν της κ' έμυρολογούσε κ' έκλαιε!

Κ' έθρηνώδει ή παρθένος, επαναλαμβάνουσα το μυρολόγι του μυρολογητού, το όποιον ήκουσεν εις την κηδείαν της περασμένης εβδομάδος, διά να είν' έτοιμή, όταν τυχόν — θεός μη δώση! — ο Χάρος της αρπάξη τον πατέρα ή την μάμμην ή άλλον συγγενή, να μυρολογισθῇ και αυτή...

Τί ανήκουστος προπαίδεια θλίψεως!

Και τί αλλόκοτος λαός, καταδικασμένος από την πικράν Μοίραν αδιάπαυτον δουλείαν να δουλεύη εις το Πνεῦμα του Πόνου το αιώνιον και κυρίαρχον, του Πόνου, του όποιου τα κατὰ-μαυρα πτερὰ σκέπουν τα βουνά τριγύρω τάποτομα, κ' εξαποστέλλουν εις τας ψυχάς του την ποίησιν της δδύνης!

Αυτή ή καταθλιπτική, αλλά και αδιαχώριστος από τον χαρακτήρα του λαού της Μάνης δδύνη ενέπνευσε προδκτώ ή δέκα έτών και την νεαράν χήραν του Γεώργη Σερεμέτη, παλληκαριού πρόωρα αποθανόντος, κ' έψαλεν εις την θανήν του αγαπημένου της το ακόλουθον μυρολόγι, άλλον κώμον Ήλέκτρας, εις έκφρονα και γεμάτην σαρκασμόν τραγικότητα εκσπώντα εις το τέλος.

Ίδου το, όπως μου το ανεκοίνωσεν εις την Τσίπαν, το εϋλίμενον επίνειον της Άρεοπόλεως ο κ. Κωνστ. Καλοποθάκης:

«Παπάδες και πνεματικοί,
Τα πετραχίλια βγάλτε τα,
Τα θυματά πετάχτε τα,
Τί εγώ θα κάμω μιὰ γραφή,
Νάν τήνε στείλω στην άρχή,
Νάρθῃ παπόρι στην αυλή,
Ο Γιώργης να μπαρκαριστῇ,
Νάν τότε στείλω σῆς Φραγκιές,
Οπου είν' ή τέχνης ή πολλές,
Νάν τότε μπαλσαμώσουναι,
Κι' απε νάν τότε φέροναι,
Νάν τότε βάλου στον δντᾶ,
Να εἶμαι κ' εγώ νοικοκυρά...
— Τύφλες και μαῦρα φάσκελα!...»

ΑΓΙΣ ΘΕΟΣ

ΒΑΛΛΑΔΕΣ

I

Εμπρός, παιδί, έλα, παιδί, πιό γλήγορα λίγο! Ο δρόμος είν' αλαργινός. Ποιός σε κρατεί; Ο δρόμος είν' ακόμη αλαργινός ως το καλύβι σου.

— Αλήθεια, δεν ξέρω ποιός με κρατεί... Μπορεί ν'ανε ή τρελλή καρδιά μου που δέ χτυπάει πιά, στην τιμή μου, άμα συλλογιέμαι τους δικούς μου.

— Εμπρός, παιδί, έλα, παιδί, δέ σε παράτησεν ή σαστικιά σου: Στο δρόμο, κοντά στο σταυρό, δέ σουδωσε το σταυρό της;

— Η σαστικιά μου;... Έρχομαι από μακρὰ. Καλά, μουδωσε το σταυρό της. Μά μπορεί ν' αγοράση κ' άλλους στο χωριό. Κι' έρχομαι από τόσο μακρὰ, από τόσο μακρὰ...

— Α! το ξέρεις, φτωχό μου παιδί, πώς ή αγάπη δέ βαστάει καιρό, είνε γλυκειά κι' ανάλαφρη φωτιά άχύρων... Η σαστικιά σου παντρεύτηκε.

— Τα νοιώθει όλα κανένas άμα είνε μακρὰ, τώξερα πολύ πριν από σένα, και ξέρω πώς δεν είνε πιά εκεί αυτοί που κλάψανε για μένα.

— Τότε παιδί, αφού ξέρεις πώς δέ θα σ' αγαπήσουν πιά εκεί κάτω, πώς δέ σε προσμένουν πιά εκεί κάτω, γιατί λοιπόν ξαναγυρίζεις;

— Πρέπει μιὰ μέρα να ξαναγυρίση κανείς στο καλύβι του. Πρέπει να ξαναγυρίση, θέλει δέ θέλει. Ξαναγυρίζει κανείς πάντα, μά γιατί;... Καθώς θα πρέπη να πεθάνη μιὰ μέρα...

II

— Γητεύτρα των πόνων, ώ τσιγγάνα, σὺ που ξέρεις να σκαλεύης τις μοῖρες, ξέρεις αν ξανάρχονται οι χαρές, μικρό, χρυσό κεφάλι;

— Ναί, ξέρω πώς ξανάρχονται κάποιες χαρές άμα πεθάνη ο χειμώνας.

— Και τί πρέπει κανένas να κάνη για να βιάση το χειμώνα, πές το, σὺ που ξέρεις να σκαλεύης τις μοῖρες; Μικρό, χρυσό κεφάλι. Θα έκανα ό,τι κι' αν πῆς...

— Ω, αυτό δεν είνε τίποτα... πρέπει να σκοτώσης το Θάνατο.

III

Η χαρά μου έπεσε στο χορτάρι, άνθρωποι του δρόμου, ευτυχισμένοι άνθρωποι, φέρτε όλοι τα φαναράκια σας, βοηθήστε με να την ξανάβρω.

Η καλή μου έφυγε μ' ένα μεγάλο άσπρο καβαλάρι. Την εκυνήγησα μακριά στον κάμπο, δέ γλύτωσε απ' το βόλι μου. Και ή καλή μου

έπεσε από το άτι το μεγάλο στον κάμπο, και όταν ήρθε το βράδυ ο καβαλάρης έφυγε.

Φέρτε όλοι τα φαναράκια σας, άνθρωποι του δρόμου, ευτυχισμένοι άνθρωποι, ή χαρά μου έπεσε στο χορτάρι, βοηθήστε με να την ξανάβρω.

— «Δεν έπρεπ' εκείνη να σκοτώσης, έπρεπε το μεγάλο άσπρο καβαλάρι. Θα ξανάβρισκες τη χαρά σου ολοζώντανη και μπορεί να συχωριούνταν όλα».

— «Δεν τόλμησα να σημάδεψω εκείνον, ήταν ένας πολὺ μεγάλος καβαλάρης, είχε πολὺ απειλητικό πρόσωπο, με το δρεπάνι στο πλευρό. Η χαρά μου έπεσε στο χορτάρι, άνθρωποι του δρόμου, ευτυχισμένοι άνθρωποι, φέρτε όλοι τα φαναράκια σας, βοηθήστε με να την ξανάβρω.

— «Αν είδες αυτόν, βάλ' ένα σταυρό άπάνω απ' τη χαρά σου, μπορεί να γυρεύης εκατό χρόνια, θα βρῆς χώμα, χορτάρι, χιόνι κατά τους καιρούς, θα βρῆς ακόμα και πυγολαμπίδες, μά πουθενά την όμορφη που γυρεύεις».

— Φέρτε όλοι τα φαναράκια σας, άνθρωποι του δρόμου, ευτυχισμένοι άνθρωποι, ή αγάπη μου έπεσε στο χορτάρι, βοηθήστε με να την ξανάβρω.

[Μετάφρασις Α. Μ.]

ΠΩΛ ΦΟΡ

ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ*

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Τὸ σαλόνι τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Ἀνδρέα, βαλμένο μὲ γοῦστο. Πολλὰ λουλούδια σὲ βάζα, ἰδίως ἀπριλιάτικα τριαντάφυλλα. Στὸ βάθος δυὸ παράθυρα, ποὺ βλέπουν πρὸς τὸν κήπο, καὶ μεταξύ θύρα, ποὺ βγαίνει σὲ βεράντα. Θύρες καὶ παράθυρα κλειστά. Δεξιά καὶ ἀριστερὰ θύρες πρὸς ἄλλα δωμάτια. Φῶς ἀμυδρό.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΛΙΑΗ, ΜΑΡΙΑ

[Ἡ Λιλή μὲ τουαλέτα ἀπογευματινὴ τακτοποιεῖ ἓνα βάζο μὲ τριαντάφυλλα. Ἡ Μαρία κάθεται κοντὰ στὴν ἀριστερὴ θύρα, περιμένονσα διαταγές. Ἡ Λιλή σκύβει ἀπάνω στὰ τριαντάφυλλα, τάγκαλιάζει καὶ τὰ μυρίζει].

ΛΙΑΗ — Τί δυνατὰ ποὺ μυρίζουν. Φέρνουν ὕπνο. [Πρὸς τὴ Μαρία]. Ἀλλάξες νερὸ στὰ τριαντάφυλλα Μαρία;

ΜΑΡΙΑ — Μάλιστα, κυρία. Δὲν εἶναι δυὸ λεπτά. [Σὲ λίγο]. Ἡ κυρία περιμένει ἐπισκέψεις;

ΛΙΑΗ — Ἴσως.

ΜΑΡΙΑ — Νὰνοῖξω τὰ παράθυρα, κυρία;

ΛΙΑΗ — Οὐφ! μανία ἔχετε μὲ τὰνοίγματα, μὲ τὰ πολλὰ φῶτα.

ΜΑΡΙΑ — Εἶναι χαρὰ θεοῦ ἔξω, κυρία. Ἐδῶ δὲν βλέπει κανένας τὴ μύτη του...

ΛΙΑΗ — Ἀς εἶναι ὅ,τι θέλει. Παντοῦ βάζεις τὸ λόγο σου ἐσὺ.

ΜΑΡΙΑ — Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία.

ΛΙΑΗ — Σηκώθηκε ὁ κύριος, Μαρία; Εἶναι τέσσερες ἡ ὥρα...

ΜΑΡΙΑ — Παίρνει τὸν καφέ του στὸ γραφεῖο του. Τοῦ εἶπα πὼς ντύνεσθε.

ΛΙΑΗ — Καλά, Μαρία. Πήγαινε, δὲν σὲ θέλω. Ἀκουσε. Ἀν ἔλθῃ κανεὶς ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς κ. κ. Λαουδάρη μ' ἓνα ἄλλο κύριο, θὰ πῆς ὅτι δὲν εἶμαι στὸ σπίτι. Ἀκουσες;

ΜΑΡΙΑ — Πολυκαλά, κυρία. [Φεύγει. Ἡ Λιλή ξαπλώνεται ἐπάνω σ' ἓνα καναπέ καὶ κλείνει τὰ μάτια σὰ νὰναπολῇ κατὰ τῇ].

ΛΙΑΗ, [μὲ κάποια νευρικὴ σύσπασι σὰ νὰ παραμιλῇ]. — Ὅχι! Ὅχι. Δὲν θέλω. Μὰ μή, σὰς λέω. Δὲν εἶναι σωστό. Ὅχι, ὅχι, δὲν θέλω... [Μπαίνει ὁ Ἀνδρέας].

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΛΙΑΗ, ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἀποκοιμήθηκες, Λιλή, ἀπάνω στὸν καναπέ; [Σιωπὴ]. Κοιμάσαι;

ΛΙΑΗ — Ναί.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Νὰ σὲ ξυπνήσω, ἀγάπη μου;

* «Παναθήναια» 30 Σεπτεμβρίου.

ΛΙΑΗ — Ὅχι. Μὴ μὲ ξυπνήσης. Κοιμοῦμαι σοῦ λέω.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Μὲ ὄνειρεύεσαι τουλάχιστον;

ΛΙΑΗ — Κοιμοῦμαι, σοῦ λέω. Μὴ μὲ ξυπνήσῃς.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ἀφοῦ δὲν μ' ἀπαντᾷς σ' αὐτὸ ποὺ σὲ ρωτῶ... [Πλησιάζει, σκύβει καὶ τὴ φιλεῖ πίσω ἀπὸ τὸ αὐτί. Ἐκείνη ξαφνίζεται σὰ νὰ γαργαλισθῇ, σηκώνεται καὶ τοῦ δίνει ἓνα ἑλαφρὸ μπάτσο].

ΛΙΑΗ — Γιατί μὲ φίλησες ἐκεῖ; Δὲν σοῦπα τόσες φορές;

ΑΝΔΡΕΑΣ — Εἶναι ἡ Ἀχίλλειος πτέρνα σου.

ΛΙΑΗ — Εἶσαι ἀνόητος. Ἀν τὸ ξανακάνῃς τέτοια ὥρα θὰ ἰδῇς.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Τί σχέσι ἔχει τὸ μέρος μὲ τὴν ὥρα;

ΛΙΑΗ — Δὲν ξέρω. Ἐσὺ τὸ ξέρεις. [Ἀνακάθεται].

ΑΝΔΡΕΑΣ — Μὰ δὲν μοῦ λὲς τί σκοτάδι εἶναι αὐτὸ ἐδῶ μέσα; Θάνοῖξω τὰ παράθυρα.

ΛΙΑΗ — Ἄλλος πάλι. Ὅλοι σας ἔχετε μανία μὲ τὰ πολλὰ φῶτα. Ἐτσι εἶναι πιδ «καθὼς πρέπει».

ΑΝΔΡΕΑΣ — Δὲν ξέρω ποῖο πρωτόκολλο καθιέρωσε τὸ σκοτάδι. Ἐξω γελᾷ ὅλ' ἡ φύσις. Κατάλαβες πὼς εἶναι Ἀπριλῆς; Ἀφίσε τὴν ἀνοιξὶ νὰ μπῇ μέσα στὸ σπίτι μας. Δὲν ὑπάρχει κανένας λόγος νὰ τὴν κλείνης ἀπόξω. Δὲν εἶναι κανένας ἐχθρὸς μας ἡ Ἀνοιξή.

ΛΙΑΗ — Κανένας ἐχθρὸς... Λὲς κάτι παράξενα λόγια κάποτε.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ἀφοῦ μὲ κάνεις νὰ διακόψω τὰς σχέσεις μου μὲ τὸν Ἀπρίλη.

ΛΙΑΗ — Τί πεισματάρης ποὺ εἶσαι. Καλά, κάμε ὅ,τι θέλεις.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Τοῦλάχιστον θάνοῖξω τὸ ἓνα παράθυρο.

ΛΙΑΗ — Ἀνοῖξέ το.

ΑΝΔΡΕΑΣ, [ἐνῶ ἀνοίγει]. Ἐμπρός, ἔμπρός, Ἀπρίλη, ἔλα μέσα, γέμισε τὴν κάμαρα, ξαπλώσον σὲ ὅλους τοὺς καναπέδες, σὲ ὅλες τὶς καρέκλες, τρύπωσε σὲ ὅλες τὶς τρύπες, μέσα στὴν ψυχὴ μας, μέσα στὴν καρδιά μας, μέσα στὴ μνήμη μας, ἀναπαύσου μέσα στὰ στήθη μας.

ΛΙΑΗ — Εἶσαι νευρικός, Ἀνδρέα. Τί ἔπαιδες; Μιλᾷς μοναχὸς σου;

ΑΝΔΡΕΑΣ — Νευρικός; Πολὺ φοβοῦμαι πὼς εἶσ' ἐσὺ νευρική. Κάνεις πράματα ποὺ δὲν εἶναι φυσικά. Μοῦ φαίνεται ἀλλοιώτικη.

ΛΙΑΗ, [γελᾷ]. — Ἐγὼ νευρική; Ἀλήθεια. Ἴσως κόλλησα ἀπὸ σένα, ἀγάπη μου. Ὅταν κάθεται καὶ μιλᾷς μοναχὸς σου μὲ τὸν ἀέρα. Κι' ὅμως μ' ἀρέσεις ἔτσι. Τὸ ξέρεις;

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ἐλα, ἔλα, ἀφίσε τα αὐτά. Γιὰ πὲς μου θάρθουν σήμερα οἱ Λαουδάρηδες.

ΛΙΑΗ — Δὲν ξέρω. Εἶπαν πὼς θάρθουν.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ποιὸς ἄλλος;

ΛΙΑΗ — Μὰ ἴσως κι' ὁ ἀνεπιός τους κι' ὁ

γιατρός μὲ τὰ κορίτσια του. Εἶπαν πὼς θάρθουν ὅλοι μαζί νὰ πάρουν τὸ τσάι. Καὶ νᾶξερεις πὼς τοὺς βαρυνοῦμαι. Δὲν ἔχω καθόλου κέφι σήμερα.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Δὲν φαίνεσαι νὰ μὴν ἔχῃς κέφι.

ΛΙΑΗ — Σ' ὀρκίζομαι, ἀγάπη μου. Θέλεις νὰ μὴ τοὺς δεχθοῦμε; Θέλεις νὰ βγοῦμε περίπατο; Προτιμῶ.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Μ' ἀφοῦ εἶπαν πὼς θάρθουν.

ΛΙΑΗ — Δὲν τὸ εἶπαν γιὰ βέβαιο. Δὲν εἴμαστε δεμένοι ἐπὶ τέλους.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ἀκουσέ με, Λιλή.

ΛΙΑΗ — Λέγε, ἀγάπη μου.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Αὐτὴ ἡ κυρία Λαουδάρη δὲν μ' ἀρέσει. Δὲν θὰ ἤθελα νᾶχῃς πολλὲς σχέσεις μαζί της.

ΛΙΑΗ — Κ' ἐγώ; Ἀν ἤξερες, Ἀνδρέα. Σὲ βεβαιώνω πὼς ἂν δὲν ἦταν ἡ γυναῖκα τοῦ δασκάλου σου, ποὺ τόσο τὸν σέβεσαι καὶ τὸν ἀγαπᾷς, θὰ τῆς εἶχα κλείσει τὴν πόρτα ἀπὸ πολλὴν καιρό.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Αὐτὸ μ' εὐχαριστεῖ πολὺ. Ἀς εἶναι. Ὅσο μπορεῖς λιγώτερα ἀνακατώματα μαζί της.

Ἐπειτα αὐτὸ τὸν ἀνεπιός της, ποὺ σέρνει πάντα μαζί της καὶ μαζί μας... Ἐπιτέλους μᾶς ἔγιναν κολιτσίδα. Καθεμέρα, καθεμέρα...

ΛΙΑΗ — Ὅσο γι' αὐτὸ φταῖς ἐσὺ. Ἐμένα ξέρεις πὼς δὲν μοῦ κάνουν καμιά εὐχαρίστησι.

Ἐσὺ τοὺς προσκαλεῖς διαρκῶς. Προχθὲς δὲν τοὺς προσκάλεσες; Τὸ ξέχασες;

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ἀς εἶναι. Πρέπει νὰραιώσωμε...

ΛΙΑΗ — Ἀπὸ σένα ἐξαρτᾶται.

ΑΝΔΡΕΑΣ, [κτυπᾷ τὸν ῥολόγι του]. — Ἀς εἶναι, θὰ τὰ κανονίσωμε. Ἐγὼ σ' ἀφίνω μιά στιγμὴ, ἀγάπη μου. Ἐνα τέταρτο. Ἐχω ἓνα rendez-vous μὲ τὸν διευθυντὴ τοῦ Βοτανικοῦ Κήπου.

ΛΙΑΗ — Ἀ! τὸ ξέρεις, κατάντησες ἀηδία. Αἰωνίως μοῦ φεύγεις. Πότε τὸ ἓνα καὶ πότε τὸ ἄλλο. Δὲν σ' ἀφίνω.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Πρέπει νὰ πάω. Θὰ γυρίσω γρήγορα. Θὰ τοὺς προφτάσω ἐδῶ. Θὰ ἔχω καὶ τὴν εὐχαρίστησι νὰ συγχαρῶ αὐτὸν τὸν περιφημον ἱππέα. Φαίνεται εὐγενικὸ παιδί. [Προσέχοντας τὴ Λιλή]. Δὲν εἶν' ἔτσι;

ΛΙΑΗ, [ἀδιάφορα]. — Ὅσο γι' αὐτό. Ναί. Εἶναι πολὺ σεμνός, ἔχει τοῦλάχιστον τὸ καλὸ ποὺ δὲν παίρνει θάρρος μὲ τὶς κυρίες.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Αὐτὸ δὲν ἔχει σημασία. Κανένας δὲν μπορεῖ νὰ πάρῃ ἐκεῖνο ποὺ δὲν τοῦ δίνουν.

ΛΙΑΗ — Μὴν τὸ λὲς αὐτό. Αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ τόπου ἐδῶ εἶναι ἐνοχλητικοὶ μὲ τὰ αἰώνια κομπλιμέντα τους.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Δὲν σημαίνει. Εἶναι διαφορὰ μεθόδου. Ἡ πρώτη μέθοδος εἶναι ἀσφαλέστερη.

ΛΙΑΗ — Εἶσαι πνεῦμα ἀντιλογίας. Ἐπὶ τέλους τί μᾶς ἐνδιαφέρει ἐμᾶς. [Ἀλλάζονε θέμα]. Ἀλήθεια μοῦ εἶχες ὑποσχέσθῃ πὼς θὰ μοῦ ἐξηγήσῃς αὐτὸ τὸ κεφάλαιό σου γιὰ τὰ ἐρήμερα. Πὲς μου.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Θέλεις νὰ σοῦ κάμω ἓνα μάθημα; Λοιπόν, εἶναι μικρὰ χαριτωμένα ἔντομα. Ἀνα-

πύσσονται ἀπὸ κάτι σκουλικάκια ποὺ εἶναι στὸ νερό, σὲ λίμνες, σὲ δεξαμενὲς κτλ. Μόλις κάμουν φτερά πετοῦν στὸν ἀέρα τρελλὰ, μεθυσμένα ἀπ' τὴ ζωὴ. Κάνουν τρελλοὺς χοροὺς μέσα στὸ φῶς. Πλέκουν τοὺς ἐρωτὲς των, κάνουν τοὺς γάμους τους καὶ πεθαίνουν. Ζοῦν λίγες ὥρες μονάχα, λίγες ὥρες ἀγάπης.

ΛΙΑΗ — Τί δυστυχισμένα ἔντομα.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Γιατί δυστυχισμένα; Εὐτυχισμένα θέλεις νὰ πῆς.

ΛΙΑΗ — Νὰ εἶναι τόσο σύντομη ἡ ζωὴ τους καὶ τόσο σύντομη ἡ ἀγάπη τους.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Πὼς τόσο σύντομη; Ἡ ζωὴ τους εἶναι ὅσο καὶ ἡ ἀγάπη τους. Καὶ ἡ ἀγάπη τους γεμίζει ὅλη τους τὴ ζωὴ, χωρὶς διαλείμματα ὅπως σ' ὅλα τὰλλα ζῶα, χωρὶς παῦσι. Ἐπομένως εἶναι αἰωνία. Ἡ ἀγάπη τῶν μικρῶν αὐτῶν ἐντόμων μποροῦσε νὰ θεωρηθῇ σὰ σύμβολο τοῦ αἰωνίου ἔρωτος.

ΛΙΑΗ — Αἰώνιος ἔρως, ποὺ βαστάει λίγες ὥρες. Ὁραία αἰωνιότης.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ὅλη τὴ ζωὴ δηλαδή. Τί ἄλλο εἶναι αἰωνιότης; Ποῖος ἀνθρώπινος ἔρως μπορεῖ νὰ παραβληθῇ μὲ τὸν ἔρωτα αὐτόν;

ΛΙΑΗ, [τρυφερά]. — Ὁ δικός μου. Δὲν σοῦ τῶπα τόσες φορές πὼς θὰ εἶναι αἰώνιος;

ΑΝΔΡΕΑΣ, [τὴν πλησιάζει]. — Αἰώνιος. Αἰώνιος εἶπες. Πὲς μου το πάλι, ἀγάπη μου.

ΛΙΑΗ, [τὸν κτυπᾷ]. — Αἰώνιος...

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ὡ! ἂς μποροῦσα νὰ σφραγίσω τὴ λέξι αὐτὴ στὰ χεῖλή σου μὲ τὶς ἐπτά σφραγίδες τοῦ Σολομῶντος. Νὰ τὴ σφραγίσω μὴν τὴν πάρῃ ὁ ἀέρας. Νὰ τὴ σφραγίσω σ' ὅλο σου τὸ σῶμα. Νὰ τὴν κρεμάσω σὰ φυλαχτὸ στὸ λαιμό σου. [Τῆς χαϊδεύει τὰ μαλλιά]. — Νὰ τὴ καρφώσω στὰ μαλλιά σου. [Κτυπᾷ τὰ μαλλιά της μὲ θαυμασμό]. Ἐχεις ἀκούσει, ἀγάπη μου, γιὰ τὰ μαλλιά τῆς Βερενίκης;

ΛΙΑΗ — Γιὰ πὲς μου, ἀγάπη μου. Πὲς μου γιὰ τὰ μαλλιά τῆς Βερενίκης.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ἐνας βασιλιᾶς ἀγάπησε πολὺ τὰ ὠραῖα μαλλιά τῆς βασίλισσας του. Κ' ἡ ὁμορφὴ βασίλισσα ποὺ τὸν ἀγαποῦσε σὰν τὰ μάτια της, θυσιάσε τὰ ὠραῖα της μαλλιά γιὰ τὴν ἀγάπη του. Καὶ τὰ μαλλιά τῆς Βερενίκης γίνανε ἀθάνατα καὶ λάμπουν ψηλὰ στὸν οὐρανό, ἀνάμεσα στ' ἀστρά.

ΛΙΑΗ — Θυσίασε τὰ μαλλιά της ἡ βασίλισσα;

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ναί. Τὰ θυσιάσε γιὰ τὴν ἀγάπη του. [Σὲ λίγο]. Γιὰ πὲς μου. Ἐσὺ θὰ τὰ ἐθυσιάζεις τὰ ὠραῖα σου τὰ μαλλιά;

ΛΙΑΗ — Γιατί μὲ ρωτᾷς, ἀγάπη μου;

ΑΝΔΡΕΑΣ, [ταραγμένος]. — Ἐχω μιὰν ἰδέα. Πὼς δὲν θὰ τὰ θυσιάσεις.

ΛΙΑΗ — Γιατί μοῦ μιλᾷς ἔτσι; Εἶσαι ἄγριος, Ἀνδρέα. Τί ἔχεις;

ΑΝΔΡΕΑΣ — Δὲν θὰ τὰ θυσιάσεις. Μόνο στὰ παραμύθια γίνονται αὐτὲς οἱ θυσιές...

ΣΠΟΥΔΗ Π. ΤΣΙΡΙΓΩΤΗ

ΛΙΑΗ — Άνδρέα. Είσαι κακός μαζί μου.
 ΑΝΔΡΕΑΣ — Δεν θά τὰ θυσίαζες, σου λέω. Τίποτε δεν θά θυσίαζες.
 ΛΙΑΗ — Γιατί μου μιλάς έτσι; Τί έχεις;
 ΑΝΔΡΕΑΣ — Έχω... Αυτό που σου λέω. Άκουσες αυτό που σου είπα. Λοιπόν...
 ΛΙΑΗ — Μά τί έννοεις; Λέγε μου.
 ΑΝΔΡΕΑΣ, [προσποιητά]. Τίποτε, τίποτε. Έτσι, ήθελα νά σέ πειράξω. Δεν τὸ καταλαβαίνεις πὼς ήθελα νά σέ πειράξω; [Γελάει προσποιητά. Σὲ λίγο ἡσυχά]. Νά αὐτὸ ήθελα. Ήθελα νά μου πῆς ἂν θάκανες τὴ θυσία τῆς βασίλισσας τῆς Βερενίκης.
 ΛΙΑΗ — Μόνο αὐτό, ἀγάπη μου; Τί λές; Ὁλ' ἡ ψυχὴ μου εἶναι δική σου. Ἡ ζωὴ μου. Πάρτηνε.
 [Ὁ Ἀνδρέας πέφτει συγκινημένος στὴν ἀγκαλιά της]. Ἀγάπη μου. Συχώρα με. Εἴμ' ἕνας τρελλός, ἕνας τρελλός.
 [Μένουν λίγες στιγμὲς ἀγκαλιασμένοι]
 ΛΙΑΗ — Ἀνόητο παιδί.
 ΑΝΔΡΕΑΣ, [τινάζεται σὰν τρομασμένος]. Ποιὸς ἦτανε; Ποιὸς μπήκε μέσα στοῦ δωματίου;
 ΛΙΑΗ — Κανένας, ἀγάπη μου. Πὼς σου φάνηκε; Κανένας δεν μπήκε. Ἐσὺ φοβάσαι σὰν ἐρωτευμένος.
 ΑΝΔΡΕΑΣ — Περίεργο. Κάποιος μου φάνηκε πὼς μπήκε στοῦ δωματίου. [Σηκώνεται]. Περίεργο. Εἶναι αὐτοὶ οἱ φρόβοι που μου δίνει ἡ νευρασθένεια.

ΛΙΑΗ — Ἀνόητε. Κι' ἂν ἦτανε κανένας! Τί νὰ φοβηθῆς. Δεν εἶμαι ἡ γυναῖκα σου;
 ΑΝΔΡΕΑΣ — Έχεις δίκιο. Εἶμαι ἀνόητος. [Ἀκούεται κουνούνισμα]. Ἐρχονται νομίζω. Ἐγὼ πρέπει νὰ φύγω. Δεν θά λείπω πολὺ. Θά κατεβῶ ἀπ' τὴν πισινὴ πόρτα. Δικαιολόγησέ με. Καλὴ ἀντάμωσι, ἀγάπη μου. Σὲ λίγο ἔφθασα.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΜΑΡΙΑ, ΛΙΑΗ, ΠΕΤΡΟΣ

ΜΑΡΙΑ — Ὁ κύριος Μαρῆς...
 ΛΙΑΗ, [ταραγμένη]. Μόνος του; Δεν εἶναι μαζί ὁ θεῖος του καὶ ἡ θειά του; [Σκέπτεται]. Ἀκουσε, Μαρία. [Σὲ λίγο]. Πὲς στὸν κύριο πὼς δεν εἶμαι στοῦ σπῆτι.
 ΜΑΡΙΑ — Εἶπα πὼς εἶσθε ἐδῶ, κυρία. Δεν μοῦχατε πεῖ.
 ΛΙΑΗ — Καλά. Πὲς τότε στὸν κύριο νὰ ἔλθῃ. [Ἡ Μαρία φεύγει]. Δεν θά ήθελα καθόλου νὰ τὸν δεχθῶ μόνη μου.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΛΙΑΗ, ΠΕΤΡΟΣ

[Ἡ Λιλή σηκώνεται, πηγαίνει μπροστὰ στοῦ βάζο με τὰ τριαντάφυλλα καὶ τὰ διευθετεῖ ἀνήσυχη. Μπαίνει ὁ Πέτρος με κάποια ταραχὴ ζωγραφισμένη στοῦ πρόσωπό του].

ΠΕΤΡΟΣ, [χωρὶς νὰ ὑποκλιθῇ μπροστὰ στὴ Λιλή]. Κυρία μου, ἴσως εἶμαι ἀδιάκριτος... Ἐννοῶ πολὺ καλά...
 ΛΙΑΗ, [μᾶλλον ψυχρά]. Τὸ βέβαιο εἶναι πὼς σὰς περίμενα μαζί με τοὺς θεῖους σας. Πὼς δεν ἦρθε ὁ κ. Λαουδάρης, ἡ κυρία θειά σας;
 ΠΕΤΡΟΣ, [χωρὶς νὰ καθίσῃ]. Μοῦ εἶπαν πὼς θά ἔρθουν. Ὑποθέτω ὅπου νὰ εἶναι...
 ΛΙΑΗ, [τυπικά]. Καθίστε, κύριε Μαρῆ.
 ΠΕΤΡΟΣ — Εὐχαριστῶ, κυρία μου. Τὸ ὕψος σας δεν μου δίνει τὴν ἄδεια νὰ μείνω.
 ΛΙΑΗ — Τὸ ὕψος μου... Δεν βλέπω τὸν λόγο.
 ΠΕΤΡΟΣ — Ἐννοῶ πολὺ καλά. Τὸ γράμμα μου αὐτὸ που εἶχα τὴν ἀφέλεια νὰ σὰς γράψω, τὸ γράμμα αὐτὸ που δεν καταδεχθήκατε κἂν νὰπαντήσετε, που τὸ σχίσατε ἴσως, χωρὶς νὰ τὸ διαβάσετε. Ἐννοῶ πολὺ καλά. Ἦτον μία ἀδυναμία μου νὰ σὰς ἀνοίξω ὅλη μου τὴν καρδιά. Ναι, εἴμεθα ἀδύνατοι ἐμεῖς οἱ ἄνδρες κάποτε. Ἀλλὰ μοῦ ἦτον ἀδύνατο νὰ κάμω ἄλλιως. Μὲ συγχωρεῖτε. Ἦτον ἡ πρώτη φορὰ που ἔπεσα σὲ τέτοια ἀδυναμία. Καὶ θά εἶναι ἡ τελευταία.
 ΛΙΑΗ — Εἶναι εὐχάριστο που τὸ ἐννοήσατε. Δεν ἔπρεπε νὰ μοῦ γράψετε. Τὸ γράμμα σας εἶναι ἐκεῖ, σφραγισμένο. Καὶ εἶναι στὴ διάθεσί σας.
 ΠΕΤΡΟΣ — Ἀ! ὄχι, κυρία. Αὐτὸ που κάνετε εἶναι πολὺ. Παραπολύ, σὰς βεβαιῶνω. Παίξετε με τὴ δυστυχία μου.

ΛΙΑΗ — Τί θέλετε νὰ κάμω;

ΠΕΤΡΟΣ — Νὰ μ' ἀκούσετε, κυρία μου. Σὰς τὸ ζητῶ σὰν χάρι. Νὰ μ' ἀκούσετε. Εἶχα ἀνάγκη νὰ σὰς δῶ. Εἶχα ἀνάγκη νὰ σὰς μιλήσω. Γι' αὐτὸ σὰς ἔγραψα. Καὶ μέσα στὶς δυὸ αὐτὲς ἡμέρες, που δεν εἶχα ἀπάντησί σας, που δεν ἤξευρα τί νὰ ὑποθέσω, στὶς δυὸ αὐτὲς ἡμέρες, που ἦταν ἕνα μαρτύριο γιὰ μένα, πῆρα τὴν ἀπόφασιν ἄρθω μοναχός μου, νὰ πέσω στὰ πόδια σας.
 ΛΙΑΗ — Δεν ἐννοῶ τί ἄλλο ἔχετε νὰ μοῦ πῆτε. Βλεπόμεθα τόσο συχνά.

ΠΕΤΡΟΣ — Ὁχι, κυρία μου. Μὴ με εἰρωνεύεσθε. Δεν σὰς βλέπω καθόλου. Πέντε λεπτά δεν σὰς εἶδα μόνη σας. Ἀπὸ ὅ,τι ήθελα νὰ σὰς πῶ δεν σὰς εἶπα τὸ μυριοστό. Ἦτον πάντα κάποιος, που εἶρχετο νὰ ταράξῃ τὴν εὐτυχία μου. Ἀκούστε με. Ἀφίστε με νὰ μείνω λίγη ὥρα μαζί σας. Νὰ σὰς πῶ δυὸ λόγια. Νὰ σὰς ἀνοίξω τὴν καρδιά μου...
 ΛΙΑΗ — Σὰς παρακαλῶ, κύριε Μαρῆ. Αὐτὸ που κάνετε εἶναι κατάχρησις. Μ' εὐρίσκετε μοναχὴ μου...

ΠΕΤΡΟΣ — Δεν μοῦ μιλούσατε ἔτσι, κυρία, ἐδῶ καὶ λίγες μέρες. Ἀκόμα προχθὲς μοῦ λέγατε τὴν ἀγωνία με τὴν ὁποία παρακολουθούσατε στοὺς ἀγῶνας τὴ νίκη μου. Τὰ μάτια σας ἦταν καρφωμένα ἀπάνω μου, μοῦ λέγατε. Ἡ καρδιά σας

ΚΑΪΡΟΝ — ΣΠΟΥΔΗ Π. ΤΣΙΡΙΓΩΤΗ

ἔτρεμε. Γιατί νὰ μοῦ τὰ πῆτε αὐτὰ τὰ λόγια; Γιατί νὰ με κάμετε νὰ σὰς ἀγαπήσω;

ΛΙΑΗ — Δεν ὑπέθετα πὼς θά φθάσετε ἐδῶ που φθάνετε. Τὸ ἔχετε καλά. Εἶμαι μιὰ γυναῖκα πανδρεμένη. Ἀγαπῶ τὸν ἄνδρα μου. Αὐτὸ που κάνετε εἶναι μιὰ κακὴ πράξις...

ΠΕΤΡΟΣ, [εἰρωνικά]. Τὸν ἄνδρα σας. Ἐχετε δίκαιο. Κανείς δεν σὰς ἐμποδίζει νὰ τὸν ἀγαπάτε. Ναι. Σὰς ἀγαπᾷ κι' αὐτός, τὸ φαντάζομαι. Ἴσως νὰ σὰς ἀγαπᾷ λιγώτερο ἀπὸ τὰ βιβλία του, ἀλλὰ σὰς ἀγαπᾷ πάντα. Κι' ὅταν μελετᾷ τοὺς ἔρωτας τῶν ζώων, ἔχετε καὶ σεῖς τὴ θέσιν σας στὴ σκέψιν του... Τὸ καταλαβαίνω.

ΛΙΑΗ, [θυμωμένη]. — Ἀ! ὄχι, κύριε. Δεν σὰς ἐπιτρέπω νὰ βρίζετε τὸν ἄνδρα μου. Μέσα στοῦ σπῆτι μου ἐδῶ, μπροστὰ σ' ἐμένα, ὄχι δεν σὰς τὸ ἐπιτρέπω. Σὰς παρακαλῶ νὰ μ' ἀφίσετε ἡσυχῇ... Δεν σὰς ἔδωκε κανένας τὸ δικαίωμα.

ΠΕΤΡΟΣ — Μοῦ τὸ δώκατε ἐσεῖς. Μοῦ εἶπατε πὼς μ' ἀγαπάτε...

ΛΙΑΗ — Δεν ἀγαπῶ κανένα, ἐκτὸς ἀπ' τὸν ἄνδρα μου.

ΠΕΤΡΟΣ — Σὰς ἐννοῶ πολὺ καλά. Ὁ ἄνδρας σας σὰς ἐχάιδεψε σὰν ἕνα μικρὸ γατάκι καὶ τὸ μικρὸ γατάκι...

ΛΙΑΗ — Φθάνει, κύριε. Ἀφίστε με. Δεν σὰς ἀγαπῶ. Σὰς τὸ λέω καθαρά...

ΠΕΤΡΟΣ — Ὁχι. Δεν μπορείτε νὰ μοῦ τὸ πῆτε αὐτό. Εἶναι ἀργὰ πλέον. Δεν μπορείτε νὰ μοῦ πάρετε πίσω αὐτὸ που μοῦ δώσατε. Ἐχω μέσα μου κάτι ἀπ' τὴν ψυχὴ σας, ἀπ' τὴν καρδιά σας. Ἐχω μέσα μου κάτι ἀπὸ τὰ μάτια σας. Εἶναι δικό μου. Ἐχω κάτι — μὴ τὸ ξεχνάτε — [σκύβει κοντὰ της] ἔχω κάτι ἀπ' τὰ χεῖλιά σας. Δεν μπορείτε νὰ τὸ πάρετε πίσω. Ὁχι. Εἶναι δικό μου γιὰ πάντα.

ΛΙΑΗ, [ταραγμένη]. Θεέ μου. [Κλαίει]. Εἶμαι μιὰ δυστυχισμένη, μιὰ δυστυχισμένη.

ΠΕΤΡΟΣ — Ἐννοῶ σας ὅμως. Μὴν ταράξεσθε. Δεν θά σὰς ἐνοχλήσω περισσότερο. Θά φύγω. Θά φύγω γιὰ πάντα ἀπ' αὐτὸν τὸ τόπο... Χαίρετε, κυρία μου...

ΛΙΑΗ — Δεν ἔχω αὐτὴ τὴν ἀπαίτησι. Δεν μπορῶ νὰ τὴν ἔχω.

ΠΕΤΡΟΣ — Δυστυχῶς εἶναι ἀνάγκη γιὰ μένα. Ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα που σὰς εἶδα καὶ ὅλες αὐτὲς τίς ἡμέρες, αὐτὴ ἡ σκέψιν με τυραννεῖ. Νὰ φύγω, νὰ φύγω μακριά. Δεν μπορῶ πλέον νὰ ζῶ ἐδῶ. Σὰς παρακαλῶ λησμονήσετε τὴν παρεκτροπὴ μου. Εἶναι ἡ μόνη χάρι που σὰς ζητῶ. Ἐπιτρέψτε μου νὰ σὰς χαιρετίσω, δεν πρέπει πλέον νὰ μείνω οὔτε στιγμὴ ἐδῶ. [Ὑποκλίνεται νὰποχαιρετίσῃ].

ΛΙΑΗ — Θά εἶναι χειρότερα ἴσως. Ἡ θεία σας θά ἔλθῃ ἐδῶ. Τὸ πράγμα θά παρεξηγηθῇ. Ἴσως κανένα σκάνδαλον. Καθίστε, σὰς παρακαλῶ. Ἀς λησμονήσωμε ὅ,τι ἔγινε...

ΠΕΤΡΟΣ—Ἔστω. Θὰ μείνω. Ἀφοῦ τὸ ἀπαιτεῖτε, ἀφοῦ νομίζετε... [Κάθεται μὲ τὸ κεφάλι σκυμένο κάτω. Παύσις. Μένουν καὶ οἱ δύο στενοχωρημένοι].

ΛΙΑΝ—Ἡ θεία σας ἀργεῖ. Ἴσως εἶχε καμιά ἐπίσκεψιν.

ΠΕΤΡΟΣ—Ἴσως. Ποιὸς ξέρει.

ΛΙΑΝ—Τί ὥρα ἔχετε σὰς παρακαλῶ;

ΠΕΤΡΟΣ, [βγάζει τὸ ὥρολόγι του].—Εἶναι [ὥς νὰ διαβάξῃ πολλὴν ὥρα, χωρὶς νὰντιλαμβάνεται] εἶναι 4 1/2—ἀκριβῶς 4 1/2.

[Ἡ Μαρία φαίνεται στὴ δεξιὰ θύρα]

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

Οἱ παραπάνω, ΜΑΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ—Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Λαουδάρη.

ΛΙΑΝ—Πὲς πὼς τοὺς περιμένετε.

[Φεύγει ἡ Μαρία]

ΠΕΤΡΟΣ, [ὥς νὰ βγαίνει ἀπὸ στενόχωρη θέση].—Ἐπὶ τέλους αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι...

[Ἡ Λιλή προσέχει μὲ κάποια ταραχὴ στὸν τόνο, μὲ τὸν ὅποιον ἐλέγχθηκε αὐτὴ ἡ φράσις. Φέρνει τὰ δάχτυλα στοὺς κροτάφους της].

ΛΙΑΝ, [σὰν ἀπομέσα της]. Πάλι αὐτὴ ἡ ἡμι-κρανία...

ΠΕΤΡΟΣ—Ἐχετε πονοκέφαλο, κυρία;

ΛΙΑΝ—Ναί. Τὸν συνειθίζω πότε-πότε.

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

[Μπαίνουν ὁ κ. καὶ ἡ κ. Λαουδάρη]

Οἱ παραπάνω, ὁ κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ, ἡ κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ, [ἀπὸ τὴ θύρα].—Μὲ συγχωρεῖς, Λιλή μου, ποὺ ἀργήσαμε. Δὲν ξέρεις τί ἔπαθα...

[Ἡ Λιλή προχωρεῖ στὴ θύρα νὰ τοὺς ὑποδεχθῇ. Ὁ Πέτρος σικώνεται καὶ μένει στὴ θέσι του].

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ—Καλησπέρα σας, καλησπέρα σας. Ἡ γυναῖκα μου φταίει.

[Χειραφίες, ἡ κ. Λαουδάρη φιλεῖ τὴν Λιλή]

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ, [κυττάζουσα πρὸς τὸ μέρος τοῦ Πέτρου].—Ἀ! ὁ ἀνεψιὸς εἶναι ἐδῶ; Καλησπέρα, Πέτρο. Καλὰ ποὺ ἦρθες τουλάχιστον ἐσύ.

[Προχωροῦν ὅλοι καὶ παίρνουν θέσεις]

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ, [πρὸς τὴ Λιλή]. Βεβαιωθῆτε, κυρία μου, πὼς τὸ λάθος εἶναι ἐντελῶς τῆς γυναίκας μου. Τί εἶναι αὐτὲς οἱ γυναῖκες! Μοῦ εἶπε οἷς τέσσερες παρὰ τέταρτο νὰ περάσω ἀπὸ τὸ σπίτι νὰ τὴν πάρω. Ἐννοεῖται πὼς ἔχασα κ' ἓνα τέταρτο ἀπ' τὸ μάθημά μου στὸ Λύκειο. Ἐθυσίασα ἓνα κεφάλαιο τοῦ «Φαίδωνος»... Πηγαίνω στὸ σπίτι καὶ ἡ κυρία δὲν εἶχε κάμει ἀκόμα τὴν τουαλέττα της.

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ—Τὸ βέβαιο εἶναι πὼς ξεχάσθηκα. Πὼς παρασύρεται κανένας ἀπὸ τὴν ἀνά-

γνωσι! Περνᾷ ἡ ὥρα χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ κανένας.

ΛΙΑΝ—Θὰ διαβάζατε τίποτε πολὺ ἐνδιαφέρον. Ἐσεῖς εἴσατε βιβλιοφάγος.

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ—Ναί! Ἐδιάβαζα τὸν «Ἰππότην τοῦ Ἐρυνθροῦ Μεσονυκτίου». Δὲν ξέρετε τί ἔργο...

ΠΕΤΡΟΣ—Τίνος συγγραφέως, θεία μου;

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ—Δὲν θυμοῦμαι τὸν συγγραφέα. Φαίνεται ὅμως πὼς εἶναι κάποιου μεγάλου. Τί ποιήσεις, τί ἰδανισμός, δὲν φαντάζεσθε.

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ—Ναί, μοῦ τῶλεγε κ' ἐμένα ἡ γυναῖκα μου. Ἐγώ, ξέρετε, δὲ διαβάζω μυθιστορήματα. Ποῦ καιρός. Μιὰ ἡμέρα ὅμως ποὺ ἀνέπτυσσα στὴ γυναῖκα μου κἀτι ἰδέες τοῦ Πλάτωνος ἀπὸ τὸν «Φαῖδρο», μοῦ ἔλεγε ἡ Εὐδοκία ὅτι τὶς ἴδιες ἀκριβῶς ἰδέες εἶχε συναντήσει στὸν «Ἰππότην τοῦ Ἐρυνθροῦ Μεσονυκτίου». Βλέπετε ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ νέοι συγγραφεῖς τρέφονται, ἀντλοῦν ἀπὸ τοὺς δικούς μας, τοὺς μεγάλους.

Ὅταν διαβάξῃ ὅμως κανένας τὰ πρωτότυπα.

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ—Ἀς ἀφίσωμε τὴ φιλολογία. Εἶσαι πολλὴ ὥρα ἐδῶ Πέτρο;

ΠΕΤΡΟΣ—Πολλή; Δηλαδή κανένα τέταρτο.

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ—Ὅπωςδήποτε αὐτὸ μὲ παρηγορεῖ. Ὁ ἀνεψιός μου, ποὺ διηγεῖται τόσο ὠραία, θὰ σὰς εἶπε βέβαια ἀρκετά. [Πρὸς τὸν Πέτρο]. Δὲν εἶπες, Πέτρο, γιὰ κεῖνο τὸ ἄγριο ἄλογο, ποὺ κανένας δὲν μπορούσε νὰ τὸ δαμάσῃ... Θυμᾶσαι;

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ—Ἀ! ναί, θυμοῦμαι κ' ἐγώ. Κάθε Πέμπτη, ποὺ μᾶς ἔλεγε, πὼς εἶχατε τὰ δύστροπα ἄλογα, κάθε Πέμπτη ποὺ ἔτρεμαν ὅλοι ἀπὸ τὴν παραμονή.

ΠΕΤΡΟΣ—Τί τὰ θέλετε, θεῖε μου, τᾶλογα;

ΛΙΑΝ—Ὅχι, δὲν μοῦ διηγῆθηκε τίποτε τέτοιο ὁ κύριος.

ΠΕΤΡΟΣ—Ἐπειτα ἡ κυρία Λώρη ἔχει δυστυχῶς πονοκέφαλο καὶ δὲν ἤθελα νὰ τὴν ἐνοχλήσω μὲ τὴ φλυαρία μου.

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ—Ἀλήθεια, Λιλή μου, ἔχεις πονοκέφαλο; Πὼς λυποῦμαι. Δὲν παίρνεις ἓνα καφὲ πικρό, πολὺ πικρό;

[Ἡ Λιλή ἀποποιεῖται μ' ἓνα μορφασμὸ]

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ—Τί περίεργος γιατρός αὐτὴ ἡ γυναῖκα μου. Τρελαίνεται γιὰ τὰ γλυκὰ καὶ συσταίνει διαρκῶς τὰ πικρά.

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ—Δὲν ξέρετε πόσο ὠφελεῖ.

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ—Αὐτὸ δὲν τὸ ἐννοῶ. Γιατί τὰ γλυκὰ νὰ βλάπτουν καὶ τὰ πικρά νὰ ὠφελοῦν; Τότε ἡ φύσις εἶναι κακὸς ὁδηγός. Διάβολε. Ἄν μ' ἄκουε ὁ μαθητής μου ὁ Ἀνδρέας νὰ τοῦ κατηγορῶ τὴ φύσι. Ἀλήθεια, ποῦ εἶναι ὁ Ἀνδρέας;

ΛΙΑΝ—Ἐπῆγε στὸν Βοτανικὸ Κῆπο. Ὅπου νᾶναι θὰ γυρίσῃ.

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ—Ἀ! ναί τὸ ἤξευρα. Μοῦ τὸ

εἶπε τὸ πρωτὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ Βοτανικοῦ Κήπου. Μοῦ εἶπε πὼς τὸν περιμένε σήμερα.

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ—Τότε, γυναῖκα, εἶσαι ἀκόμη πιὸ ἀσυγχώρητη. Ἀφοῦ ἤξευρες πὼς ἡ κ. Λιλή εἶναι μόνη της, νὰ μὴν ἔλθῃς νὰ τῆς κάμῃς συντροφιά ἀπὸ νωρίτερα.

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ—Γιὰ νὰ εἶμαι εἰλικρινὴς [κυττάζει τὴ Λιλή] ἤξευρα ὅτι ὁ Πέτρος εἶναι ἀκριβής. Ὅτι θὰ ἦτο ἐδῶ ἀπὸ τὶς τέσσερες. Καὶ ἄφισα νὰ παρασυρθῶ ἀπὸ τὸν «Ἰππότην τοῦ Ἐρυνθροῦ Μεσονυκτίου». Ἡ ἀγαπητή μου Λιλή δὲν πιστεύω νὰ ἔπληξε μὲ τὴ συντροφιά τοῦ Πέτρου. Ἐ, Λιλή;

ΛΙΑΝ, [στενοχωρημένη]. Πὼς εἶναι δυνατόν; Ἐξ ἐναντίας.

ΠΕΤΡΟΣ, [πρὸς τὴ Λιλή]. Κυρία μου, δέχομαι τὴ βεβαίωσί σας σὰν εὐγενικὴ φιλοφρόνησι. Εἰσθε πολὺ καλὴ καὶ σὰς εὐχαριστῶ.

[Ἐξαφνα ἀπ' τὴν δεξιὰ θύρα μπαίνει ὁ Ἀνδρέας, σκουπίζοντας τὸν ἰδρώτα του].

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

Οἱ παραπάνω, ΑΝΔΡΕΑΣ

[Ὁ κ. Λαουδάρης καὶ ὁ Πέτρος σηκώνονται]

ΑΝΔΡΕΑΣ—Μπράβο, μπράβο. Σὰς βρῖσκω ὅλους ἐδῶ. Μ' αὐτὴ τὴν ἐλπίδα ἔτρεξα καὶ νὰ ἡ ἀπόδειξις. Εἶμαι ἰδρωμένος. [Χαιρετᾷ διαδοχικῶς τὴν κ. Λαουδάρη, τὸν κ. Λαουδάρη, τὸν Πέτρο]. Κύριε Μαρή. [Τὸν χαιρετᾷ σοβαρά]. [Πλησιάζει τὴν Λιλή]. Ἀγάπη μου, βλέπεις ὅτι κράτησα τὸ λόγο μου. [Τὴ καίδευε στὸ πρόσωπο. Ἡ Λιλή χαμογελᾷ βιαστικά]. Μὰ τί ἔχεις ἐσύ; Μήπως πάλι τὸν πονοκέφαλό σου; Σὲ ἄφισα τόσο καλά.

ΛΙΑΝ—Ναί, εἶναι ἓνα τέταρτο ποὺ μ' ἔπιασε. Ἐδῶ ἀποπᾶνω ἀπὸ τὰ μάτια...

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ—Δὲν εἶναι τίποτε. Εἶναι τοῦ καιροῦ. Αὐτὴ ἡ νοτιὰ ξέρετε ἀφανίζει, ἀφανίζει.

ΑΝΔΡΕΑΣ—Τέλος πάντων, αὐτὴ ἡ Ἰατρική. Δὲν θεραπεύει τίποτε. Οὐτ' ἓνα πονοκέφαλον, οὔτε μιὰ φαρυγγίτιδα. Ἐγὼ τὴν ἔχω ἀπὸ τότε ποὺ γεννήθηκα. Μοιάζει σ' αὐτὸ μὲ τὴ Φιλοσοφία. Καὶ αὐτὴ δὲν εἶναι ἄξια νὰ θεραπεύσῃ οὔτε μιὰ ψυχικὴ φαρυγγίτιδα. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔκαμε τίποτε γιὰ τὶς δυσαρμονίες τῆς φύσεως, οὔτε στὴν ὕλη, οὔτε στὴν ἡθικὴ σφαῖρα.

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ—Ἐπειδὴ ἔχασε «τὴν πίστιν».

ΑΝΔΡΕΑΣ—Ἔστω. Ἀλλὰ τὸ νὰ χάνεται ἡ πίστις δὲν εἶναι κι' αὐτὸ μιὰ δυσαρμονία;

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ—Μπερδεύεις τὰ ζητήματα, διότι ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ φιλοσοφία.

ΑΝΔΡΕΑΣ—Ὅλα εἶναι μπερδεμένα, ἀγαπητέ μου διδάσκαλε. Ἡ φιλοσοφία σας τὰ μπερδεψε χειρότερα...

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ—Τέλος πάντων αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, ὅταν μπλέξουν, γίνονται ἀνυπόφοροι μὲ τὶς φιλοσοφίες τους. Πὲς μας τίποτε, Πέτρο, νὰλλάξωμε θέμα. Κύριε Ἀνδρέα, πέστε στὸν Πέτρο νὰ σὰς διηγηθῇ γιὰ τὸ φοβερὸ ἐκεῖνο ἄλογο ποὺ δάμασε στὴ Μοδένα.

ΑΝΔΡΕΑΣ, [ψυχρά].—Γιατί ὄχι. Ἄν ἔχῃ τὴν καλωσύνη ὁ κ. Μαρή νὰ μᾶς διηγηθῇ.

ΠΕΤΡΟΣ—Δὲν ἀφίνετε τώρα; Ἀλλοτε.

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ—Μὰ τί ἔχεις ἐσύ; Δὲν σὲ ἀναγνωρίζω σήμερα, ἀνεψιέ μου. Φαίνεται τόσο κουρασμένος.

ΠΕΤΡΟΣ—Θεῖε μου, τὸ μαντεύσατε. Εἶμαι σχεδὸν ἄρρωστος. Ἄν δὲν φοβούμουν νὰ χαλάσω τὴν συντροφιά σας καὶ τὴν εὐτυχία νὰ μείνω λίγες στιγμὲς μὲ τὸν κ. Λώρη, θὰ σὰς ζητοῦσα τὴν ἄδεια νὰποσυρθῶ.

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ—Τί ἔχεις; Εἶσαι ἄρρωστος;

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ—Σὲ βλέπω τόση ὥρα ποὺ δὲν εἶσαι στὰ καλά σου.

[Ἡ Λιλή φαίνεται ταραγμένη]

ΠΕΤΡΟΣ—Δὲν εἶμαι ἄρρωστος. Εἶμαι λυπημένος πολὺ. Παραπολὺ λυπημένος.

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ—Τί σοῦ συμβαίνει;

ΠΕΤΡΟΣ—Θὰ σὰς διηγηθῶ ἀμέσως.

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ—Τί νὰ τρέχῃ;

[Ἡ Λιλή σκύβει κάτω προσπαθοῦσα νὰποφύγῃ τὰ βλέμματα].

ΑΝΔΡΕΑΣ, [πρὸς τὴ Λιλή].—Πὼς εἶναι ὁ πονοκέφαλός σου, Λιλή;

ΛΙΑΝ—Κάπως καλύτερα, Ἀνδρέα.

ΠΕΤΡΟΣ—Θὰ σὰς διηγηθῶ ἀμέσως ἀφοῦ ἐπιμένετε. Σήμερα τὸ ἀπόγευμα εἶχα μιὰ πολὺ δυσάρεστη εἴδησι. Ἄν δὲν εἶμαι ἐνοχλητικὸς στὸν κύριό καὶ τὴν κυρία.

ΑΝΔΡΕΑΣ—Καλὲ τί λέτε; Διηγηθῆτε μας. Δὲν εἴμεθα ξένοι.

ΠΕΤΡΟΣ—Πρόκειται γιὰ ἓνα φίλο μου, ἓνα ἀδελφικό μου φίλο. Εἴμεθα μαζί στὴν Ἰππεντικὴ Σχολή. Εἴμεθα οἱ πρῶτοι μαθηταὶ καὶ οἱ πρῶτοι φίλοι. Σήμερα λαβαίνω ἓνα γράμμα τοῦ ἀπελπιστικοῦ, ἀπὸ τὸ Νταβός. Εἶν' ἐκεῖ σ' ἓνα φθισιασμένο. Καὶ ἂν ἤξερατε τί γίγας ποὺ ἦτον! Ἐνας ἄνδρας ὡς ἐκεῖ ἀπάνω, ροδοκόκκινος, γεμάτος ὑγεία.

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ—Μὰ πὼς αὐτό; Πὼς ἔγινε;

ΑΝΔΡΕΑΣ—Καμιά μὴνύσις, φαίνεται.

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ—Τὸ καὶμένο τὸ παιδί.

ΠΕΤΡΟΣ—Δὲν ξέρω κ' ἐγὼ τί νὰ ὑποθέσω. Πολὺ φοβοῦμαι πὼς εἶναι κάποιος ἡθικὸς λόγος. Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἤμουν ἐκεῖ, ὁ φίλος μου μοῦ εἶχε ἐκμισθηθεῖ ἓνα αἰσθημά του. Ἀγαποῦσε μιὰ νέα Παρισιάνα. Νύχτες ὁλόκληρες ξενυχτοῦσα μαζί του, νὰ μοῦ διηγῆται τὸν ἔρωτά του. Δὲν μ' ἄφινε νὰ φύγω. Ἦμουν ἡ μόνη του παρηγοριά.

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ — Τὸ καὶμένο τὸ παιδί.
Ἦτο πολὺ νέος;

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ — Μὴ διακόπτης, καὶμένη Παρασκευᾷ.

ΠΕΤΡΟΣ — Καὶ εἶναι περίεργο πῶς τὴν ἀγάπησε. Δὲν τὴ γινώριζε καθόλου. Μιὰ ἡμέρα τὴν εἶδε στὸ Παρίσι, σὶς ἵπποδρομίες τοῦ Λονσάμ. Αὐτὸ ἔφθασε. Μιὰ στιγμή. Ἐνα ἀντίκρουσμα. Κ' ἔγινε δυστυχὴς γιὰ ὅλη του τὴ ζωή.

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ — Κι' αὐτὴ; Δὲν ἔδειξε κανένα ἐνδιαφέρον γι' αὐτόν;

ΠΕΤΡΟΣ — Ζήτησε νὰ τὴ γνωρίσῃ, νὰ παρουσιασθῇ. Τὸ κατάφερε. Μιὰ ἡμέρα νόμισε πὺς εἶναι ἡ κατάλληλη στιγμή νὰ τῆς ἐκμυστηρευθῇ τὴν ἀγάπη του, νὰ τῆς κάμῃ ἕνα ὑπαινιγμό, νὰ τῆς παρουσιάσῃ μιὰ μικρὴ γωνιά ἀπὸ τὴν πληγωμένη καρδιά του.

[Ὅλοι προσέχουν]

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ — Καὶ αὐτὴ;

ΠΕΤΡΟΣ — Αὐτὴ, φυσικά, ποὺ δὲν εἶχε αἰσθανθῇ τίποτε γι' αὐτόν, τοῦ ἔδωκε νὰ καταλάβῃ ὅτι τῆς ἦτον ἐντελὴς ἀδιάφορος, χωρὶς νὰ κρύψῃ καὶ κάποια δυσαρέσκεια γιὰ τὴν ἐνόχλησι ποὺ τῆς ἔδωκε τὸ πάθος του. Ἦτον πολὺ φυσικό. Τί θέλατε νὰ κάμῃ;

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ — Αὐτὸ εἶναι σκληρότης. Μπροστὰ σ' ἕνα τέτοιο ἔρωτα.

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ — Φυσικά σκληρότης. Ὑπάρχουν δυστυχῶς γυναῖκες...

ΑΝΔΡΕΑΣ — Λυποῦμαι τὸν φίλο τοῦ κυρίου, ἀλλὰ δυστυχῶς ἔτσι εἶναι. Δὲν μπορεῖ κανένας νὰ ἐφαρμόσῃ τὴ φιλανθρωπία στὸν ἔρωτα. Ὅλες οἱ γυναῖκες ποὺ ὀνομάζομε σκληρὲς ἢ ἀπιστες εἶναι ἀπλούστατα πλάσματα ποὺ δὲν ἀγάπησαν ἢ ἔπαισαν νάγαποῦν ἕναν ἄνδρα. Δὲν φταῖνε σὲ τίποτε.

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ — Μπροστὰ σ' ἕνα τέτοιο αἰσθημα... Ἐνα τέτοιο πάθος!

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ὅσο μεγαλύτερο εἶναι τὸ πάθος, τόσο περισσότερο ἐνοχλεῖ μιὰ γυναῖκα ποὺ δὲν ἀνταποκρίνεται σ' αὐτό. Τὰ δυνατὰ πάθη ἐνοχλοῦν τὶς γυναῖκες. Ἐξασθενοῦν τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ὑποτιμοῦν στὰ μάτια τῆς γυναίκας.

ΠΕΤΡΟΣ — Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ὁ φίλος μου τὴν ἄλλη ἡμέρα ἔφυγε σ' ἕνα μεγάλο ταξίδι. Γύρισε χειρότερα ἀπὸ ὅ,τι ἔφυγε. Καὶ σήμερα εἶναι καταδικασμένος. Μοῦ γράφει, μὲ ἱκετεύει, μοῦ τὸ ζητεῖ ὡς τελευταία χάρι νὰ πῶ κοντά του. Πρέπει νὰ φύγω μὲ τὸ πρῶτο βαπόρι.

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ — Νὰ φύγῃς, εἶπες. Ἀ! μ' αὐτὸ δὲν γίνεται. Ἀκόμη δὲν σὲ εἶδαμε.

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ — Δὲν θὰ σ' ἀφίσωμε. Τί θὰ χρησιμεύσῃς στὸ φίλο σου ἐπὶ τέλους;

ΠΕΤΡΟΣ — Ἐσεῖς ἐκάματε πρῶτοι τὴν ἀπολογία τῆς φιλανθρωπίας. Ὁ κύριος Λώρης ἐδικαιολόγησε τὴν ἐρωμένη. Τὸν φίλο δὲν θὰ μπο-

ρέσῃ νὰ τὸν δικαιολογήσῃ. [Ὁ Ἄνδρέας κάνει ἕνα σχῆμα ἐπιδοκίμασίας]. Εἶμαι ἀποφασισμένος, φεύγω αὐριο.

[Ὅλοι μένουν κατάπληκτοι. Ἡ Λιλὴ κρατεῖ πάντα τὸ κεφάλι στὰ χέρια τῆς].

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ — Θὰ ἰδοῦμε. Θὰ ἰδοῦμε. Ἀς ἀφίσωμε τώρα τοὺς φίλους μας, εἶναι ἀργά.

[Σηκώνονται ὅλοι. Ἀποχαιρετισμοί]

ΑΝΔΡΕΑΣ, [ἀποχαιρετῶν τὸν Πέτρο]. — Εὐχομαι ὁ φίλος σας νὰ γιατρευθῇ γρήγορα, κύριε Μαρῆ.

ΠΕΤΡΟΣ — Ἀ! κύριε Λώρη. Σὰς βεβαιῶνω ὅτι εἶναι εὐκολώτερο νὰ γιατρευθῇ ἀπ' τὴ δεύτερη ἀρρώστια του παρὰ ἀπὸ τὴν πρώτη. Καὶ τότε θὰ εἶναι ἀκόμα πιὸ δυστυχὴς. [Προχωρεῖ πρὸς τὴ Λιλὴ. Μὲ προσποιημένη ἀπάθεια]. Κυρία μου, σὰς ζάλισαμε. Τὰ σέβη μου.

[Ἡ Λιλὴ, καθὼς σηκώνεται, φαίνεται νὰ κλονίζεται στὰ πόδια τῆς καὶ ἀκουμπᾷ σὲ μιὰ καρέκλα. Φέρνει τὸ χέρι στὸ κεφάλι μ' ἕνα αἰσθημα φυσικοῦ πόνου].

ΑΝΔΡΕΑΣ, [τὴν πλησιάζει]. — Τί ἔχεις Λιλὴ; Ἐσὺ ὑποφέρεις. Εἰσαι χλωμή. Πονεῖς ἀκόμα.

[Ὅλοι μαζί τὴν πλησιάζουν μ' ἐνδιαφέρον. Ὁ Πέτρος στέκεται παρὰμερᾷ].

ΛΙΑΝ, [μὲ ταραχή]. — Δὲν εἶναι τίποτε, εἶναι τὰ συνειθισμένα μου. Ὑστερ' ἀπὸ τὸν πονοκέφαλο ἔχω πάντα μιὰ ἐξάντλησι, σὰ λιποθυμία ἔτσι. Μοῦ πέρασε τώρα.

Η κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗ — Δὲν πᾶς στὸ παράθυρο;...

[Προχωρεῖ πρὸς τὸ γραφεῖο καὶ παίρνει ἕνα ριτίδι. Περνώντας πλησιάζει τὸν Πέτρο ποὺ στέκεται παρὰμερᾷ. Πρόσεξε! Εἶναι ἡ κρίσιμη στιγμή. Μὴ τὴν ἀφίσῃς νὰ χαθῇ.

[Ἐπιστρέφει καὶ ἀερίζει τὴ Λιλὴ]

Ο κ. ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ — Νὰ σὰς φυσήξῃ λίγος ἀέρας.

ΑΝΔΡΕΑΣ, [ταραγμένος]... — Λίγος ἀέρας. Θὰ σοῦ περάσῃ, ἀγάπη μου.

ΛΙΑΝ — Εἶμαι καλύτερα. Θὰ κατεβῶ μαζί σας ὡς τὸν κῆπο. Ὁ καθαρὸς ἀέρας.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ναί, Λιλὴ. Εἶναι τὸ καλύτερο... Κατέβα λιγάκι. [Φεύγουν ὅλοι ἐκτὸς τοῦ Ἀνδρέα].

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΟΗ

ΑΝΔΡΕΑΣ [μόνος]

[Κάνει δυὸ βήματα πρὸς τὸ γραφεῖο του, κυττάζει κάποια χαρτιά, ὕστερα προχωρεῖ πρὸς τὸ παράθυρο]. Τί μυρωδιά! Ἡ ἀνοιξὶς πανηγυρίζει. [Σκύβει ἀπὸ τὸ παράθυρο, ἀλλ' ὡς νὰ βλέπῃ κάτι τρομερὸ, ὀπισθοχωρεῖ κρύβοντας τὸ πρόσωπό του]. Θεέ μου! Τί εἶδαν τὰ μάτια μου.

[Διστάζει μιὰ στιγμή, ὕστερα ὁρμᾷ παρὰφορος πρὸς τὴ θύρα, ὡς νὰ μελετᾷ μιὰ ἐκδίκησι. Στὸν ἦχο τῆς κραυγῆς του ὁρμᾷ μέσα ὁ Λυσάνδρος καὶ τὸν ἀνακατίζει ἀκριβῶς μπροστὰ στὴν πόρτα].

ΣΚΗΝΗ ΕΝΑΤΗ

ΑΝΔΡΕΑΣ, ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ — Τί τρέχει, κύριε Λώρη; Τί σὰς συμβαίνει; Τί πάτε νὰ κάμετε; Θεέ μου! Εἰσθε τόσο ταραγμένοι.

[Ὁ Ἄνδρέας πέφτει στὴν ἀγκαλιά τοῦ Λυσάνδρου μὲ λυγμούς].

ΑΝΔΡΕΑΣ, [ἀπελπιστικά]. — Ἡσυχάσε δὲν θὰ κάμω τίποτε. Ἀλλοίμονο. Τίποτε. Τίποτε δὲν μπορῶ νὰ κάμω. [Κλαίει]. Τί κάνει κανεὶς ἀπάνω σ' ἕνα νεκρό;

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές]

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΑΥΛΑΙΑ

ΕΙΔΩΛΙΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ — ΓΚΛΟΥΚ

Καμίαν ἡμέραν, καμίαν λαμπρὰν θερινὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ἐκπαγλὸν καὶ θερμὴν ὥραν τῆς μεσημβρίας, πηγαίνετε εἰς τὸ Λοῦιβρον. Εἰσέλθετε πρῶτα εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἔργων τοῦ Houdon.

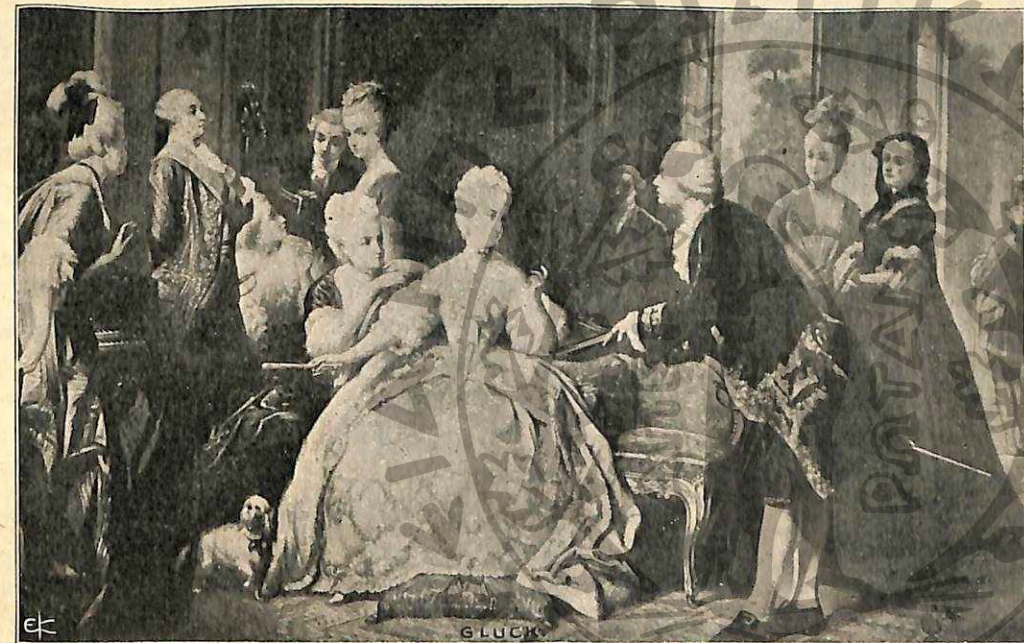
Ὁ γηραιὸς συνθέτης εἶναι εἰς τὸ βάθος.

Ἴδου τὸ εὐρύ του μέτωπον, ἡ ἄτακτος κόμη, τὸ πρόσωπον τὸ κατάστικτον ἀπὸ τὴν εὐλογίαν, τὸ σφιγμένον στόμα, τὸ ὕφος τὸ ἀγέρωχον καὶ τραχύ.

Εἶναι ἐκεῖ ὀπισθεν τῆς λιγυρᾶς Ἀρτέμιδος, ἀνάμεσα εἰς ἕνα ἔρωτα κατσαρομάλλην καὶ

μιάν Ὀδύνην ἐπιτηδευμένως γλαφυράν καὶ μικρόκομφον (mignarde). Τὰ κυττάζει καὶ δὲν τ' ἀναγνωρίζει. Δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ ἔρως ὁ ἰδικός του καὶ δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ ἰδικὴ του Ὀδύνη.

Ἐπειτα ἀφοῦ κυττάξετε καλὰ αὐτὸν τὸν ἴδιον, πηγαίνετε εἰς τὰ στοὰς τῆς ἑλληνικῆς γλυπτικῆς, καὶ ἐκεῖ, καθήμενοι πρὸ τῶν ἐπιτυμβίων μαρμάρων, ἐν μέσῳ τῶν βασιλίδων καὶ τῶν παρθένων τῶν πεπλοφόρων, ἐνθυμηθῆτε τὸν «Ὀρφέα» του, τὴν «Ἀλκηστί» του καὶ τὴν «Ἰφιγένειάν» του. Τότε θὰ σὰς φανῇ ὅτι ἡ ἀρχαία ψυχὴ ἐπανήλθεν εἰς τὰ ἀγλαὰ ἐκεῖνα σώματα τὸ ἀδρανὲς

ΓΚΛΟΥΚ

κάλλος θὰ ἐμψυχωθῇ καὶ τὰ μάρμαρα θὰ τραγουδήσουν.

Ὁ Gluck ἦτο ὡς ἔγγιστα πενήκοντα ἐτῶν ὅταν ἔγραψε τὸ πρῶτον τοῦ ἀριστοῦργημα, τὸν «Ὁρφέα».

Δὲν τὸν φαντάζεται κανεὶς ποτὲ νέον μᾶς ἀρέσει νὰ τὸν φανταζώμεθα, ὅχι ἡλικιωμένον, ἀλλὰ ἤδη ἄνδρα ὄριμον, ὀριμότητος στιβαρᾶς, τοιοῦτον ὅποιον τὸν διείδεν ὁ Μέηλ, παῖς ἔτι, μὲ ἐμβάδας καὶ μὲ τὸ ἐσώβρακον, μὲ σκοῦφον ἀπὸ μαῦρον βελούδον εἰς τὸ κεφάλι, μὲ κοντὸν κοιτωνίτην ἀπὸ διάναν, νὰ παῖξῃ μὲ ὄλην τοῦ τὴν δύναμιν ἐπὶ τοῦ ἀρχαικοῦ κλειδοκυμβάλου τοῦ ὡς μανιώδης.

Ἀλλὰ ἡ μανία τοῦ ἦτο ἱερὰ καὶ οἱ θεοὶ ἐφοίτων ἐν αὐτῷ.

Ὁ Γκλουκ, λέγουν, ἀρχαῖζει, ἀλλὰ τί ἐννοοῦν μὲ αὐτό;

Ὅτι τὸ πάθος ἐν τῇ μουσικῇ τοῦ δὲν ἀλλοιώνει τὴν καλλονήν, ὅτι ὁ παροξυσμὸς τοῦ αἰσθηματος εὐλαβεῖται ἐν αὐτῇ τὴν τελειότητα τῶν γραμμῶν.

Ἡ ζωὴ, καὶ ζωὴ αἰρομένη εἰς τὸ κατακόρυφον αὐτῆς, ἐμψυχώνει, γεμίζει τὸ Ἔργον τοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐγκλείεται ἐντὸς αὐτοῦ καὶ δὲν τὸ διασπᾷ καὶ δὲν τὸ διαρρηγνύει. Ἐντεῦθεν καὶ τι τὸ πλαστικόν, τὸ συγκεκριμένον, τὸ τυπικόν.

Ὁ Γκλουκ δὲν εἶνε ὡς ὁ Μότσαρτ, ὡς ὁ Μπετόβεν, παγκόσμιος καὶ ἄπειρος. Ἀναπαριστᾷ μᾶλλον ἢ ὑποβάλλει. Εἰς τοὺς ἥρωάς του, εἰς τὰς ἡρωίδας του, δὲν ἀνευρίσκομεν τὸν ἑαυτὸν μας ὅλοι, οὔτε καὶ ὁλόκληρον. Δὲν αἰσθανόμεθα ὅτι εἴμεθα ὅμοιοι μὲ αὐτούς· μόλις ὅτι τοὺς πλησιάζομεν, καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερον ὅτι εἶνε αὐτοὶ δι' ἡμᾶς ὁ πλησίον. Αἱ δδύναι των εἶνε τόσῳ ἀγέρωχοι, τόσῳ ὠραῖαι ἰδίως, ὥστε πρὸ αὐτῶν κατασχύνονται αἱ ταπειναί, ἀλλοίμονον! καὶ αἱ δύσμορφοι δδύναι μας.

Σὰς λέγουν αἱ ὑπερήφανοι μορφαὶ τοῦ Γκλουκ: πονεῖτε, ἀλλὰ ὁ πόνος σας παραβαλλόμενος μὲ τὸν ἰδικόν μας, στερεῖται εὐγενείας καὶ ὠραιότητος. Ἐνῶ σὰς ταράττει καὶ σὰς κάμνει νὰ μορφάζετε, οἱ ἰδιοὶ μας λυγμοὶ παραμένουν πάντοτε ἁρμονικοί, καὶ τὰ δάκρυά μας ρέουν, χωρὶς ποτὲ νὰ τὰ ἐρεθίζουν καὶ νὰ τὰ κοκκινίζουν, ἀπὸ τὰ μαρμάρια βλέφαρά μας.

Καθὼς καὶ τὴν δδύνην, ὁ Γκλουκ ἔκαμεν εὐγενῇ τὴν χαράν.

Τὴν ἔκαμεν ἡρεμαίως γαλήνιον ἐπίσης. «Ἡ εὐδαιμονία τῶν δικαίων, ἔλεγε, πρέπει νὰ συνίσταται κυρίως εἰς τὸ συνεχὲς αὐτῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰς τὴν σταθεράν, εἰς τὴν ἄνευ αὐξομειώσεων μονιμότητά της. Δι' αὐτὸ ὅ,τι καλοῦμεν «ἡδονήν», δὲν ἔχει τόπον ἐν αὐτῇ· διότι ἡ ἡδονὴ εἶνε ἐπιδεκτικὴ ποικίλης διαβαθμίσεως· ἀμβλύνεται ἄλλως τε καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἀπάγεται τοῦ κόσμου». Συνεχῆς, σταθερά, τοιαύτη εἶνε πράγματι ἡ μακαριότης ἡ ὁποία κυριαρχεῖ εἰς τὰ Ἡλύσια Πεδία τοῦ «Ὁρφέως». Βασιλεύει αὐτόθι ἡ γαλήνη, ἡ ὥσαν λυκόφωτος ἡπιότης εἰς τὴν ὁποίαν ἤρκετο ἡ εἰδωλολατρικὴ ἀθανασία. Τὸ πᾶν αὐτόθι εἶνε ἀρχαῖκόν, ἀρχαῖον, τὸ πᾶν ὡς καὶ αὐτὴ ἡ μελαγχολία τῶν αὐλῶν, ποὺ φαίνεται ὅτι διαπνέεται ἀπὸ τὸν πόνον τὸν ὅποιον ὁ Ὅμηρος ἀποδίδει εἰς τὴν σκιὰν τοῦ Ἀχιλλέως, τὸν πόνον διὰ τὴν ζωὴν τὴν ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν ζωὴν τὴν ἐνεργόν, τὴν ζωὴν μὲ τὸ πορφυροῦν αἷμα.

Ἡ μουσικὴ τοῦ Γκλουκ ὅχι μόνον ἐνέχει καθὼς τὰ μάρμαρα καὶ τι τὸ πλαστικὸν ἀλλ' ἐνέχει ἀκόμη, πάντοτε ὡς αὐτά, καὶ τι τὸ ἀτενές.

Ἀκούσατε τοὺς θρήνους τοῦ Ὁρφέως, τῆς Ἀλκήστιδος, τῆς Ἰφιγενείας· σιωπαὶ διακόπτουν τοὺς θρήνους των καὶ ἡ ὀρχήστρα τότε μὲ τὰς μεγαλοπρεπεῖς πτυχάς της, περικαλύπτει τὴν ἄφωνον δδύνην των.

Ὁ Γκλουκ ποτὲ δὲν βιάζεται καὶ ποτὲ δὲν μᾶς βιάζει. Μᾶς ἀφίνει νὰ καμαρόνωμεν ἐν ἀνέσει τὴν ὠραιότητα τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησε πρὸς χάριν μας. Τὴν φευγαλεωτέραν τῶν τεχνῶν καθιστᾷ τέχνην μονιμότητος καὶ διαρκείας. Μᾶς παρέχει τὴν παραίσησιν ὅτι ἀνακόπτει τὴν φυγὴν της. Παρατείνει τὴν συγκίνησίν μας, σχολάζει καὶ μᾶς ἀφίνει νὰ σχολάζωμεν· σταματᾷ τὴν στιγμὴν, ἡξεύρετε, τὴν στιγμὴν ἡ ὁποία εἶνε τόσον ὠραία.

Τὸ Ἔργον τοῦ Γκλουκ εἶνε ἡ πρώτη ἐκδήλωσις λατρείας τῆς μουσικῆς πρὸς τὴν ἀρχαιότητα.

Ἡ ἀρχαία ψυχὴ πρὸ αὐτοῦ εἶχεν αἰσθανθῇ ὅτι ἀνέζη ἐπὶ τῆς δδόνης, εἰς τὸ μάρμαρον, κάτω ἀπὸ τοὺς πυλῶνας καὶ ἀπὸ τὰς στοὰς καὶ ἀπὸ τὰς κιονοστοιχίας καὶ ἡ ἀνάστασις αὕτη ἀπεκλήθη Ἀναγέννησις. Μία μόνη Μοῦσα δὲν εἶχεν ἐγεῖρθῃ.

Λέγεται ὅτι ἄλλοτε ὁ Ἀπόλλων ὅταν ἦτο βουκόλος ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων, ἀπέθεσε τὴν λύραν τοῦ ἐπάνω εἰς ἓνα λίθον ὅπου ἡ λύρα ἀφῆκε μελωδίας κάλλους ἀπολύτου. Ὁ Γκλουκ ἀνεῦρε τὸν λίθον ὅπου ἐκοιμῶντο αἱ θεσπέσιαι ψδαί.

Ἐπρεπε νὰ ἐγεννᾶτο τρεῖς αἰῶνας ἐνωρίτερα,

εἰς τὴν Ῥώμην, ὅταν ἀπὸ τὴν γῆν ἐξήρχοντο εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας οἱ ἥρωες καὶ οἱ θεοί.

Θὰ τοὺς ἐψάλλεν, ἀκτινοβολοῦντας ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἐπανακμιάσαναν νεότητά των, θὰ ἦτο ὁ μέγας μουσικὸς τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ οἱ Μέδικοι θὰ τὸν ἡγάπων.

[Μετάφρ. ΧΡ. ΔΑΡΑΛΕΞΗ] CAMILLE BELLAIGUE

Ἡ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ
"Υπαγε εἰς Ἰσπανίαν... ὑπὸ Θ. Ἀγγίνου—Ἀθήναι"

ΤΟ ΔΕΚΔΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ο απαραίτητος όρρος...

Ο κ. ΑΣΟΦΟΣ. — Προχθές εδιάβαζα εις μίαν ἐφημερίδα νέαν θεραπείαν τῆς φθίσεως. Ἀπὸ τότε πού ἐμαθα νὰ διαβάω, εἶναι ἡ πεντηκοστὴ φορά, πού ἀνεκαλύφθη ἡ θεραπεία τῆς φροβερᾶς ἀσθενείας.

Ο ΜΑΘΗΤΗΣ ΤΟΥ. — Θ' ἄξιζε τὸν κόπον νὰ κάμῃ κανένας μίαν στατιστικήν.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Θὰ ἦτο μία περιέργη καὶ διασκεδαστικὴ στατιστικὴ. Κάθε μέθοδος ἀντιπροσωπεύει καὶ μίαν ἐποχὴν ἱατρικὴν καὶ ἐπειδὴ αἱ ἱατρικαὶ ἐποχαὶ μετροῦνται εἰς μῆνας καὶ ἐβδομάδας, θὰ εἴχαμεν μίαν ἐκθεσὶν τοῦ ἀστάτου ἱατρικοῦ πνεύματος ἀπὸ τὰς ποιητικωτέρας.

Ο ΜΑΘ. — La medicina e mobile...

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Παραπολύ, περισσότερο ἀπὸ τὴν γυναῖκα τοῦ παλαιοῦ μελοδράματος. Ἄν ἐγίνετο μία στατιστικὴ τῶν θεραπειῶν τῆς φθίσεως, θὰ εἴχαμεν μίαν εὐκαιρίαν νὰ μελετήσωμεν κατὰ βάθος τὴν ἀσθάναν τῆς ἱατρικῆς. Αἱ πρῶται θεραπείαι ἐξητήθησαν εἰς τὰ βότανα καὶ τὰ ἐκδόρια. Ἐπειτα εἰς τὰ ἀλκαλοειδῆ. Κατόπιν εἰς τὰς φυσικὰς μεθόδους. Ἀργότερα εἰς τοὺς ἐξησθημένους ὁρροὺς. Ἡ φθίσις ἐδοκίμασεν ὅλους τοὺς συρμούς.

Ο ΜΑΘ. — Καὶ ἐν τούτοις ὅλων τῶν εἰδῶν αἱ θεραπείαι ἐξακολουθοῦν νὰ κινῶνται. Δὲν ἔχει κανεὶς παρὰ νὰ ἐκλέξη. Προχθές εδιάβαζα εἰς μίαν παθολογίαν πού μοῦ ἔλαχεν εἰς τὸ χέρι, μίαν ἀπειρίαν μεθόδων καὶ μίαν ἀπειρίαν συνταγῶν. Τόσον πού ἀπόρησα, πῶς ὑπάρχουν ἀκόμη ἄνθρωποι ἀποθνήσκοντες ἀπὸ φθίσεως.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Ἀκριβῶς δὲν ἔπρεπε νὰ πορῶσθε καθόλου. Ὅταν ἀνοίξετε μίαν Παθολογίαν καὶ συναντήσετε ἕνα νόσημα, τοῦ ὁποίου ἡ θεραπεία καταλαμβάνει ἑκατὸν ἢ διακοσίας σελίδας, πρέπει νὰ πελπίσῃτε. Ὅλα τὰνίατα νοσήματα, μέχρι τῆς ὥρας αὐτῆς, ἔχουν τὴν πλέον ἀπέραντον θεραπευτικὴν. Προσέξτε καὶ θὰ πεισθῇτε. Ἡ θεραπεία τῆς διφθερίτιδος, τῶν ἐλωδῶν πυρετῶν, τῆς λίσσας, εἰς ἕνα ἱατρικὸν βιβλίον, μὴ καταλαμβάνει μίαν σελίδα. Ὅπου ὑπάρχει ἕνα ἡρωϊκὸν φάρμακον ἢ ἕνα θαυματουργὸς ὁρρὸς ἢ φλυαρία καταργεῖται. Ἡ θεραπευτικὴ, ὅσον προχωρεῖ ἡ ἱατρικὴ, συντομεύεται. Τὸ ἰδεῶδες θὰ εἶναι νὰ καταντήσῃ ἰσχυρὴ ὡς ἀλφαβητάριον. Ἐὰν καμίαν ἡμέραν ἐφευρεθῇ ἡ θεραπεία τῆς φθίσεως, τὰ παλαιὰ βιβλία θὰ ὑποστοῦν μίαν ἀβαρίαν ἑκατοντάδων σελίδων.

Ο ΜΑΘ. — Τὸ δυστύχημα εἶναι, ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος αἱ σελίδες αὐξάνουν. Ἄς ἰδοῦμεν τί θὰ κάμῃ καὶ ἡ νέα μέθοδος.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Θὰ εἶναι εὐτύχημα νὰ κάμῃ καὶ τι. Σήμερον διὰ νὰ θεραπευθῇ κανεὶς ἀπὸ φθίσεως—δὲν εἰσπορεῖ νὰ θεραπευθῇ—πρέπει νὰ εἶναι ἑκατομμυριοῦχος. Ὅποιος δὲν εἰσπορεῖ νὰ κλείσῃ τὸ μαγαζί του, νάφισῃ τὴν ἐργασίαν του καὶ νὰ ἐξαπλώσῃ τὴν ἀρίδιάν του εἰς ἕνα σανατόριον τῶν Ἄλπεων, εἶναι ἀπελπισμένος ἄνθρωπος. Ἐνῶ μ' ἕνα ὁρρόν...

Ο ΜΑΘ. — Μοῦ ἐπιτρέπετε μίαν παρέκβασιν, διδάσκαλε;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Λέγετε. Τρελλάινωμαι διὰ τὰς παρεκβάσεις.

Ο ΜΑΘ. — Ἐὰν ἐπαληθεύσῃ ἡ θεραπεία τῆς φθίσεως, ἐσυλλογίσθητε τὴν τύχην τῶν φθισικῶν ἡρώων εἰς τὰ μυθιστορήματα καὶ τὰ δράματα; Ο θάνατος τῶν ἡρώων τοῦ κ. Χρηστομάνου καὶ τοῦ Δουμᾶ, δὲν θὰ κινή πλέον καμίαν ἐντύπωσιν.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Ἐπρεπε νὰ μ' ἐρωτήσετε ἂν ἐσυλλογίσθη τὴν τύχην τῶν συγγραφέων, οἱ ὁποῖοι θὰ χάσουν μίαν πηγὴν συγκινήσεων. Αἱ παλαιαὶ ἡρωίδες θὰ πεθαίνουν πάντα ἐπάνω εἰς τὴν σκηνὴν καὶ θὰ εἶναι πλέον ἀξιολύπηται, διότι θὰ συλλογίζεται κανεὶς ὅτι ἔζησαν εἰς μίαν ἐποχὴν, ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἐπέβαιναν ἀκόμη ἀπὸ φθίσεως.

Ο ΜΑΘ. — Ἐδῶ ἔχω μίαν ἀντίρρησην. Γνωρίζετε τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἀριστοτελικοῦ ἔλεος καὶ φόβου ἀπὸ τὸν Λέσσιγ. Φόβος, κατὰ τὸν μέγαν κριτικόν, εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν, εἶναι ἡ ἀνησυχία τῶν θεατῶν ὅτι εἰσποροῦν καὶ αὐτοί, ὡς ἄνθρωποι, νὰ πάθουν τὰ παθήματα τῶν δραματικῶν ἡρώων. Ο φόβος αὐτὸς τοὺς κάμνει νὰ συμπάθουν τὰς δυστυχίας τῆς σκηνῆς. Ἀδριανὸν ὅταν ἡ Μαργαρίτα Γωτιὲ ἔλθῃ νὰ πεθάνῃ ἐπάνω εἰς τὴν σκηνὴν, ποῖος θὰ φοβηθῇ μήπως πάθῃ τὸ πάθημά της;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Ἐχετε δίκαιον. Εἰς τὴν σκηνὴν πρὶν νὰ ἀναβιβάζωνται τὰ ἀνίατα πάθη. Τὰ πάθη τὰ ψυχικά πού δὲν φοβοῦνται τὴν ἱατρικὴν. Ἡ τέχνη δὲν πρέπει ποτε νὰ συναγωνίζεται μετὰ τὴν ἱατρικὴν. Εἶναι ἐπικίνδυνος ἀντίπαλος.

Ο ΜΑΘ. — Κλείω τὴν παρένθεσιν. Δὲν μοῦ ἐξηγήσατε ὅμως τὴν νέαν θεραπείαν.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Πρόκειται περὶ ἐνὸς ὁρροῦ ἐξαγομένου ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν... ὄνων.

Ο ΜΑΘ. — Μὲ συγκινεῖτε. Τὸ πτωχὸν ζῶον ἐξακολουθεῖ νὰ προσφέρει τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ ἡλεκτρισμοῦ. Προσέφερε τὰ πόδια του καὶ τὴν ράχιν του. Τώρα προσφέρει καὶ τὸ αἷμα του. Ἀξίζει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ Πρυτανεῖον.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Δυστυχῶς ἔχουν καταλάβει ὅλας τὰς θέσεις οἱ ἄνθρωποι.

Ο ΜΑΘ. — Φαντασθῆτε ὅμως μίαν στιγμὴν, ἐὰν ἐθαυματουργοῦσεν ὁ ὁρρὸς αὐτὸς κατὰ τῆς φοβερωτέρας νόσου...

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Πάντοτε θὰ θαυματουργήσῃ. Ἐὰν δὲν ἀξιωθῇ νὰ γίνῃ ὁ ὁρρὸς τῆς φθίσεως, θὰ εἶναι πάντοτε ὁ ὁρρὸς τῆς ὑπομονῆς. Ο κατ' ἐξοχὴν ὁρρὸς τοῦ ὁποίου ἔχει ἀνάγκην, περισσότερο ἀπὸ ποτε, ἡ δυστυχισμένη ἀνθρωπότης.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

«Γλῶσσα καὶ Ζωή», ὑπὸ Ἑλισαίου Γιαννίδη, Ἀθήνα, 1908. — Ἡ «Ἰδέα», ὑπὸ Χαραλάμπη Ἀνδρεάδη, Ἀθήνα, 1908. — Τὰ «Προπύλαια».

ΑΚΟΜΗ δύο βιβλία, πραγματευόμενα τὸ αἰώνιον ζήτημα, τὸ γλωσσικόν. Διὰ τὸ πρῶτον, ἔπρεπεν ἴσως νὰ ὁμιλήσωμεν ἐνωρίτερα· ἀλλὰ παρέπεσε τὸ ἀντίτυπον τὸ προωρισμένον δι' ἡμᾶς κ' ἐπέραςε πολὺς καιρὸς ἕως νὰ λάβωμεν νέον. Διὰ τὸ δεύτερον, ἂν καὶ τὸ ἐλάβομεν ἀσφαλῶς καὶ ἐγκαίρως, δὲν ἔπρεπεν ἴσως νὰ κάμωμεν λόγον ποτε. Αἱ παιδαριώδεις ἀφέλειαι τοῦ συγγραφέως, αἱ ἐξαφνίζουσαι τὸν ἀναγνώστην εἰς κάθε σελίδα, θὰ ἦσαν ἱκαναὶ νὰ μᾶς ἀπαλλάξουν αὐτοῦ τοῦ κόπου... Ἀλλ' ἡ ταυτότης τοῦ θέματος, ἡ ὁποία ἀδελφώνει σήμερον δύο βιβλία τόσῳ διαφορετικῆς ἀξίας, μᾶς κάμνει νὰ ὁμιλήσωμεν γενικῶς καὶ διὰ τὰ δύο, χωρὶς νὰ ἐνδιατρίβωμεν εἰς κανέν.

Ἡ ἰδική μας ἰδέα εἶνε αὕτη: Ὑστερ' ἀπὸ τὴν μελάνην πού ἐχύθη κατὰ τὰ τελευταῖα αὐτὰ 20 χρόνια

διὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, ὕστερ' ἀπὸ τὴν πρόοδον πού ἔκαμεν ἡ ἰδέα τῆς γλωσσικῆς ἀποκαταστάσεως καὶ—ἡμποροῦμεν ἀκόμη νὰ εἰπώμεν,—ὕστερ' ἀπὸ τὴν νίκην τῶν δημοτικιστῶν, οἱ ὁποῖοι κατέχουν σήμερον δόκιλον σχεδὸν τὸ φιλολογικὸν πεδῖον, νομίζομεν ὅτι βιβλία ὡς τὰ δύο αὐτά, σκοποῦντα νὰ διδάξουν καὶ νὰ πείσουν (ποῖους πλέον;) ὅτι ἡ δημοτικὴ εἶνε καλλίτερα ἀπὸ τὴν καθαρεύουσαν, ἀποτελοῦν τρόπον τινὰ ἀναχορισμὸν καὶ εἶνε ὅλως διόλου περιττά.

Ἡμεῖς θὰ ἐχαιρόμεθα περισσότερο, ἐὰν ἐβλέπαμεν νέα βιβλία, σκοποῦντα νὰ ρίψουν ὀλίγον νερόν εἰς τὸν ἄκρατον, τὸν μεθυστικόν, καὶ νὰ ποτρέψουν τοὺς νέους (διὰ τὸ ὅχι καὶ τοὺς γέροντας;) ἀπὸ τὰς ἐπικινδύνους ὑπερβολῆς, εἰς τὰς ὁποίας τοὺς ἐξώθησεν ἡ προηγηθεῖσα γλωσσικὴ ἐργασία. Ἀντὶ νὰ πατάσεται ἡ καθαρεύουσα, τῆς ὁποίας τὸ γόητρον καὶ τὸ κύρος, ὡς φιλολογικῆς γλώσσης, ἔχουν καταπέσῃ ὀριστικῶς εἰς τὴν ἐκλεκτοτέραν συνειδήσιν τοῦ ἔθνους—καὶ αὐτὸ εἶνε ὑπεραρκετὸν διὰ τὴν πρόοδον τῆς ἰδέας,—θὰ ἐποτιμώμεν νὰ ἐπατάσεται διὰ βιβλίων αὐτὸς ὁ ψυχαρασμός, αὐτὸς ὁ μαλλιαρισμός, ὁ ὁποῖος τὴν ἀνακόπτει.

Μὲ ἄλλους λόγους φρονοῦμεν ὅτι δὲν ἔχομεν πλέον ἀνάγκην προπαγάνδας. Προπαγάνδα ἐγενεῖν ὡς τώρα καὶ περισσότερα ἴσως ἂν ἔχει αἰετοῦ. Ἐχουν πεισθῇ, ἔχουν φωτισθῇ πλέον ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι σιγά-σιγά, μὲ ἔργα τώρα καὶ ὄχι μὲ λόγια, μ' ἐφαρμογὴν καὶ ὄχι μὲ θεωρίαν, εἶνε προωρισμένοι νὰ πείσουν καὶ τοὺς ἄλλους. Τὸ μόνον πού χρειάζεται σήμερον—κατὰ τὴν γνώμην μας πάντοτε,—εἶνε ἕνας καλὸς... χαλινός, ἀκριβῶς διὰ τοὺς πεπεισμένους αὐτοὺς καὶ τοὺς φωτισμένους, οἱ ὁποῖοι τρέχουν πολὺ.

Εἰς τὴν σελίδα 94 τῆς τόσον ἐυμεθόδου, πρακτικῆς καὶ ἀναλυτικωτάτης μελέτης τοῦ κ. Γιαννίδη, ἀναγινώσκομεν: «Ἐκεῖνος πού λέει δώστε μου ἕνα χουλιάνο κ' ἕνα πηροῦν, δὲν τὸ λέει γιὰ τὸ ἀρέσει καλλίτερα, παρὰ γιὰ τὸ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ πῇ ἄλλοιως, καὶ δὲν μπορεῖ γιὰ τὸ φοβάται τὸ γελοῖο. Καὶ τὸ γελοῖο εἶνε μιά δύναμις ἀξιοσέβαστη, πού δὲν ἀποφασίζει ὁ καθένας νὰ τὰ βάλλῃ μαζί της».

Καὶ ὅμως οἱ μαλλιαροὶ καὶ οἱ ψυχαρασταὶ τὰ βάζουν μαζί της τόσον συχνά! Ἐνα βιβλίον, μίαν μελέτην πού θὰ μᾶς ἔδειχνε τὰ γελοῖα καὶ τὰ παράλογα, ὄχι πλέον τῶν ἀρχαϊστῶν, ἀλλὰ τῶν ἐπίσης ἀχαλινῶτων καὶ ἀκρατῶν δημοτικιστῶν, θὰ τὴν ἐθεωροῦμεν πολὺ χρησιμωτέραν, πολὺ ἀναγκασιωτέραν ἀπὸ τὸ πρᾶγ μὲν ὅρατον καὶ καλογραμμένον βιβλίον τοῦ κ. Γιαννίδη, κατὰ μείζονα δὲ λόγον ἀπὸ τὸ ὑπεραφελὲς βιβλίον τοῦ κ. Ἀνδρεάδη, ὁ ὁποῖος τόσα περιεργὰ εἶδε καὶ ἀκουσεν εἰς τὰ διάφορα ταξίδια του...

Ο κ. Ι. Βλαχογιάννης συνεπλήρωσε τὸν Α' τόμον τῶν «Προπυλαίων» του. Εἶνε ὀγκῶδες βιβλίον ἀπὸ 300 περίπου μεγάλων καὶ πυκνοτυπωμένων σελίδων, περιέχον τὸ πλεῖστον μέρος τῆς μέχρι τοῦδε φιλολογικῆς ἐργασίας τοῦ ἰδιορρύθμου καὶ διακεκομμένου τούτου πεζογράφου καὶ ποιητοῦ, παλαιὰ καὶ νέα διηγήματα, εἰκόνας, λυρικὰς ποιήσεις, ἐπιγράμματα κτλ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΕΑΤΡΟΝ

Δημοτικὸν Θέατρον: «Κόσμος καὶ Ἡμίκοσμος», δράμα εἰς πράξεις τρεῖς, ὑπὸ Μ. Ἰωσήφ.

ΤΟ πλοῦσιον θεατρικὸν μας θέρος τελειώνει μὲ τὸ «παντελιδειοστεφές» δράμα τοῦ κ. Μιλτιάδου Ἰωσήφ «Κόσμος καὶ Ἡμίκοσμος». Εἶνε ρωσικῆς ὑποθέσεως, παλαιὰς ὕφης, παρηκμασμένης Σχολῆς, καὶ εἰς γλῶσσαν καθαρεύουσαν μὲν ὁμιλουμένην δὲ—ὡς ἰσχυρίζε-

ται τοὐλάχιστον ὁ συγγραφεύς,—εἰς τὰς ἀριστοκρατικὰς αἰθούσας, ὄχι τῶν Ἀθηναίων ἀλλὰ τῶν μεγάλων ἐλληνικῶν κέντρων τοῦ Ἑξωτερικοῦ.

Ἄν τὸ δράμα αὐτὸ δὲν ἐβραβεύετο εἰς τὸ Παντελιδεῖον, ἂν δὲν ἐκρίνετο ἄξιον τῆς δάφνης καὶ τοῦ χιλιοδράχμου ὑπὸ κριτῶν περιοπῆς, καὶ ἂν δὲν παρεβέβλετο ὑπὸ καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου πρὸς τὰ κοινωνικὰ δράματα τοῦ Δουμᾶ υἱοῦ,—βλέπετε, ἐξ ὧν εἵπομεν ἀνωτέρω, ὅτι δὲν θὰ ἤξιζε νὰ ὁμιλήσωμεν σοβαρῶς περὶ αὐτοῦ.

Τὸ κάμνομεν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐκφράσωμεν τὴν ἀπορίαν μας.

Φαίνεται, ὅτι οἱ ἐπίσημοι κριταὶ ἔχουν ἐντελῶς διαφορετικὰς ἰδέας περὶ τέχνης καὶ φιλολογίας. Ἐνῶ ἡμεῖς οἱ ἀνεπίσημοι, μόλις καὶ μετὰ βίας θὰ ἐκρίναμεν ἄξιον εὐφήμου μνείας τὸ δράμα διὰ τὴν ὀρθογραφίαν του, ἐκεῖνοι τὸ στεφανώνουν!...

Καὶ ὅμως, μὲ ὅλον τὸ βραβεῖον, ἡ Ἀνὶς Κοτοπούλη ἠονήθη ἀπολύτως καὶ ἐπιμόνως νὰ τὸ παίξῃ, ὅταν ἐδόθη εἰς τὴν «Νέαν Σκηνήν». Τὴν ἐτόλμαξεν ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ψυχολογία τῆς ἡρωίδος,—πράγμα τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι...εἰς τὰς ἐπιτροπὰς τῶν ἐπιστημον Διαγωνισμῶν πρέπει εἰς τὸ ἐξῆς νὰ συγκαταλέγεται καὶ ἡ Ἀνὶς Κοτοπούλη.

Ο συγγραφεύς, πεπεισμένος ὅπως ὅλοι οἱ συγγραφεῖς περὶ τῆς ὑπερόχου ἀξίας τοῦ ἔργου του, ἐμίσθωσεν ἄλλους ἡθοποιούς καὶ τὸ ἔπαιξε δύο φορές—μ' ἐξαιρετικὴν ὁμολογουμένης ἐπιμέλειαν,—εἰς τὸ Δημοτικὸν Θέατρον. Ἡ πρώτη παράστασις, τὴν ὁποίαν παρηκολουθήσαμεν κατὰ καθήκον, δὲν μᾶς συνεκίνησε διόλου. Τὸ ἐνδιαφέρον μας δὲν ἐδεσμεύθη οὔτε ἀπὸ τὴν ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν ἠύραμεν κοινήν, οὔτε ἀπὸ τὰς ὑγίεις «κοινωνικὰς ἰδέας» τοῦ συγγραφέως, αἱ ὁποῖαι μᾶς ἐφάνησαν τετριμμέναι. Ὅσον διὰ τὴν γλῶσσαν, αὐτὴ θὰ ἦτο ἱκανὴ νὰ ψυχράνῃ καὶ νὰ καταστρέψῃ κ' ἕνα δράμα ἀξίας. Ἐν γένει τὸ «παντελιδειοστεφές» ἔργον στρεφεται πρὸς τὴν φιλολογικότητα, καὶ ὁμοιάζει μὲ δραματοποιημένην ἐπιφυλλίδα δευτέρας τάξεως. Δὲν εἶνε οὔτε κἀν λαϊκόν.

Ἡ ὑπόκρισις, λαμβανομένου πάντοτε ὑπ' ὄψιν τοῦ εἶδους τοῦ ἔργου, ἀρίστη. Μᾶς ἤρεσαν ἰδιαιτέρως μερικοὶ τόνοι τῆς Κας Λοράνδου, καὶ ἐν γένει ἡ ἐμφάνισις τῆς κομψῆς Κας Ροζάν. Καὶ ὁ κ. Παπαγεωργίου, ὁ φιλολογικώτερος ἴσως τῶν ἡθοποιῶν, ἀπέδειξε τοῦτο τὸ παράδοξον: ὅτι παίζει καλλίτερα εἰς αὐτὰ τὰ ἔργα, παρὰ εἰς τὰ ἔργα τῆς ἰδιαίτερας του προτιμήσεως.

ΓΡ. Ξ.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἡ Ὀπερέττα

Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Νίκα θίασος τοῦ θεάτρου «Συντάγματος» ἀνεβίβασε πρὸ ἡμερῶν τὴν γνωστὴν γαλλικὴν ὀπερέτταν «Mamzelle Nitouche» τοῦ Hervé κατ' ἰδίαν μετάφρασιν καὶ κατὰ μουσικὴν διδασκαλίαν τοῦ ὑποφαινόμενου. Δι' εὐνοήτους λόγους ἀποφύγα νὰ ἐκφῶ οἰανδήποτε γνώμην περὶ τῆς ἐκτελέσεως ἢ καὶ περὶ τοῦ νέου τούτου εἶδους ὡς θεατρικῆς ἐπιχειρήσεως, καθὼ ἀνεσώτατα ἐνδιαφερόμενος. Ἐξ ἄλλου ἐργάσθησαν καὶ ἐλέχθησαν οὐκ ὀλίγα.

Εἰς δύο τινὰ μόνον θὰ ἀπαντήσω.

Ἐλέχθη ὅτι ἦτο ἀξιοθαύμαστον τὸ τοῦτ' ἡθοποιῶν, οἱ ὁποῖοι καίτοι δὲν εἶχον ἰδέαν μουσικῆς, ἐτόλμισαν νὰ παίξουν τοιοῦτο μουσικὸν ἔργον. Ἐν πρώτοις οἱ δυστυχεῖς ἡθοποιοὶ οὔτε ὑπερηφανεύθησαν ποτε οὔτε προὐκάλεσαν κανένα. Τούναντιον μάστιχα ἡ ἐπιφάνισις καὶ ἡ μετριότητις τῶν μᾶς ἐπέβαλαν νὰ μὴ ἀναγγεῖλωμεν τὴν πρώτην παράστασιν διὰ πομπῶδων δεκλαμῶν. Τηιοτοτρόπως τὸ κοινὸν ἕνα πρᾶγ ἐμάνθανεν ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας ὅτι τὸ βράδυ

Η ΚΥΡΙΑ ΝΙΚΑ, ΝΙΤΟΥΣ

ἐπαίξετο ἡ «Νιτούς». Εἰς τοὺς γνωρίζοντας τὰ θεατρικὰ εἶναι γνωστόν πόσον βλέπει ὑλικῶς μίαν πρῶτην ἑλλειψὶς ὀρεκλάμας καὶ κατὰ συνέπειαν αἱ εἰσπραξεὶς τῆς πρώτης ἐσπέρας δὲν ἦσαν τόσαι ὅσαι ἦσαν καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς εἰκοστῆς, τοῦ θιάσου προτιμήσαντος νὰ χάσῃ ὀλίγον ὑλικῶς ἀλλὰ νὰ κερδίσῃ πολὺ ἡθικῶς.

Ἐπομένως ἡ ἰδέα τῆς περιαιτιολογίας καὶ τοῦ τοῦπὲ δὲν χωρεῖ πλέον. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν χρόνον τῆς ἐκμαθήσεως οὗτος δὲν ὑπερέβη τὸ διάστημα τῶν πέντε ἡμερῶν, διάστημα δυνάμενον νὰ ἀποτελέσῃ ὀρεκρὸ ταχύτητος καὶ ἀντιλήψεως, τὴν ὁποίαν θὰ ἐξήλεον καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἐμπειρότεροι καὶ εἰδικώτεροι καλλιτέχναι. Αἱ τρεῖς τελευταῖαι δοκιμαὶ ἔγιναν τοποθετη-

θέντος τοῦ πιάνου ὅπισθεν τῶν αἰδῶν διὰ νὰ μὴ βλέπουν οὗτοι κανέν σημεῖον ὁδηγοῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν γίνεται εἰς κανέν θέατρον τοῦ κόσμου. Ἡ πρώτη παράστασις διεξήχθη σχεδὸν χωρὶς μπαζέτταν. Οἱ αἰδοὶ δὲν ἔβλεπον τὸν μαέστρον καθολοκληρίαν. Ἡ Κ. Νίκα καὶ τὰ κόρα, ὅλα τὰ ἐντὸς τῶν παρασκηνίων μέρη τῶν τὰ ἐξετέλεσαν ἄνευ οὐδενὸς ὁδηγοῦ καὶ τέλος ἀνθρωποὶ παρακολοῦντες τὰ θεατρικὰ ἐν οἷς καὶ αἱ Α. Υ. οἱ πρίγκιπες ἐξεφράσθησαν ὅτι ἡ ἐκτέλεσις ἐκείνη ἂν μὴ τι ἄλλο, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον. Παρακαλῶ τώρα τὸ Ὁδεῖον νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τοὺς κυρίους αὐτοὺς κατηγοροῦντας μᾶς εἰς πόσον χρόνιον διάστημα ἀνεβίβασε τὴν παρελθούσαν ἀνοῖξιν τὴν μονόπρακτον ὁπερέτταν «Γάμος μὲ φαναράκια» τοῦ Ὁφφενπαχ, μὲ πόσους μαέστρους, μὲ πόσα «τάλαντα» καὶ μὲ πόσον περιβάλλον μουσικῶν (παραλείπω καὶ μὲ πόσας περικοπὰς ἀδικαιολογήτους).

Ἡ κυρία Ροζαλία Νίκα διακρίνεται διὰ μίαν ἐπίδοσιν τεραστίαν καὶ μίαν ἀντίληψιν ποῖ πλὺς ultra. Πρὶν ἢ ὁ ὑποφαινόμενος τῆς διδασκῆς τὴν ἡμίσειαν μόνον παρτισιόν, ἐκείνη τὴν εἶχε ἤδη μάθει ὅλην καίτοι δὲν γνωρίζει νὰ διακρίνῃ τὸ Do ἀπὸ τὸ Re.

Τί νὰ τὰ κάμω τὰ διπλώματα τῆς μουσικῆς ὅταν ἕνας καλλιτέχνης στερεῖται ἀντιλήψεως, καλλιτεχνικοῦ ἐγῶ, αἰσθητικῆς, χάριτος καὶ ἀντ' αὐτῶν εἶναι φορτωμένος μὲ ἀνιστοῦν σχολαστικότητα, μὲ ὀκνηρίαν μουσικῆς σκέψεως, ἀποτυφλωμένος ἀπὸ τὸν τύπον τῶν ξηρῶν κανόνων, δειλὸς καὶ ἐπιφυλακτικὸς; Δὲν λέγω ὅτι ἡ ἐλευθερία καὶ μεθοδικὴ μουσικὴ μόρφωσις συνδυαζομένη μὲ μίαν ἰδιοφυίαν δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ θαύματα. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐπίσης λογικὸν νὰ ἀπογοητεύεται κανεὶς διὰ τὴν μουσικὴν ἀγνοίαν ἡθοποιῶν ὡς ἡ κ. Νίκα, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἐκμάθησις τῆς μουσικῆς, μὲ τὴν ἀντίληψιν ποῦ ἔχει, εἶναι ζήτημα ἡμερῶν μόνον.

Ἐπίσης διάφοροι Ἱερεμίαι ἔκλαυσαν πάλιν διὰ τὴν κατὰπτωσιν τοῦ θεάτρου. Οἱ κύριοι αὐτοὶ θὰ ἔπρεπε νὰ κλαύσουν ὅταν αὐτὸ τὸ Ὁδεῖον μᾶς ἔβγαλε μίαν ὁπερέτταν. Ἀλλὰ τότε δὲν ἔκλαυσαν (δὲν ὑπῆρχε δὲ κατ' ἐμὲ πολὺς λόγος πρὸς τοῦτο). Τώρα ὅμως ἔκλαυσαν. Αὕτη ἡ διάκρισις μὲ ἐμβάλλει εἰς ὑπονοίας. Τὰ ταμεῖα τῶν θεάτρων ἴσως νὰ ξέρουν κάτι τι. . . . Ἔστω.

Εἶναι ἀληθές ὅτι ὅπως πάντοτε τὸ κοινὸν καὶ ἡ κριτικὴ συντηρήθησαν εἰς μερικά σημεῖα ὅχι τόσο ἐγκαρδῶς. Ἀλληλοεκτιτάχθησαν βλοσυρῶς καὶ ἐξηκολούθησαν πάλιν τὸν δρόμον τῶν. Καὶ τρέχουν, τρέχουν τὸν ἀγῶνα τῆς ταχύτητος καὶ τῆς ἀντοχῆς. Πολὺ φοβοῦμαι ὅτι τὴν νίκην θὰ διεκδικήσῃ τὸ κοινόν, διότι πρὸς τὸ παρὸν αὐτὸ φαίνεται νὰ τρέχῃ ὀλοταχῶς. . . . πρὸς τὸ θέατρον. Καὶ αὐτὸ εἶναι κατόρθωμα.

Θ. Ι. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἀνασκαφαὶ Φθιωτίδων, Θηβῶν Θεσσαλίας

ΑΓΓΕΛΛΕΤΑΙ πρὸς τὴν Γενικὴν Ἐφορείαν τῶν Ἀρχαιοτήτων ὅτι αἱ ἀνασκαφαὶ τὰς ὁποίας ἐνεργεῖ ἀπὸ τεσσάρων μηνῶν ἐντολῇ καὶ δαπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας ὁ ἐφορὸς τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ἀρχαιοτήτων κ. Ἀρβανιτόπουλος εἰς τὴν θῆσιν τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν Φθιωτίδων Θηβῶν παρὰ τὸ χωρίον Ἀκκετοῦ τοῦ Ἀλμυροῦ, ἐπερατώθησαν. Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος εἶχον γίνεαι καὶ πέρυσιν ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀνασκαφαὶ δαπάναις τοῦ τότε ἰδιοκτῆτου καὶ φιλεπιστήμονος κ. Π. Σ. Τοπάλη καὶ ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας.

Ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων διαφωτίζεται κατὰ τὴν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ἐκθεσιν τοῦ κ. Ἀρβανιτοπούλου σπουδαίως ἡ προϊστορικὴ ἐποχὴ, ἰδίως δὲ ἡ χαλκὴ περίοδος αὐτῆς, περὶ τῆς ὁποίας ὁ κ. Τσουντας εἰς τὸ ἐσχάτως ἐκδοθέν περιορῶντα σύγγραμμά του περὶ τῶν ἀνασκαφῶν Διμηνίου καὶ Σέσκλου τῆς Θεσσαλίας, γράφει ὅτι εἶναι λίαν σκοτεινὴ ἀκόμη καὶ ἐλάχιστα διεφωτισθῇ ὑπὸ τῶν ἰδικῶν τοῦ ἀνασκαφῶν.

Ὁ κ. Ἀρβανιτόπουλος εὗρε τέσσαρας μὲν πόλεις ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως ἰδιαίτερος ὀχυρωθεῖσας, ἥτοι τὴν κυκλωπεῖαν, τὴν ἀρχαϊκὴν, τὴν ἱστορικὴν καὶ τὴν βυζαντινὴν, ἐτέρας δὲ τέσσαρας προϊστορικὰς ἥτοι τὴν νεολιθικὴν τῆς ἀκμῆς, τὴν πρῶτον χαλκὴν, τὴν ἀκμαίαν χαλκὴν, καὶ τὴν μυκηναϊκὴν. Ἡ χαλκὴ περίοδος ἀντιπροσωπεύεται ἀρίστα καὶ βεβαίως ἐκ τῶν ὑπερκειμένων στρωμάτων ὡς κειμένη χρονολογικῶς μεταξὺ 1500-2500 π. Χ., ἐν ᾧ τὸ τελευταῖον ὅριον τῆς νεολιθικῆς περιόδου δέχεται ὅτι κεῖται μεταξὺ 2500-3000 π. Χ., χιλιετηρίδας δὲ ὅλας πρὸ τοῦ 3000 π. Χ. κατέχει ἡ ἐν γένει λιθικὴ περίοδος.

Ἐπίσης χρονολογεῖται καὶ ἡ Κρητικὴ ἢ Μινωικὴ περίοδος ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ κ. Ἀρβανιτοπούλου ὡς οὕσα αὐτὸ τοῦτο ἀκμὴ τῆς χαλκῆς περιόδου μεταξὺ 2500-1500 π. Χ. οὐχὶ δὲ μυκηναϊκῇ, ἥτις εἶναι μεταγενεστέρα τοῦ 1500 π. Χ.

Τὰ εὗρηματα ὑπῆρξαν πολυάριθμα καὶ ποικιλώτατα, πλεῖστα μοναδικά· περὶ αὐτῶν θέλομεν γράφει λεπτομερῶς εἰς τὸ ἐπόμενον τεύχος.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

Τὸ στρατιωτικὸν πνεῦμα τὸ ὁποῖον ἔδωκεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Βουλγαρίας ὁ Φερδινάνδος, ἡ ἀκούραστος δραστηριότης τῶν πατριωτικῶν Συλλόγων τῆς χώρας αὐτῆς καὶ τὸ προηγούμενον τῆς ἀναιμίας προσορτήσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας προσέδωκεν ἀκράτητον ὀργασμὸν εἰς τὴν Βουλγαρίαν. Ὅταν ἡ δραστηριότης τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων τῆς Βουλγαρίας ἐκόπασε, προηγηθείσης τῆς ἀντιδράσεως ἐξ Ἑλλάδος, ἡ προσπάθεια ἐστράφη εἰς ἄλλην κατεύθυνσιν καὶ ὁ παλαιὸς πόθος τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Βουλγαρίας εἰς ἀνεξάρτητον Βασίλειον ἀπετέλεσεν ἀπροσδοκῆτος τὸ νέον προξικόπημα τῆς Βουλγαρίας κατὰ τὴν 29 Σεπτεμβρίου εἰς τὴν παλαιὰν πρωτεύουσιν, Τύρνοβον. Τὸ Βερολίνειον συνέδριον κατέστησε τὴν Βουλγαρίαν Κράτος ὑποτελὲς εἰς τὴν Τουρκίαν. Οὐδεμίαν εἶχε συ-

νεπὼς αὐτοῦπόστατον διπλωματικὴν ἐκπροσώπησιν. Ἡ ἡγεμονία ὅμως ἤρχισεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ συντρίβῃ τοὺς δεσμοὺς τῆς ὑποτελείας, τῇ σιωπηρᾷ συγκαταθέσει τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Κατὰ τὸ 1885 μάλιστα προσέβη καὶ εἰς τὸ προξικόπημα τῆς προσορτήσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας παρὰ τὴν ἀντίστασιν τοῦ Βασιλέως Μιλάνου ἡττηθέντος ἐν Σλιβνίτση ὑπὸ τοῦ ἱποπτικοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Βάττεμβεργ. Βραδύτερον ἡ Τουρκία ἤρχισε νὰ συνομολογῇ συμβάσεις ταχυδρομικὰς καὶ ἐμπορικὰς μὲ τὴν Βουλγαρίαν καὶ τέλος καὶ συνθήκην μετ' αὐτῆς. Οὕτω ἐξέλιπεν εἰς τὰ πράγματα πᾶσα ἐκδήλωσις ὑποτελείας ἄλλη ἢ ὀνομαστικῇ καὶ τὸ ζήτημα δὲν ἐφαίνετο, ὡς ἄλλοτε, ζωηρῶς ἀπασχολοῦν τὴν ἡγεμονίαν, ὅτε ἐπικολοῦθη τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπεισόδιον μετὰ τοῦ διπλωματικοῦ πράκτορος τῆς Βουλγαρίας μὴ κληθέντος εἰς ἐπίσημον συνάντησιν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἄλλων κρατῶν. Ὁ ἐρεθισμὸς, ἐκ τῆς πληγείσης φιλαντίας τῆς φιλοδόξου ἡγεμονίας, ὑπῆρξε μέγας καὶ ἡ εὐκαιρία ἀνεζητεῖτο διὰ νὰ δευχθῇ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς χώρας. Τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν παρέσχεν ἡ ἀπεργία τῶν Ἀνατολικῶν Σιδηροδρόμων. Ἡ κυρία γραμμὴ τοῦ δικτύου τούτου συνδέει τὴν Κων/πολιν μὲ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην διὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Σερβίας. Ἡ Βουλγαρικὴ Κυβέρνησις ἔλαβε κατοχὴν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς καὶ τοῦ ὅλκου ἐπὶ τῇ προφάσει τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς λειτουργίας. Ὅταν ἔπαισεν ἡ ἀπεργία, ἡ κατάληψις ἐξηκολούθησε. Εἰς τὰς διαμαρτυρίας τῆς Πύλης ἡ Βουλγαρία ἀπήντησεν ὅτι εἶχε πρὸς τοῦτο τὴν συγκατάθεσιν τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Ἐταιρίας τῶν Σιδηροδρόμων καὶ ἐνῆργει ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης. Ὁ ζωηρὸς τόνος τῶν βουλγαρικῶν διακοινώσεων ἐπρόδιδε ἰσχυρὰν ὑποστήριξιν λανθάνουσαν ἥτις δὲν ἐβράδυε νὰ ἐκδηλωθῇ. Τὴν ὥραν καθ' ἣν ἡ Ρωσσία ἐξίτηε νὰ παραπέμψῃ τὴν τουρκοβουλγαρικὴν διαφορὰν εἰς τὴν διαιτητικὴν ἐξέτασιν τῶν Δυνάμεων, αἰτινες ὑπέγραψαν τὴν Βερολίνειον Συνθήκην, πρωτότυπος διακοινώσις τῆς Αὐστρίας, δι' αὐτογράφου ἐπιστολῆς τοῦ Καίσαρος Βασιλέως Φραγκίσκου Ἰωσήφ, ἐγνώριζεν εἰς τὰς Μεγάλας Δυνάμεις ὅτι διὰ τὴν Αὐστρίαν ἡ κατάληψις τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης ὡς διευτυπώθη ἐν τῇ Συνθήκῃ ἐσήμαινε προσδοκίαν, τὴν ὁποίαν τὰ συμφέροντα τῶν ἐπαρχιῶν τούτων ἐπέβαλον ὅπως πραγματοποιηθῇ κατὰ τὸν τρόπον ὁριστικόν. Ἀντίκτυπος τοῦ γεγονότος τούτου ἐν Βουλγαρίᾳ ἦτο ἡ ἐν σπουδῇ ἐπάνοδος τοῦ Φερδινάνδου, ὅστις διελθὼν πρὸ ὀλίγου ἐκ τῆς κεντρικῆς πρωτεύουσος ἐγένετο ἀντικείμενον ἐνδεικτικῶς ἐνθέρμων ἐκδηλώσεων, καὶ ἡ ἀνακηρύξις αὐτοῦ ἐν Τυρνοβῷ εἰς Τσάρον τοῦ ἀνεξαρτήτου Βασιλείου τῆς Βουλγαρίας.

Οἱ Κρῆτες μετὰ νοήμονος πατριωτισμοῦ παρακολοῦντες τὰ ἐκτυλισσόμενα γεγονότα προσέβησαν συγχρόνως εἰς τὴν κήρυξιν τῆς Ἐνώσεως ἀνακηρύξαντες προσωρινὴν ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν ἐξ ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν κοινοβουλευτικῶν κομμάτων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ γηραιοῦ κ. Μιχαηλιδάκη. Αἱ συνεδριάσεις τῆς Κρητικῆς Βουλῆς διεξήχθησαν ἐν πνεύματι εὐλαβείας πρὸς τὰς προστατίδας Δυνάμεις καὶ μετὰ ζηλευτῆς πολιτικῆς συνέσεως. Ἡ ἀποστολὴ τῆς σχηματισθείσης ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς ἦτο ἡ κυβερνήσις τῆς νήσου μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτῆς ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, κληθείσης πρὸ τοῦτο.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εὐρίσκεται ἡ ἐξέλιξις τῶν γεγονότων. Ἡ περαιτέρω ἱστορία τοῦ ζητήματος διεξάγεται διπλωματικῶς. Ἡ ἐνδόμυχος ἐπιθυμία ὅλων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων εἶναι ἡ διευθέτησις εἰρηνικῶς τῶν γεννηθέντων ζητημάτων. Τὸ ἔργον εἶναι ἀκωνιδῶδες προκειμένου περὶ ἀναγνωρίσεως καταστάσεως, παρῆχούσης πλεονεκτήματα εἰς μίαν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Τὴν ἀπαρέσκειάν τῆς ἡ Ἀγγλία φαίνεται ἐκδηλοῦσα ἐντονώτερον. Ἴσως ἐκ τούτου παραστῇ ἀνάγκη νὰ ἀποφασισθῶσι γενικώτεραι διαρρυθμίσεις τοῦ ἐν τῇ

Ἀνατολῇ καθεστῶτος. Ὁ κίνδυνος εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν θὰ ἦτο μεγαλειότερος. Ἡ εἰρηνικὴ ὁμως διευθέτησις τῆς καταστάσεως προϋποθέτει τὴν συγκρότησιν Συνεδρίου διεθνούς καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου προδήλως διεξάγονται διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Πρόκειται τοῦτέστι νὰ ὁρισθῶσιν ἐκ τῶν προτέρων τὰ ἀντικείμενα τῶν συζητήσεων καὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συνεδρίου. Οὐδὲν ἄλλο διαφαίνεται ἐκ τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως εἰμὴ ἐκδηλὸς τάσις ὅλων τῶν μεγάλων Κρατῶν πρὸς εἰρηνικὴν διευθέτησιν τῶν τεθέντων ζητημάτων.

Ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν περίστασιν ταυτὴν ἐτήρησεν ἀφογὸν ἀληθῶς στάσιν. Οὔτε τοὺς θερμοαίμους κατοίκους τῆς Σόφιας οὔτε τοὺς φονασκοὺς τοῦ Βελιγραδίου ἐμμήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἀρέθησαν εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς Κυβερνήσεώς των, ἡ ὁποία μετὰ συνέσεως ἀληθοῦς φαίνεται διαχειριζομένη τὸ ζήτημα, καὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, μαρτυροῦντες οὕτω ὅτι ἡ τυχοδιωκτικὴ πολιτικὴ, δι' ἣν κατηγορήθησαν ἐν Μακεδονίᾳ, προεκλήθη ἐξ ἐπιβεβλημένης ἀντιδράσεως καὶ δὲν εἶναι ἴδιον τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος των. Καὶ οἱ Κρῆτες, ὡς πάντοτε, ἐνῆργησαν μετὰ πολιτικῆς ἐμβριθείας καὶ συνέσεως· καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς Κρητικῆς Βουλῆς, ἐγκαταστησάσης τὴν Προσωρινὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν, εἰναι ἀπὸν μαρτύριον τῆς πολιτικῆς ἐμβριθείας καὶ τῆς σταθερότητος τοῦ φρονήματος ἀποδεικνύοντα ὅτι εἶναι ἀδύνατον θεοῦ καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου ἡ περαιτέρω ἀρνήσις τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ πόθου ἐνὸς λαοῦ ἀναδειχθέντος τῶσον εἰς τὰς θυσίας τοῦ αἵματος ὅσον καὶ εἰς τὰ ἔργα τῆς εἰρήνης.

Ἐκ πληροφοριῶν πηγῆς αὐθεντικῆς, φαίνεται ὅτι πᾶσαι αἱ Δυνάμεις πλὴν τῆς Ἀγγλίας εὐμενῶς διάκεινται πρὸς τὸ Κρητικὸν ζήτημα. Ἡ μέχρι τοῦδε ἐπιφυλακτικότης τῆς Ἀγγλίας ἀποδίδεται εἰς τὴν γενικὴν πολιτικὴν τῆς ἐπὶ τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως. Οὕτω οἱ κυβερνητικοὶ κύκλοι προβλέπουν μὲ αἰσιοδοξίαν πρὸς τὸ κρητικὸν ζήτημα καὶ γεννᾶται ἡ ἐλπίς τῶσον τῆς εἰρηνικῆς διευθετήσεως τῶν πραγμάτων ὅσον καὶ τῆς κατ' εὐχὴν λύσεως τοῦ κρητικοῦ ζητήματος διὰ τῆς ποθητῆς ἐνώσεως τῆς μαρτυρικῆς νήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

ΑΓΡΙΠΠΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Τὰ προνόμια καὶ τὸ Σύνταγμα ἐν Τουρκίᾳ

Φίλε Κύριε Διευθυντά,

ΕΝ τῇ προηγουμένῳ φύλλῳ τῶν «Παναθηναίων» ἐδημοσιεύθη μελέτη ὑπὸ τοῦ κ. Π. Βίζουκίδου περὶ τοῦ ὁθωμανικοῦ συντάγματος καὶ τῶν ἑλληνικῶν προνομίων, ἥτις, μετ' ὅλην τὴν συντομίαν τῆς, ἤλθε νὰ θίγῃ οὐσιωδέστατον ζήτημα τοῦ ἑλληνικοῦ Γένους, τὴν ἐν τῷ μέλλοντι δηλονότι σχέσιν τοῦ νέου πολιτεακοῦ ἐν Τουρκίᾳ καθεστῶτος πρὸς τὰς ἀπ' αἰῶνα προνομίας αὐτοῦ.

Φρονῶν, ὅτι ἡ συζήτησις καὶ ὁ τῶν ἐσφαλμένων διατυπώσεων ἔλεγχος πολλὰς δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὰ ἐν λόγῳ ζητήματα, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ παρατηρήσω, ὅτι ὁ κ. Βίζουκίδης ἐν τῇ ἄνω μνημονευομένῃ μελέτῃ του περὶφόμενος νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ὑπαρξίν των ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν προνομίων καὶ τὸ σχεδὸν ἀδύνατον τῆς καταργήσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ νέου συνταγματικοῦ πολιτεύματος, βασίζει τὴν ὅλην ἐξέλιξιν των σκέψεων καὶ τῶν συμπερασμάτων του ἐπὶ βάσει οὐ μόνον ἀναληθοῦς, ἀλλὰ καὶ εὐανατρέπτου τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος, οὗ τὴν ὑπεράσπισιν μετὰ πολλῆς θέρυμης πειράται ν' ἀναλάβῃ.

Ὅμιλον ὁ κ. Βίζουκίδης περὶ τῶν σκοπῶν καὶ τῶν προθέσεων τοῦ ποθητοῦ, ἀντὶ νὰ μεταφέρῃ ἐαυτὸν εἰς τὴν 15ην ἑκατονταετηρίδα, μεταφέρει τὸν Μωάμεθ εἰς τὸν

20 αιώνα, λέγων ότι: «ο μέγας εκείνος νους... ήθελε να συνεχίση τὸν χιλιετή βίον τοῦ ἐξηγητημένου κράτους, ἐμφυσῶν εἰς τὸν οργανισμόν αὐτοῦ νέον σφρίγος καὶ ἐδραίων μίαν μεγάλην ἀνατολικήν Αὐτοκρατορίαν ἀνεξαρτήτως τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐθνικῶν διαίρεσεων τῶν ἐθνότητων, αἱ ὁποῖαι θὰ τὴν ἀπετέλουν...». Οὕτω ὁ φανατικός, καὶ ὡς πάντες οἱ Μουσουλμάνοι, θρησκόληπτος ἐκεῖνος μονάρχης παρουσιάζεται ἐμπεποτισμένος ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ αἰρόμενος εἰς τὰ ὕψη τῆς ἀκρας ἰδεολογίας, διανοεῖται νὰ ἰδρύσῃ αὐτοκρατορίαν ὑπεράνω τῶν ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν διαιρέσεων τῶν ἐθνῶν, ἅτινα, κατὰ φυσικὴν συνέπειαν ἔπρεπε νὰ τελῶσιν εἰς ἐκπολιτιστικώτερον καὶ τῶν σημερινῶν ἐθνότητων ἐπέτεον διὰ νὰ δύνανται νὰ παρακολουθήσωσι τὸν μονάρχην αὐτῶν εἰς τὰ μεγάλα αὐτοῦ σχέδια.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, κατὰ τὸν κ. Βιζυκίδην, ὁ πορθητής, ἵνα μὴ ἐκπατρισθῇ τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον τὸ τοσοῦτον χρησιμὸν εἰς τὰ μελετώμενα σχέδια του, ἀνεγνώρισε τὸν ἡγέτην τῶν κατακτηθέντων ὡς προσημοῦχος ἐθνάρχην· οἱ δὲ Ἕλληνες ἀρχηγοὶ ἡγγυήθησαν ἐναντί τούτου τὴν ὑποταγὴν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τὴν διαμονὴν αὐτοῦ εἰς τὴν πατριὴν χώραν.

Ὁ κ. Βιζυκίδης, ὡς καὶ πλείστοι ἄλλοι, φρονοῦσιν οὐχὶ ὀρθῶς, νομίζοντι ὅτι ὁ κατακτητής, παραχωρῶν τὰ προνόμια εἰς τὸν κατακτητὴν ἑλληνικὸν ἔθνος συνήψε τοιαύτην τινὰ μετ' αὐτοῦ σύμβασιν.

Τὸ τοιοῦτον δὲν εἶνε ἀληθές, διότι ὁ Μωάμεθ, κατακτών διὰ τῆς σπᾶνης τὴν πρωτεύουσάν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ γενόμενος κύριος αὐτῆς, καθ' ἣν στιγμήν τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἐπιοιούμενον διέτελει ἐν τοιαύτῃ ἀποκατεργήσει καὶ ἡθικῇ καταπτώσει, ὥστε νὰ παραδίδεται κατ' ἀναπόδραστον ἀνάγκην ἀνευ ὅρων εἰς τὴν ἀνωτέραν βίαν τῶν Τούρκων, δὲν ἠδύνατο νὰ κατέλθῃ, αὐτὸς πορθητής, νικητής ἐνδοξος καὶ τροπαιοῦχος, εἰς τὸ σημείον, ὥστε νὰ διαπραγματευθῇ συμβάσεις μετ' ἐκείνων, οἵτινες εἶπρον καὶ ἐσφάζοντο πρὸ τῶν ποδῶν του. Οἱ δὲ προβαλλόμενοι λόγοι, ὅτι ἐκ πολιτικῶν διήθεν λόγων, τῆς παραμονῆς δηλονότι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς ἀποτροπῆς τῆς ἐνώσεως τῶν Ἑκκλησιῶν καὶ τῆς ἐκ τούτου νέας σταυροφορίας τῆς Δύσεως κατὰ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ, ὡρμήθη πρὸς τοῦτο ὁ Μωάμεθ, εἰσὶν ἐντελὼς ἀστήρικτοι ἱστορικῶς.

Ὁ Μωάμεθ, κυριεύων τὴν πρωτεύουσάν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ παραχωρῶν αὐτῇ τὰ προνόμια, ἔπραξε πράξιν ἐπιβεβλημένην ὑπὸ τοῦ Κοράνιου καὶ ἐπαναληφθεῖσαν πολλάκις πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ ἄλλων Σουλτάνων, κατακτώντων χώρας, ἐν οἷς κατώκουν καὶ χριστιανοί, διότι τὸ Κοράνιον ρητῶς ὀρίζει: «οἱ ὁδοὶ τοῦ Ἐυαγγελίου θὰ διδάξωσι σύμφωνα μετ' αὐτό» (ε. 51). Ἐπομένως ὁ Μωάμεθ δὲν ἐκαίνωτο μὴ οὐδ' ἠδύνατο νὰ πράξῃ τοιοῦτον τι, ὅσονδ' ἦτο καὶ ἂν ἦτο μέγας καὶ ἰσχυρός, εἰμὴ μόνον ὅτι εἰς τὴν πράξιν ταύτην ἔδωκε ποῖόν τινα αἵγλην, ἐκ τῆς ἀκουσίας θλίψεως, ἣν ἡσθάνθη εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του, βλέπων τὸ πρότερον μέγα καὶ ἰσχυρὸν ἐκεῖνο κράτος, κείμενον πρὸ αὐτοῦ ἐρειπωμένον καὶ ἐσπερήμενον τῆς προτέρας λάμπσεως καὶ τοῦ μεγαλείου του.

Ἄλλ' ἀπορίας ἄξιον, ὅτι πλείστοι παρ' ἡμῖν φιλοτιμούνται νὰ ἐπαναλαμβάνωσι καὶ διὰ παντοίων ἐπιχειρημάτων πειρῶνται νὰ ἰσχυρίζονται, ὅτι τὰ προνόμια παρεχωρήθησαν ἡμῖν ἐκ πολιτικοῦ συμφέροντος.

Διατὶ ὅμως νὰ θέλωμεν ἐκτὸς τῆς ἀληθείας νὰ βασίζωμεν καὶ ν' ἀνάγωμεν τὴν ἀρχὴν τῶν προνομίων ἡμῶν εἰς μίαν συνθήκην καὶ μάλιστα ἑτεροβαρῇ, δυναμένην, ἐκ τοῦ λόγου τοῦ δικαίου τοῦ ἰσχυροτέρου, ν' ἀνατραπῇ, ὡς ἔργον ἀνθρώπινον, ἐν ἐκάστη στιγμῇ, καθ' ἣν θέλει τὸ ὑπαγορεύσει τὸ πολιτικὸν συμφέρον καὶ νὰ μὴ ἀποδεχόμεθα τὴν ἀναμφέριστον ἀλήθειαν, ὅτι τὰ προνόμια ἡμῶν ἔχουσιν βάσιν αὐτὸ τὸ Κοράνιον καὶ ὅτι ἐπομένως ἐδόθησαν ἡμῖν ἐμμέσως ὑπ' αὐτοῦ

τοῦ Προφήτου τοῦ Ἰσλάμ; Τίς λοιπὸν ἐκ τῶν Τούρκων θὰ ἔχῃ τότε τὴν δυνάμιν, ὥστε νὰ περιφρονήσῃ τὸ ὑπὸ τοῦ Προφήτου ρηθὲν καὶ θεσπισθὲν;

Διότι, μετ' ὅλα τὰ λεγόμενα καὶ πραττόμενα, εἰμεθα ἀκόμη πολὺ μακρὰν τῆς καταργήσεως ἔστω καὶ ἐνὸς ἰωῖτα ἐκ τοῦ ἱεροῦ μουσουλμανικοῦ Νόμου.

Ἄλλ' ὁ κ. Βιζυκίδης ἰσχυρίζεται καὶ ἕτερον, ὅτι ἐπειδὴ δὲν δύνανται οἱ Τούρκοι νὰ καταργήσωσι τὰς capitulations τῶν Εὐρωπαίων, δὲν δύνανται ἄρα νὰ θίξωσι καὶ τὰ ἡμέτερα προνόμια. Ἀλλὰ λησμονεῖ, ὅτι ἡ Τουρκία δὲν δύναται νὰ καταργήσῃ ταύτας οὐχὶ ἕνεκα τῶν συνθηκῶν, ἀλλὰ διότι οἱ Εὐρωπαῖοι ἔχουσιν στρατοὺς καὶ πυροβόλα, ἐτοίμους εἰς ἐκάστην στιγμήν νὰ ἐπιβάλωσι τὴν θέλησίν των, ἐνῷ δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ μετὰ τὴν μικρὰν, πτωχὴν καὶ ἀνέτοιμον Ἑλλάδα.

Μετὰ πολλῆς ὑπολήψεως

ΠΕΤΡΟΣ ΑΞΙΩΤΙΔΗΣ

Γραμματεὺς τῆς Ἑταιρίας τοῦ «Ἑλληνισμοῦ»

Τὴν ἐκτὸς τοῦ κειμένου εἰκόνα, ἀπὸ τὰς ζωγραφίας τῶν Παγασῶν, τὰς ὁποίας πέρυσιν ἀπεκάλυψεν ὁ συνεργάτης μας κ. Α. Ἀρβανιτόπουλος, ἀναδημοσιεύομεν ἀπὸ τὸ ἀγγλικὸν περιοδικὸν The Hellenic Herald. Ἡ εἰκὼν, μία ἀπὸ τὰς ὡραιότερας καὶ καλλίτερον διατηρουμένας, παριστᾷ σκηνὴν οἰκογενειακῆς ζωῆς. Ἡ οἰκοδόμοισιν, νέα καὶ ὡραία, κατὰκειται λεγὼν καὶ πλησίον τῆς ὁ σύζυγος ἀνίσχυρος διὰ τὴν ἀσθενίαν. Ὀλίγον παρακάτω ἡ τροφὸς κρατεῖ τὸ νεογέννητον καὶ εἰς τὸ βάθος ἄλλο πρόσωπον φίλος ἢ συγγενὴς ἐρχόμενος νὰ μᾶθῃ τὰ κατὰ τὴν ἀσθενίαν. Ὁ κ. Ἀρβανιτόπουλος σχετίζει τὴν εἰκόνα μετὰ τὴν ἀφήγησιν τοῦ Πανσανίου ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι εἶδεν εἰς τὴν Σικυῶνα ἐπάνω εἰς τὸν τάφον τῆς Ξενοδίκης, εἰκόνα παριστάσαν αὐτὴν θανούσαν μετὰ τὸν τοκετὸν καὶ συμπεραίνει ὅτι ἡ εἰκὼν τῶν Παγασῶν εἶναι πιθανῶς ἀντίγραφον τῆς Σικυωνείου στήλης.

Ὁ βαθὺς βυζαντινολόγος κ. Κρούμβαχερ ἀμυνόμενος ἐναντίον ὅσων ἐδημοσιεύθησαν πρὸ καιροῦ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Μιστριώτη, γράφει εἰς τὸ «Βυζαντινὸν Περιοδικόν» ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀμυνα» διὰ νὰ καταργήσῃ τὰς ἐναντίον του κατηγορίας. Τὰ γεγονότα, ὁμιλοῦντα αὐτὰ τὴν ἀλήθειαν, ἐπιβάλλουν εἰς καθὲ ἀντίπαλον πού σκέπτεται καὶ αἰσθάνεται εὐγενικά, νὰ ὁμολογήσῃ τὸ ἄδικον πού ἔκαμε, παραφερόμενος ἀπὸ ὑπερβολικὸν αἰσθημα, καὶ ν' ἀναιρέσῃ τὰς ἐναντίον τοῦ ἄλλου μομφάς. Θὰ ἦτο τολμηρὸν πολὺ ν' ἀποδώσῃ κανεὶς κακὴν πρόθεσιν εἰς γέροντα καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τὰ προσβλητικὰ λόγια πού ἔγραψε κατὰ τοῦ Γερμανοῦ συναδέλφου του. Ἀκριβῶς δι' αὐτὸ περιμένοντες ὅλοι τὴν ἀναίρεσιν τῆς ἀδικίας του ἐπιθέσεως κατὰ τοῦ κ. Κρούμβαχερ.

Ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπιθέσεως εἶναι αἱ 500 δραχμαὶ τὰς ὁποίας ἔδιδε τὸ Πανεπιστήμιον ἐτησίως εἰς τὸ «Βυζαντινὸν Περιοδικόν» ἀντὶ ὁρισμένων ἀντιτύπων αὐτοῦ. Ὁ κ. Μιστριώτης πολεμῶν τὰς γλωσσικὰς ἰδέας τοῦ κ. Κρούμβαχερ ἐπέμεινε, ὡς συγκλητικὸς, νὰ καταργήσῃ ἢ συνδρομὴ τῶν 500 δρ. ἀποκαλῶν συγχρόνως τὸν γερμανὸν βυζαντινολόγον, διευθυντὴν ἀνθελληνικοῦ φροντιστηρίου καὶ πράκτορα τοῦ Πρωσλαϊσμοῦ καὶ κατηγορῶν αὐτὸν ὅτι εἰς τὴν Γραμματολογίαν του ἔγραψε ὅτι «τὸ ἑλληνικὸν γένος ἔθανε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ἐφονεύετο ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος» κλπ.

Ὁ κ. Κρούμβαχερ ἀπαντῶν εἰς τὰς ἐναντίον του κατηγορίας ἀναιρεῖ αὐτὰς μίαν πρὸς μίαν. Οὕτε ἦτο κἀν ἰδική του ἡ ἀνωτέρα φράσις περὶ θανάτου τοῦ ἑλληνικοῦ γένους ἀλλὰ τοῦ ἱστορικοῦ Γκέτσλερ. Ἀκριβῶς μάλιστα ὁ Γκέτσλερ ἔγραψε: «Ὁ μὴν Μάϊος τοῦ 1453 κατεβίβασεν ὀριστικῶς εἰς τὸν τάφον τὴν Βυζαντινὴν

Αὐτοκρατορίαν. Ἐκ τῆς ὑπερόχου ἐν τῷ κόσμῳ θέσεώς των οἱ Ἕλληνες πρὸ πολλοῦ εἶχον καταπέσει, νῦν δὲ παρήλθε καὶ ἡ σκιά αὐτῆς».

Εἴχαμεν γράψαι τ' ἀνωτέρω, ὅταν ἐδιαβάσαμεν νέαν ἐπίθεσιν τοῦ κ. Μιστριώτη κατὰ τοῦ κ. Κρούμβαχερ. Τὰ ἐπιχειρήματά του δὲν λέγουσι τίποτε νέον. Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ πταίει τὸ γλωσσικὸν ζήτημα. Ὁ ἕνας ὑπερκαθαρεύων, ὁ ἄλλος δημοτικιστής. Τί νὰ γίνῃ τώρα;

Εἰς τὴν Πατρίδα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐδημοσιεύθη χρονογράφημα μετὰ τὴν ὑπογραφήν Μίλτων διὰ τὴν Προτομήν τοῦ Σολωμοῦ πού ἀνέλαβαν νὰ στήσουν τὰ «Παναθηναῖα» δι' ἑράνων. Ἰσως νὰ φαίνεται εἰς μερικοὺς παράλογος ἡ ἀπαίτησις μίας νὰ συμπληρωθῇ τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν δι' ἐκουσίας εἰσφορὰς χωρὶς νὰ ζητοῦμεν ἀπὸ τὸν ἕνα καὶ ἀπὸ τὸν ἄλλον τὴν συνδρομήν του. Ἀλλ' ἔτσι ὠνευρεῖται τὴν Προτομήν τοῦ Σολωμοῦ. Ἔργον ὅχι ἐνὸς ἀνθρώπου πού πηγαίνει πόρτα-πόρτα νὰ ζητῇ, ἀλλὰ μίαν ἐκουσίαν εἰσφορὰν ὅλων ὅσοι τιμοῦν τὸ ὄνομα τοῦ Ποιητοῦ. Δι' αὐτὸ, ἀπλῶς ἀναγράφομεν καθὲ φορὰν τὸ ποσὸν πού ἀπαιτεῖται, μετὰ μίαν ἀπλὴν ὑπόμνησιν. Τὸ χρονογράφημα τοῦ Μίλτωνος εἶναι γεμᾶτον αἰσθημα. Προσκαλεῖ τοὺς Κωνσταντινουπολίτας νὰ συμπληρώσουν τὸ ἐλλείπον ποσόν. «Ἡ ψυχὴ τοῦ Σολωμοῦ, λέγει, θὰ σκιρτήσῃ ἀπὸ χαρὰν διότι θὰ μᾶθῃ ὅτι οἱ ὁμόφυλοί του δὲν ἔπαυσαν νὰ ἐνθουσιάζωνται μετὰ τὴν πατρίδα καὶ μετὰ τὴν ἀλήθειαν».

Ἡ τουρκικὴ ἐφημερίς Χισμέτ γράφουσα περὶ τῶν διήθεν προσπαθειῶν αἱ ὁποῖαι καταβάλλονται διὰ διὰ νὰ σπεύρουν ζιζάνια μεταξὺ Ὀθωμανῶν καὶ Ἑλλήνων ἐν Σμύρῃ γράφει: «Πλησίον αὐτῶν εὐρίσκονται αἱ συμπολίται αὐτῶν Μουσουλμάνοι οἱ ὁποῖοι καὶ πρὸς τοὺς ἔχθρους των ἐφύρθησαν καὶ φέρονται γενναίως. Ἡ χεὶρ ἡ ὁποία προσπαθεῖ νὰ διαρρήξῃ τὸν μεταξὺ μας δεσμόν θὰ πέσῃ πρὶν ἢ ἐγερθῇ. Ἀς γνωρίζουν οἱ Ἕλληνες συμπολίται μας ὅτι ἀπέναντί των δὲν ἔχουν Βουλβάρους ἀλλὰ τοὺς φιλησυχῶν καὶ μεγαλοφυῶν Μουσουλμάνους. Οἱ Μουσουλμάνοι δὲν ἐκηλίδωσαν ποτὲ τὴν καρδίαν καὶ τὴν συνείδησίν των μετὰ ἔχθρας πρὸς ἀδελφούς των Ἕλληνας διαδέσεις».

ΕΔΗΜΟΣΙΕΥΘΗΣΑΝ εἰς τὸ γαλλικὸν ἐπιστημονικὸν Δελτίον ἐνδιαφέρουσαι σημειώσεις διὰ τὸν Κυβιέρον, γραμμέναι τὸ 1863 ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Κουά. Ὁ Κυβιέρος, ὅπως διηγείτο ἡ σύζυγός του, εἶχε τὴν ἰκανότητα νὰ ἐξακολουθῇ τὴν ἐργασίαν του ἐκεῖ πού εἶχε σταματήσει σάν νὰ μὴν εἶχε γείνη καμία διακοπὴ. Ἐγραφε κάποτε περιπατῶν μέσα στὸ δωμάτιόν του. Τὰ χειρόγραφα του εἶχαν καὶ σβυσίματα καὶ διορθώσεις καὶ προσθήκας ὅχι ὀλίγας.

Τὸ χρόνον φεῖδον ἦτο ἔμβλημα τῆς ζωῆς του. Ξυπνοῦσε πολὺ πρῶτ' ἢ μολονότι ἐκοιμάτο ἀργά. Ἡ ὁμιλία του ἦτο σύντομος, ἴσως ἐκ τοῦ χαρακτῆρος του ἢ ἐκ τοῦ φόβου μὴ χάνῃ τὸν καιρὸν του.

Αἱ «Βιενέζικαι Ἀναμνήσεις» τοῦ Μπιέρνσον πού ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ Μόναχον εἶνε ὡραιόταται νεανικὰ ἀναπολήσεις τοῦ ποιητοῦ γεμᾶται ἀπὸ ζῶν καὶ χιοῦμο.

Μία φορὰ, λέγει ὁ ποιητής, ἐγνώρισε νεαρὰν καλλιτέχνιδαν πού ἔπαιζε εἰς τὸ «Ring Theater». Ἡ γνωριμία ἐγένετο ἀληθινὴ φιλία ὕστερα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν, ὥστε νὰ μὴ φεύγῃ ἀπὸ τὸ πλάγι τῆς. Ἡ καλλιτέχνις ἡ ὁποία τοῦ ἐξομολογεῖτο τοὺς πόθους τῆς τοῦ ἐξέφρασε μίαν ἡμέραν τὴν ἐνδομύχον ἐπιθυμίαν τῆς ὅτι ἤθελε νὰ παῖξῃ καὶ εἰς τὴν τραγωδίαν.

Ὁ Μπιέρνσον μόλις ἤκουσε τὴν φιλίαν του νὰ τοῦ λέγῃ αὐτὰ, ἤρχισε νὰ ξεκαρδιζέται εἰς τὰ γέλια καὶ

νὰ τὴν εἰρωνεύεται. Ἐν τούτοις ἡ φίλη του ἔλαβε πραγματικῶς μέρος εἰς τὴν τραγωδίαν, διότι τὴν ἐπιούσαν ἐνῷ ἐκείνη ἔπαιζεν, ἔπιασε τὸ θέατρον φωτιά. Ἐπειτα ἀπὸ δύο ἡμέρας, μετὰ πολλὰς ἐρεῦνας εὗρηκε ὁ Μπιέρνσον μέσα εἰς τὰ ἔρετριά τοῦ θεάτρου τὸ μικρὸν τῆς ὑποδηματάκι.

Εἰς τὴν Κίναν τελευταίως αἱ ἐφημερίδες ἠῤῥησαν καταπληκτικῶς ἀπαράλλακτα ὅπως εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἐκτὸς τῆς πολιτικῆς δημοσιεύουν ἐπιφυλλίδας, ἐμπνευσμένας ὅχι ἀπὸ τὰ παλαιὰ θέματα τῶν παραμυθιῶν ἀλλ' ἀπὸ τὴν σύγχρονον ζοὴν. Πλείστοι μεταφράσεις ἀγγλικῶν μυθιστορημάτων ἀντικατέστησαν τὰς παλαιὰς φανταστικὰς ἀφηγήσεις. Ἡ Κυρία μετὰς Καμελίας, Ἡ Μανὼν Λεσκὼ εἶχαν μεγάλην ἐπιτυχίαν εἰς τὸ Οὐράνιον Κράτος. Καὶ οἱ Κινέζοι συγγραφεῖς ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὴν σημερινὴν ζοὴν γράφουν πρωτότυπα μυθιστορήματα. Τὸ Πεκίνον ἔχει καὶ αὐτὸ τὴν ἐφημερίδα τοῦ τῶν Κυριῶν «Νυπᾶο» συντασσομένην ἀποκλειστικῶς ἀπὸ γυναῖκας, ἰδίως ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν τοῦ πρίγκηπος Σού. Σκοπὸς τῆς Νυπᾶο εἶναι ἡ πνευματικὴ καὶ ἡθικὴ ἀνύψωσις τῆς γυναικός, περιέχει δὲ ἄρθρα, περὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθίμων ἐν σχέσει πρὸς τὰ γεύματα καὶ τὰς ὑποδοχάς, πρὸς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν, τὸν συρμόν κλπ.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Συνεστήθη εἰς τὰς Ἀθήνας «Ἑταιρεία τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου» σκοπὸν ἔχουσα τὴν συστηματικωτέραν παραστάσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου καὶ τὴν τελεσφόρον ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων.

Ἐπίσης ἐ συστήθη Σύλλογος τῶν Δραματικῶν Συγγραφέων.

Ὁ Ἰσπανὸς κριτικὸς Ε. Γκομέζ Καρόλλο γράφον διὰ τὸ Νεοελληνικὸν Θέατρον ἐξάγει τὸ ἔργον ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἀποβλέπουν εἰς τὰ ἰδανικά τῆς φυλῆς των. Διὰ τὸν κ. Χρηστομάνον λέγει ὅτι ματαίως προσπαθεῖ νὰ ὑποχρεώσῃ τὰς Μούσας νὰ περιβληθῶν τὸν συρμόν τῶν Παρισίων.

Ἡ «Φωτεινὴ Σάντρη» τοῦ κ. Ξανοπούλου ἐξακολουθεῖ νὰ συγκεντρώνει εἰς τὸ «Πανελλήνιον» τὸν περισσότερον καὶ ἐκλεκτότερον κόσμον. Ἐνα βράδυ, τὴν περασμένην ἑβδομάδα, ἦτο εἰς τὴν παράστασιν καὶ ἡ Διὰ Μαρίκα Κοτοπούλη. Εἰς τὸ τέλος τῆς δευτέρας πράξεως ἐνθουσιασμένη ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν θέσιν τῆς καὶ ἐπῆγε κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν συγγραφέα νὰ τὸν συγχαρῇ. Ὁ κόσμος εἶδε τὴν ὡραίαν σκηνὴν καὶ ἐξέσπασεν εἰς χειροκροτήματα.

Ἡ Ἑλληνικὴ Καλλιτεχνικὴ Ἑταιρεία προκηρύττει διὰ τὸ ἔτος 1909 ἐκδόσιν ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς, ἀρχιτεκτονικῆς καὶ διακοσμητικῆς. Ἐναρξίς τῆς ἐκδόσεως ἡ 26 Φεβρουαρίου.

Εἰς τὴν Γερμανίαν κατεσκευάσθη τὸ ἀντίδοτον τῶν ἀεροστάτων ἐν καιρῷ πολέμου· αὐτοκίνητον πυροβόλον, τρέχον με ταχύτητα 45 χιλιόμετρων τὴν ὥραν καὶ καὶ δυνάμενον νὰ ρίψῃ 24 βολὰς τὸ λεπτόν.

Οἱ Γερμανοὶ κριτικοὶ γράφον διὰ τὴν κρίσιν πού διέρχεται ἡ τραγωδία καὶ τὸ δράμα. Ὁ κόσμος προτιμᾷ τὰ ἐλαφρὰ σκηνικά ἔργα, τίς φάρσες κλπ. Καὶ οἱ δευθυνοὶ τῶν θεάτρων ἀφίνουν τὰ σοβαρὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα, σημειώσατε, δὲν σπανίζουν, καὶ παίζουν ὅτι ἀρέσει εἰς τὸ κοινόν. Ὡστε δὲν εἰμεθα οἱ μόνοι ποὺ παραπονοῦνται δι' αὐτὴν τὴν κατάστασιν.

Ένα συγκινητικὸν ἐπεισόδιον τῆς ζωῆς τοῦ μεγάλου αἰσθητικοῦ Ράσκιν. Τὸ 1858 ὁ Ράσκιν εἶχε μίαν μικρὰν μαθήτριαν ζωγραφικῆς τὴν Ρόζαν Λατοῦς ἐννέα ἐτῶν. Ἐκεῖνος ἦτο 39. Ἡ μικρὰ Ρόζα ἐβάφτισε τὸν διδάσκαλόν της κύριον Κρέμπετ. Ἐπειτα, ἅγιον Κρέμπετ. Ὄταν ἡ Ρόζα ἐγένει 18 ἐτῶν, ὁ Ράσκιν δὲν ἠμπούρεσε ν' ἀντιστῇ πλέον καὶ τὴν ἐξήτησεν εἰς γάμον. Ἡ μητέρα της εἶπε νὰ περιμένουν τρία χρόνια. Ἡ Ρόζα ὁμως ἦτο μελαγχολικὴ διότι ὁ Ράσκιν ἦτο διαμαρτυρόμενος. Τὰ χρόνια περνοῦσαν ἔτσι καὶ ἡ Ρόζα, 27 ἐτῶν, ἠσθένησε καὶ ἀπέθανε. Ὁ Ράσκιν ἦτο ἀπαρηγότος. Ἐκαψε ὅλα τὰ γράμματα τῆς ἀγαπημένης του καὶ παρεκάλεσε τὴν μητέρα της νὰ κάψῃ καὶ τὰ ἰδικὰ του πρὸς τὴν Ρόζαν.

Ὁ Βάγνερ εἶχε παράδοxon τρόπον νὰ ἐκφράζῃ τὴν χαρὰν του διὰ μίαν καλὴν μουσικὴν ἐκτέλεσιν. Εἶναι ἴσως γνωστὸν ὅτι τὸ 1875, εἰς τὸ Μπαυρόντ, ἐν πλήρει αἰθούσῃ, ἔκαμε μιά τοῦμπα. Ἐνα βράδυ ὁ Λιστ εἶχε παίξῃ μίαν σονάταν του. Ὁ Βάγνερ ἐπροχώρησεν ἀκουδίζοντας νὰ τὸν συγχωρῇ: «Ἄ, φίλε μου Φράντς, ἀξίζει νὰ συρτῇ κανεὶς ἐμπρὸς σου γιὰ νὰ σὲ θαυμάσῃ».

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

ΚΑΘΕ συνδρομητὴς τῶν «Παναθηναίων» ὁ ὁποῖος ἐγγράφει ΕΝΑ νέον συνδρομητὴν ἐτήσιον καὶ συν-ἀποστέλλει τὸ τίμημα τῆς ἐγγράφης, λαμβάνει ὡς δῶρον ΟΚΤΩ δραχμῶν βιβλία ἐκ τοῦ κατωτέρου καταλόγου.

Διατιμῶμεν χάριν εὐκολίας τὰ βιβλία τῆς Α' Σειρᾶς πρὸς Δρ.—Φρ. 1 ἑκάστον καὶ τῆς Β' Σειρᾶς πρὸς 3.

Τὰ βιβλία θ' ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν βιβλίων τοῦ καταλόγου μας, ἀναλαμβάνομεν ν' ἀποστέλωμεν ὅ,τι δῆποτε βιβλίον μᾶς ζητηθῇ μὴ ὑπερβαῖνον τὰς Δρ.—Φρ. 8 διὰ κάθε νέαν ἐγγράφην.

Κάθε συνδρομητὴς μας ἔχει βεβαίως ἓνα στενὸν φίλον ἢ συγγενὴ φιλαναγνώστην, διατεθειμένον νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ ἔργον ἐνὸς περιοδικοῦ. Αὐτὸν τὸν φίλον ἢ συγγενὴ ἂς θελήσῃ νὰ τὸν ἐγγράφῃ εἰς τὰ «Παναθηναία». «Ὅ,τι ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς συνδρομητὰς μας εἶναι ἐλάχιστον διὰ κάθε ἓναν χωριστά. ΜΕΓΙΣΤΗ ὁμως θὰ ἦναι ἢ ἐκ τοῦ συνόλου ἐνίσχυσις τῶν «Παναθηναίων».

ΣΕΙΡΑ Α'

Χ. Ἀννίνος: Ἐδῶ κ' ἐκεῖ.
Δ. Βικέλας: Λουκῆς Λάρας, διήγημα.
Ν. Ἐπισκοπόπουλος: Ἐρημὸς ψυχῆς, δράμα.
Δ. Γρ. Καμπούρογλου: Mémoires du Prince N. Ypsilanti.
Κ.Μ. Κωνσταντόπουλος: Ἱστορία τῆς βυζαντ. τέχνης.
Σπ. Δοβρόδος: Ἡ Ἁγία Πόλις.
Μ. Μαλακάσης: Ἡ Κυρὰ τοῦ Πύργου, δράμα.
Γ. Μαυρογιάννης: Βυζαντ. τέχνη καὶ καλλιτέχνη.
Σπύρος Μελάς: Ὁ Γυιὸς τοῦ Ἰσίου, δράμα.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων»

— ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν Δραχ. 2.269.40

Τὸ ἀπαιτούμενον ὀλικὸν ποσὸν εἶναι 3,500 περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 1,500. Καὶ τὸ ὑπενθυμίζομεν εἰς ὅλους. Ὅλοι ἔζησαν καὶ ζοῦν με τοὺς στίχους τοῦ ὑμνητοῦ τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Philéas Lebesgue par P. M. Gahisto Roubaix, Edition du Beffroi fcs. 2.

Διόρθωσις: Εἰς τὴν σελίδα 14 στίχος 14 ἀντὶ «κωμὸν» ἐγράφη κῶμον.

Ἄντ. Μηλιαράκης: Γεωγραφία πολιτικὴ νέα καὶ ἀρχαία Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας Ὁμοία Κεφαλληνίας.
Κίμων Μιχαηλίδης: Σάν Ζωὴ καὶ σάν Παραμῦθι.
Παῦλος Νιρβάνας: Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία.
Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δράμα.
Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια.
Παγὰ Λαλέουσα. ποιήματα.
Σαλώμη, δράμα.
Ὁσκαρ Οὐάϊλδ: Πέραν τοῦ Ἰσθμοῦ, Ἐντυπώσεις.
Σπυρίδων Παγανέλης: Πάρεργα Φύλλα.
Κωστὴς Παλαμᾶς: Ὑμνος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν.
Κ. Παπαρρηγόπουλος: Ἱστορικαὶ πραγματεῖαι.
Κώστας Παρορίτης: Ἀπὸ τῆς Ζωῆ τοῦ Δειλινοῦ, διηγήματα.
Ι. Πολέμης: Ἐξωτικά, ποιήματα.
Ι. Πολυλάς: Ἡ Φιλολογικὴ μας Γλῶσσα.
Γ. Στρατήγης: Τραγοῦδια τοῦ Σπιτιοῦ.
Ἀνδρέας Συγγρός: Ἀπομνημονεύματα τόμος Α' Β'.

Λεύκωμα «Παναθηναίων». Πανηγυρικὸν τεῦχος «Ἑστίας»: Ὀλυμπ. Ἀγῶνες 1896. Σπαρτιατικὸν Ἡμερολ.: Ἔτος 1906. 1907.

ΣΕΙΡΑ Β'

Δ. Βικέλας: Λουκῆς Λάρας ἐκδ. πολυτελής.
Γρηγόριος Ξενόπουλος: Μαργαρίτα Στέφα.
Διηγήματα Σειρᾶ Α'.
» Β'.
» Γ'.
Τόμοι τῶν «Παναθηναίων» χαρτόδετοι 1ος, 2ος, 4ος, 6ος, 7ος, 8ος, 9ος, 11ος, 12ος.

“CORSETS-ÉLÉGANTS,”

Τὸ ἐν ὁλοκλήρῳ τῇ Ἀνατολῇ τελειότερον κατὰστημα στηθοδέσμων ἐπὶ μέτρῳ.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ: Μ. ΒΕΡΥΚΟΚΚΑΚΗ

34, ΟΔΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ, ΑΘΗΝΑΙ

Εἰδικὴ ὑπηρεσία διὰ τὰς Ἑπαρχίας.—Κατάλογος ἀποστέλλεται εἰς πᾶσαν αἴτησιν.

ΤΕΪΑ ΚΥΑΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

BLUE CROSS TEA

Εἶναι τὰ ἀρίστα τῶν Τεϊῶν, συσκευάζονται εἰς πακέτα καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπίβλεψιν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖται ἐπὶ ἐκαστοῦ πακέτου ἢ κυτίου τὸν ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥΡΟΝ.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰς πρώτης τάξεως Ἐδωδιμοπωλεῖα Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βόλου, Πατρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου, Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην

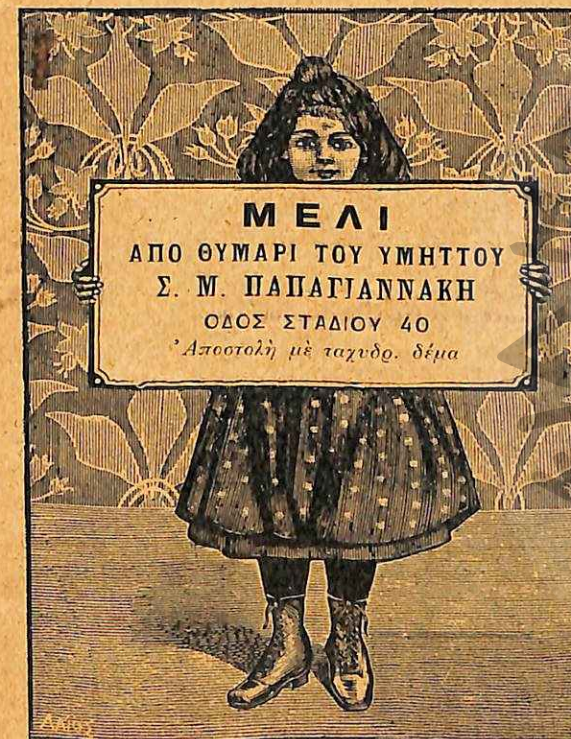
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ.—Ἐν Πειραιεῖ (Στοὰ Ριζάρη).

LA REVUE

ANCIENNE REVUE DES REVUES

Sommaire du 15 Octobre. — R. de Chavagnes, La Russie constitutionnelle. — Mourmoutzeff, Golovine etc., Contre la peine de mort. — G. Bonnier, Comment les fleurs s'ouvrent. — Ernest Tissot, Madame Neera. —

Frantz-Jourdain, L'évolution de l'art décoratif en Allemagne. — L. de Beaubourg, La future langue internationale. — Georges Pellissier, L'espoir. — Albert Maybon, Le mouvement féministe en Chine. — Fernand Gregh, Chez les poètes. — Xavier Roux, Le mouvement dramatique etc. etc.

HARRISSON PATENT KNITTING MACHINE C^o L^{td}

WORKS 257 UPPER BROOK STREET, MANCHESTER

ΠΛΕΚΤΟΜΗΧΑΝΑΙ

Ἐνασχόλησις ἐπωφελὴς καὶ εὐχάριτος.

Ἡ μηχανὴ αὐτὴ πλέκει Κάλτσες ἁπλῆς καὶ ρυγωτές, χειρόκτια καὶ ἐνδύματα μάλλινα, μεταξωτὰ ἢ βαμβακερά. Εἰδικῶς πλέκει εἰσόδουχα χωρὶς ραφῆν καὶ σκουφάκια ὀνομαζόμενα Tam-O-Shanters. Χειροκίνητοι ἢ ἀτμοκίνητοι. Στέλλονται τιμολόγια εἰς τὸν ζητοῦντα.

Ἀντιπρόσωποι ἐν Ἀθῆναις: Ἐμπορικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΣΥΣΤΑΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 315.510

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Κερκύρα, Κεφαλληνία, Ζακύνθω, Πάτραις, Πειραιεῖ, Τριπόλει.

Καταθέσεις. Ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα Limited ἀπὸ τῆς 1^{ης} Ἰουνίου 1907 καὶ μέχρι δευτέρας εἰδοποιήσεως, δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια ἐπὶ τόκῳ ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους:

2 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι 100,000 Δρ. — 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ πέραν τῶν 100,000 Δρ. — 3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 3 μῆνας. 3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν. — 4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη μέχρι 4 ἐτῶν. — 4 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ ἐπέκεινα τῶν 4 ἐτῶν.

Ἡ Τράπεζα δέχεται ἐπίσης καταθέσεις εἰς chèques ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἑξῆς: 3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν. — 3 1/4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας. — 3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 1 ἔτος. — 4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς ὃ εἶδος ἐγένετο ἢ κατάθεσις, παντὸς δικαιώματος χαρτοσήμου ἐπιβαρύνοντος τὸν καταθέτην.

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΟΜΜΩΣΕΩΣ

Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 4

La vraie ondulation Marcel.

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου 67.

Κομμώσεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Γαλακτοκομεία

Ι. Χρυσάκης, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Βιβλιοδετεία

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

Φαρμακεία

Π. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἰόλου.

Ἐδωδιμποπωλεία

Β. Ἀπόττου πρώην **Γουλιέλμου**, ὁδὸς Σταδίου 9.

Π. Κ. Ἐξαρχόπουλος καὶ Ἀδελφός, Σταδίου 58

Καφεζυθοποιεῖα

Πανελλήνιον, ὁδὸς Πανεπιστημίου-Προαστείου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ THOMSON HOUSTON

ΕΔΡΑ: ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΜΕΤΟΧΑΣ: ΔΡΑΧΜ. 10.000.000. * ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ: ΦΡ. ΧΡ. 10.000.000

Κεντρικὸν Ἐργοστάσιον ἐν Νέῳ Φαλήρῳ. Σταθμοί: Ἐν Ἀθήναις, Πειραιεῖ, Νέῳ Φαλήρῳ καὶ Κηφισίᾳ. — Ἡλεκτρικὴ κίνησις τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ Σιδηροδρόμου καὶ τῶν Τροχιδρόμων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Περιχώρων. — Προνόμιον φωτισμοῦ δι' ἡλεκτρισμοῦ καὶ ἀερίου τῶν πόλεων Πειραιῶς, Πατρῶν, Σύρου, Καλαμῶν, Ἀργοστολίου καὶ Χαλκίδος. — Ἡλεκτρικὸς Τροχιδρόμος Πατρῶν.

Ἡ Ἐταιρία ἀναλαμβάνει ἐγκαταστάσεις φωτισμοῦ καὶ κινητηρίου δυνάμεως καὶ ἐν γένει πᾶσαν ἐργασίαν σχετιζομένην μὲ τὸν ἡλεκτρισμὸν ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς μορφάς. — Προμηθεύει παντὸς εἶδους ὑλικά ἡλεκτρισμοῦ καὶ ἰδιά ὄργανα καὶ μηχανὰς **THOMSON HOUSTON** τῶν ὁποίων εἶναι

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ